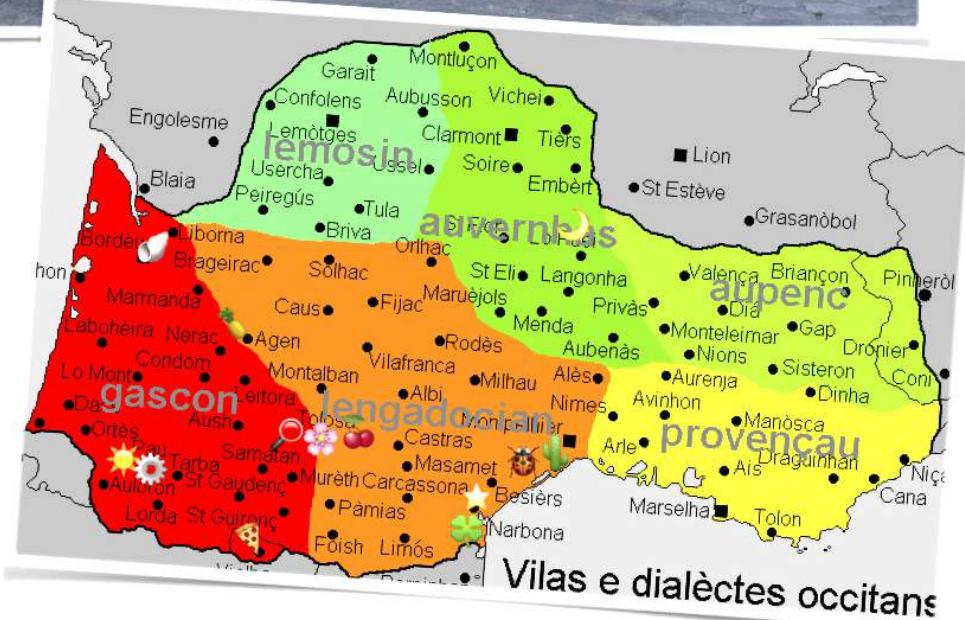
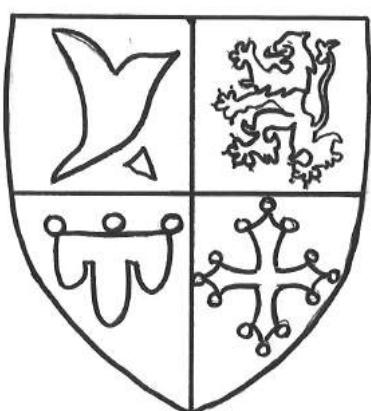

L'enganhat

« Quand t'enganas que ganhas ! »

1. Enganhar. v. neol. Lo hèit d'aprèner de las soas errors, d'avancar de cap a la coneishençia en profieitar de las soas mauescadudas. Neologisme bastit deu nom comun feminin *engana* e deu verbé *ganhar*.
2. Que vien de tres dialèctes occitans : «L'en» peu **len-gadocian** ; «ga» peu **ga-scon** ; e «nha» per l'**auver-nhat**

Kimberley 🍀 - Valeria 🍒 - Manon 🍕 - Sebastian 🔎 - Nadèja 🍉 - Maria-Pèira ⭐ - Laurà 🍐
Emilia 🌙 Marina 🍚 Remèsi 🍃 Anaís ☀️ Carol 🍃 Caròla 🍀

L'Enganhat

Ongan sèm astrucs d'aver dins la nòstra còla de calandrins de pertot : quatre gascons, una auvernhat e uèit lengadocians ! Alara pel jornal soscàvem per trobar un títol representatiu dels tres dialèctes : auvernhat, gascon e lengadocian. Aital bombiguèt del malhum dels nòstres cervèls lo mot «L'enganhat». Vesètz ont volèm anar? «L'en» pel len-gadocian ; «ga» pel ga-scon ; e «nhat» per l'auver-nhat. Mas qué pòt significar aqueste neologisme? Es un maridatge entre los mots «engana» e «ganhat». Coma dins un maridatge, los dos son complementaris. Dins la pedagogia qu'es lo nòstre mitan, pensam que cal rendre positiu lo fait de s'enganar, de faire d'enganas sul camin de la coneissença. Per la te ganhar esites pas a t'enganar ! Las decas fan part del processús e son pas d'eveniments

negatius que nos ralentisson, qu'empachan d'avancar. Dins l'òrt existís pas pus de michantas (gasc, marridas, michantas) èrbas que cal copar sens prene la pena de las comprene. Ara las sonan de plantas adventícias e las sabèm necessàries a la biodiversitat, a la vida dins son ensem. Las enganas son de tresors qu'en farfolhant i trobam de vertats. Son de plecs, de rufas que nos cal desplegar, desrufar dins lo gaug perque sabèm qu'es d'aquò qu'es onrat lo camin de la coneissença dels saber-far, dels saber-èsser. I a pas res que tombe sul pic sens esfòrces e/o plaser que los dos son pas d'enemics.

Sèm dins l'accion los calandrins que fargan lo verb «enganhant». Alara, auverhats, gascons e lengadocians, enganhem-nos !

Sebastian Gonzalez e la còla

Vendémias o camins bessons.

La dintrada es per nosautres e pels enfants, un moment fòrça important de l'annada. Marca la debuta, la novetat.

Mas aquesta dintrada pòt tanben marcar la fin ; la resulta del travalh d'una annada tota o mai d'Òmes apassionats.

Las vendémias son la recòlta de las fruchas de la vinha : los rasims tant esperats, amadurats, plan colorats, clafits de solelh...

Nosautres, a Calandreta, nos sèm «associats per faire escòla».

Los vinhairons, eles, se son «associats per faire de vin» e tre la debuta del sègle XXen an creat de cavas cooperativas (e de federacions de cavas...).

Sabi qu'ongan en Lengadòc, la recòlta es pichonèla, es per aquò qu'ai escrich quelques mots en omenatge, per saludar lo travalh d'òmes e de femnas que luchan per un vin de qualitat, per salvagardar la tradicion viticòla en Lengadòc, per una reconeissença...

Anem festejar las vendémias!

Fotografia PB

Dintradas

L'endarrièr especial

Un jorn dins l'annada. Las fuèlhas començan de tombar daus arbres. Lo solelh se coija un pauc mai d'ora que delh temps de l'estiu. Las eschillas sostiran quand clauson las bèstias a l'estable. Es una sason amb de país fòrça braves. Mas, a costat d'aquò, es lo promièr jòrn de l'annada per los escolans, los calandrons e los mèstres. Aquò es l'ora de preparar las bòtjas per anar a l'escolà. Aquesta annada es per ieu la dintrada a Aprene. L'endarrièr se vai passar un pauc differentament daus autres. Una annada escolara comença ; promet d'èsser fòrça rica en emocions e descobertas. Anèm faire de cors en immersion en occitan, d'estagis de lenga, d'estagis descobèrta de classa e responsabilitat de classa. Aquò se passa un pauc a Besiers e après en Calandreta amb de regents. Aquesta annada sèm una còla de trètze personas a pauc près entre vint e quaranta ans. Anèm apréne un bien de chausas amb aquela còla. Aquel endarrièr vai demorar una moment dins la testa de chascun.

Emilia Bouchet

Tà l'aviéner,

Quan s'aviè l'aviéner ? Qu'ei ua question qui vira e qui virarà enquèra longtemps per la mea pensada abans que gausi chebitejar un semblant de responsa. E seré lo dia, lo moment precís quan causí d'anar acerà entà confirmar çò que sabèvi dejà ? Aquera responsa que m'agradaré, mes qu'amuisharé ua coneishença deu fonctionament deu monde que n'ei pas. Non, entà jo l'aviéner que s'aviè aqueth dimenge vrèspe de seteme quan pugèi au carri qui n'esperava pas sonque jo. Qu'i èri sol, trantalhant davant totas las plaças vueitas, vestidas d'un teishut qui's hasèva vielh. Totun ne'n causí ua, costat frinèsta : que'vs volèvi véder a passar... Que passètz viste, trop viste probable. Que'ns saludèm com ac hèm quan nse deisham per ua pausa qu'estimam trop longa. Qu'èri sol en aqueth carri ; lo miaire ne'm parlè pas, ne'u parlèi pas tanpòc ; qu'èri sol donc dab jo medish shens aver grana causa a'm díser.

Que seguirà...

Remèsi BOY

Diferents e unenc

La primièra setmana de Setembre se passèt la dintrada per de novèlas personas que vòlon faire de regent a Calandreta. Aquesta annada i a fòrça novetats per la còla, mas aquestas novetats empachèron pas de faire una bona dintrada. Tot lo monde parla amb tot lo monde tre lo començament e rapidament i a d'afinitats que se son creadas e l'annada a començat coma cal, coma la debuta d'una polida istòria que s'escriu pauc a cha pauc, capitols aprèp capitols. Totas las personas possedisson de qualitats e de traches de personalitat diferents mas totes vòlon faire la meteissa causa qu'es de devenir de regent de Calandreta. Fin finala, sèm pas tan diferents qu'aquò.

CROS Laura

L'occitan e ieu

A la debuta, ai ausit mon grand parlar una lenga alunhada fonologicament de çò qu'ausissiái de costuma, qu'èra pas de francés. Ai volgut dempuèi tot pichona saupre çò qu'èra. Mas me volguèt pas respondre. Saupèri mai tard qu'èra una lenga sonada l'Alsacian. Mon grand parla totjorn l'Alsacian mas sonque en preséncia dels sieus fraires. Ai compres qu'a una terribla vergonha de parlar Alsacian, e m'a pas jamai volgut trasmetre aquesta lenga. Aquesta generacion, al mens lo monde qu'èra a mon entorn, aviá pas enveja de perpetuar aquela lenga.

Pendent mon adolescència, amb los parents mieus sèm venguts a Besièrs. Dins mon pichon vilatge ai ausit los ancians parlar una lenga que coneissiái pas. Mas pensavi qu'èra coma en çò mèu, que i aviá sonque los ancians que parlavan aquela lenga. Ai après mai tard que se sòna l'Occitan. Al cap d'un moment, me soi avisada que l'occitan èra un pauc d'en pertot dins la vida besieranca (nom de carrièra, nom de familia, nom d'entrepresa, options escolaras e seccions...).

La musica

Sèm aquí per aprene l'occitan, una autre lenga. Es fòrca agradiu de se poder exprimir e far comprene.

Amb la musica, se pòt jogar sens aver besonh de parlar la meteissa lenga. Es segur que i a un fum de possibilitats de far de musica.

Se pòt jogar solet, dins un grop, amb d'instruments de tot tipe.

Coma sèm a la fin de l'estiu, aquò me fa pensar a çò qu'ai viscut aquel estiu, e çò dempuèi la prima.

Las fèstas de vilatges en musica son totjorn de bons moments. Sovent, i a un repais, fach sus plaça, amb una especialitat de la region. Se prepara pendent que lo mond prenon l'aperitiu en musica. Quand i a una bandà que jòga, aquò bota un ambient joiós. Los estatjants sortisson e van beure de còps en

Faguèri mai tard una licéncia de lenga, e del còp, me soi interessada a las lengas ditas «regionalas» (Catalan e Occitan dins las nòstras facultats) qu' èran en options. Aprèp un an, ai fait la causida d'arrestar a la facultat mas de contunhar de m'interessar a aqueste patrimòni cultural tant important. Aquela motivacion me menèt a trabalhar a la Calandreta de Peiriac-Menerbés coma regenta de la classa de mairala pendent 2 meses, puèi d'encadenar sus las doas Calandretas de Narbona coma regenta de lenga l'an d'aprèp. Pendent aqueste temps ai pogut aprene fòrça causas al nivèl de l'Occitan, de la cultura occitana.

Es a partir de tot aquò que saupèri que voliái trabalhar en Calandreta e contunhar de parlar Occitan. Es una mena de revenge sus la vida per que ai pas pogut parlar ma pròpria lenga familhala e es per aquò tanben que m'interèssi a aquela cultura.

Uèi, soi confrontada a un autre «dificultat», la d'ausir parlar d'autres dialèctes de l'occitan : lo Gascon e l'Auvernhat. Va èsser mon desfís seguent, plan comprene e capitatar de parlar los dialèctes de la còla nòstra.

Kimberley Binet

escotant la musica. Quand son vestits totes parièr, se parlan mai aisidament.

De costuma, aquelas fèstas son culturalas. Per exemple las fèstas de Baiona començan lo matin a onze oras, e i a tota una istòria a l'entorn del rei Leon.

Dins cada region, departament, o vila, i a de tradicions: dins lo sudoest podèm ausir de bandàs e dins lo sud e sudest, i a de peñas, amb de corregudas de buòus.

I a tanben d'eveniments ont los grops jògan amassa. Quand es dins un grop, es una experiéncia de viure. Los musicians fan coneissença, los estatjants tanben, es un mejan de crear de ligam, e pensi qu'es una bona causa dins la nòstra societat.

Nadèja Bounet

Jornadas del patrimòni

Cada annada dempuèi 1984, la tresena dimenjada del mes de setembre es dedicada al patrimòni. Ongan, las jornadas del patrimòni seràn los 16 e 17 de setembre.

Es a dire que pendent dos jorns, cada musèu, castèl, jardin, es dobèrt gratuitament als visitors. Mas de luòcs, normalament tampats, que sián publics o privats, pòdon èsser dobèrts coma las grandas institucions o los luòcs del poder de la capitala.

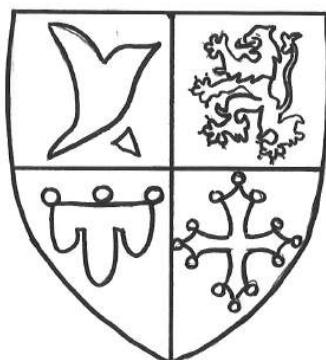
La region Occitània valoriza tanben son patrimòni amb de mòstras, de conferéncias, de visitas guidadas o de talhièrs.

Per faire viure, per animar, de visitas teatralizadas, de talhièrs coma la talha de pèira o la degustacion de productes locals son propausats dins mantun vilatge e vila. Es tanben un biais original de rescontrar d'autras personas e de partejar sas coneissenças.

Als enfants, lor agradan los musèus sus l'antiquitat que mesclan jòcs d'identificacion, creacion de mosaïc, talhièr de farda o cossí se vestir a la moda romana. E dins lo meteis temps, podètz cosinar o veire un passacarrièra de soldats. En realitat, la mesa en parallèl dels objèctes de las veirinas e lor utilizacion pendent una demostracion es un mejan fòrça concrèt d'entendre la vida d'una època passada.

Doncas, a totes los curioses, lo rendetz-vos es pres. E per mai d'entretenhas, cal que anetz sul siti seguent : www.journeesdupatrimoine.culture.fr.

Caròl Dusfour

D'espiar... o de har!

Que'vs presenti lo Pau Lo Tiau. Mes... que çò qui ei aquera bèstia? Aqueth nom qu'ei un jòc de mots dab la vila de Pau e lo "Paloteo" en espanhòu, dança de bastons. En Bearn, aqueth grop qu'ensaja de tornar har víver aquera tradicion drin desapareishuda. Las danças de bastons que's dançavan autes còps en Bearn, mes tanben en Aragon, en Bascoat e en Catalonha. Quauquas fòrmas d'aqueras danças qu'apareishen tanben en Anglatèrra. Cada grop qu'ensaja uei lo dia de crear navèras danças. Mes atencion : cadun non demora pas dens lo son còrn. Escambis que son en efèit organizats entre grops de Saragòssa e Sabinhanigo (grops aragonés), Pau, e un grop anglés. Grops universitaris que son a creà's, com per exemple en Catalonha. Invencions, dab tubes de carton per exemple, que son tanben fabricadas tà poder har dançar los mainatges.

Quin se dança? Cadun au son biais ! Tot lo monde que crean a partir de la medisha basa : un grop de quate (o de 8 o 12, çò qui compta qu'ei que sia un multiple de 4). A partir d'aquiu que n'i a qui crean musicas, d'autes qui parteishen de musicas qui dejà existeishen. Que n'i a qui cèrcan tanben a har shens musica tà tribalhar lo ritme dab los bastons. Quauques grops que cèrcan l'estile dens los desplaçaments, los sauts, e d'autes dens los pès. Aqueras danças que son meilèu esportivas, que son rapidas e hèn tribalhar la comunicacion (tà non pas préne's un còp de baston...) e lo ritme.

Anem, aus vòstes uelhs, a las vòstas aurelhas, a la vòsta imaginacion... e aus vòstes bastons !

Anaís La Hiteta L'arròca

Pensaments sus Besièrs Acta 1

Al levar de ridèu, lo trobador (Sebastian) se passeja long d'Òrb en soscant a votz nauta. Ausissèm Besièrs li repondre de lènc a travèrs la boca d'una femna (Marina).

- Lo trobador : Besièrs, Quin te poderí aimar, diga-me ? Jo qui ne't coneishi pas...
- Besièrs : Los contravents alandats : lo jardin de l'ostal es tot florit. En seguissent lo camin amb los escalièrs pichons, las estatua te saludan.
- Lo trobador : Manca las maishantas paraulas e lo maudíser, quauques uns e 't te solhan ?
- Besièrs : En caminant tre l'alba los ciprìes dançan a l'air jol solelh.
- Lo trobador : Qu'escarraunhan lo ton nom e qu'esparteishen lo ton pòble ?
- Besièrs : Alunhadas las montanhas vèrdas se semblan just desrevelhar
- Lo trobador : Que t'èi hregat un còp e que t'èi aledat dus còps. Mès n'estoi pas inspirat briga .
- Besièrs : L'ostal ròse que senhoreja amb un balconet a cada fenèstra, que diriam una maison de monaca.
- Lo trobador : Pas nat psalme a la toa glòria ; la mea dita ei d'escura ?

Ai dobèrt ton mantèl per m'i engolhir coma s'engolhissèm dins tas carrières estreitas, soi ara dins ton còs mas pas encara dins ta sang.

Marina TEXIER e Sebastian GONZALEZ

La vida secreta dels arbres

Un arbre, que siá un píbol, un garric, una platana... es viu, mas mai qu'aquò, a una vida pròpia, una intelligéncia ! Çò que sabèm pas es que les arbres son organizats e que veson çò que se passa a l'entorn sens aver d'uèlh, e sentisson sens nas !

Perter Wohlleben, dins son libre « La vida secreta dels arbres» parla de lor vida extraordinària, es escrit coma un conte mas es scientific. Per exemple conta que dins un bòsc i a una vertadièra organizacion: les arbres se pòdon entrajudar mercé a sas rasigas, se n'i a qu'an pas pro d'aiga les arbres qu'an mai d'aiga ne balhan als autres. Atal las forèstes son tant estructuradas qu'un formiguèr ! Perque fan aquò ? Es coma pels umans es perque la vida es mai aisida a mantun ! Amassa pòdon luchar contra la

secada, contra las malautiás. Quand un es malaut, les autres a l'entorn se protegisson per pas cap èstre contaminats.

Podèm parlar tanben d'amistat ! De còp dins la forèst certans arbres s'espandisson pas trop per daissar de plaça als autres. Mas tanben i a d'enemics e ensajan d'invasir l'espaci dels autres !

Les arbres tanben an un lengatge, pas amb de mots de segur, mas amb un mòde de comunicacion. Pòdon comunicar amb las odors, e se pòdon defendre amb las odors. Per exemple de cacièrs que volián far fugir de girafas emetèron de gas per èstre segur que partiguèsson luènh.

Segur qu'aprèp aver legit aqueste libre gaitarem pas pus les arbres del meteis biais ! Benlèu lor parlarem, mas aquò, la lenga dels arbres, es una autra istòria !

Caròla Schneider

L'Enganhat 1-6

Talhèrs filosofics en mairala

Paraula e pensada que son de segur intrinsecament ligats. Un macipon que desenvolupa eth lengatge sièu, que desenvolupa era pensada, era soscadissa sièva en un moviment madeish. Ací eras questions metafísicas qu'arriban plan lèu e qu'é plan mauavient enaths parents de trobar de responsas concretas, adaptadas, o tot simplament de trobar ua resposta qué que siá...

Era classa qu'é eth endret plan apropiat nà posar e pensar amassa. Mès que cau instaurar un moment ritualizat, guaireben ua institucion nà plan entrar en ua reflecccion pregonda e aprestar eth macipon a deishà's anar ena sièva pensada... Que'u cau èster en endret dera classa reservat ara paraula, plan sovent en un canton, mès bilhèu de ua faiçon un pòc diferente. Que's pòt per exemple assietar peth sòu en cercle en un canton. Ath centre deth cercle, que's pòt botar ua candela e dubèrder aqueth talhèr coma un « conselh de pensada » dam ua frasa rituala « qu'alugui era candela dera pensada e que declari eth talhèr filosofia dubèrd »... Atencion, eras questions non devén cap sortir solament deth cap deth regent, que cau dar sens en ua classa, alavetz que vos cau plan mes·hidar deths questionaments dera classa, que pòt èsser « çò qu'é interdit qu'é hèt enà mos embestiar » enara periòda dera causida e vòte deras règlas dera escòla. O ua reflecccion sus «èster amorós » se se'n parla un pòc mès sovent en aqueth moment en recré. O encara era question de creishença « cambiar o demorar eth madeish? » qu'é plan justa en mairala. Que's pòt partir d'un postèr, d'un imatge: cau cap díser arren e acuélher eras observacions prumèras deths macipons e après centrar era discussió e amiar-les a tornar botar en question eras impressions prumèras. O que's pòt tanben partir dirèctament de ua question "a qué servish un amic?", de ua nocion "era vertat, qu'ei aquò?". O que's pòt tanben començar dam ua observacion de quaquarren de concret, coma dus objèctes un instrument de musica invencion e descobèrta (cf philosophie avec les enfants, découverte ou invention, V. Delille pour ASPHODELE, penser/ouvrir

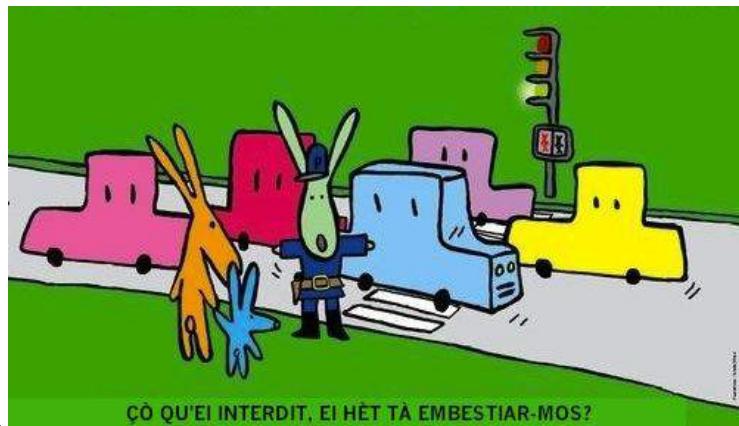
https://www.youtube.com/watch?v=CmJUZ7FU_sU). Aqueris talhèrs no's pòden cap improvisar, que's cau plan aprestar nà tornar lançar era pensada, plan conténguer era discussió o tornar-la centrar. Aquò sense seguir eth sièu rasonament mès sonque nà acompanhar eth deths macipons, en tot guardar en cap qu'en filosofia n'arresponem cap james òc o non. Aquera descobèrta deth « òcmèsnon » naths petitons qu'é coma era descobèrtas deths sentiments contraris enà un sol eveniments (cf « Vice Versa », dessenh animat), cap a 4 ans que començan de sortir dera vision maniqueana deth món, era filosofia que pòt rénder tot aquò intelligible. De còps qu'aniràn plan mès vite qu'auriám podut pensar, de còps eth aiòli non prenguerà cap... cap de problema era pensada que hè son camin, un diá o un aute eras questions que tornan. Après que buham totis era candela.

MALLETTA PÉDAGOGIQUE « LES ATELIERS PHILO AVEC LES P'TITS PHILOSOPHES DE POMME D'API »

<http://www.bayardeducation.com/nos-ressources-pour-la-classe/une-mallette-pedagogique-les-ateliers-philo-avec-les-p-tits-philosophes-de-pomme-d-api/>

videò <https://youtu.be/KZzdkbnalQ4>

Manon Pujol

"La co-educacion a l'escola, es possible." Catherine Hurtig-Delattre

Ne vaquí un de tèma ! o benlèu d'unes diràn qu'es puslèu una tèma*...

Aquesta question pòt semblar dins l'aire del temps alara que l'Escòla Novèla la pensa dempuèi prèp d'un siècle e que Calandreta lo botèt en plaça practicament tre la debuta, i a 39 ans.

Tan coma regenta que coma mamà, me sembla una question prigonda ! Fòrt plan sul papièr, coma la màger part de las teorias...mas dins la vida quotidiana de qué vòl dire? Cossí se passa?

La lectura d'aquel libre notadament m'ajudèt a clarificar mon sentit e apiejar mon vejaire.

Pensi que nos cal acceptar que la co-educacion siá totjorn en tension e que la clau de la capitada siá lo dòl d'una ententa coral. Aquela tension assumida serà feactiva e portarà de sens... Son las perspectivas de confrontacion al monde, a l'alteritat que

trasforman los nòstres vejaires cap a l'autre e al monde.

Mas atencion que tot aquò se faga dins un encastre, de leis, una carta...

Me sembla tanben que la co-educacion faga mestier d'una analisi de nòstre camin cap a l'escola, a la parentalitat, al regentum, als nòstres enfants...

Es un trabalh de dòl de cada costat que se deu far tanben : lo dòl de l'enfant e del mainatge ideal, del parent e del regent ideal tanben...

Es un trabalh d'acceptacion que la fisança se paua de fait mas demanda de se bastir amb d'esfòrces d'en pertot...

Per resumir benlèu, poiriam dire que la co-educacion deu èsser collectiva, voluntarista, pensada e constanta e que subretot se fonda sus una paritat d'estima e una benvolença mutuala.

Alara tèma o tèma*?

Valeria TEOULET

* una fantasiá (cf. Lo congrès)

L'enganhat

« Quand t'enganas que ganhas ! »

Editoriau

Ciao Convivéncia !

Aquò es fait !

Lo dimars 3 d'octobre, la lei de renforçament de la seguretat interiora e de luta contra lo terrorisme es passada al Parlament Francés.

Aquela a per mira de sortir de l'estat d'urgéncia, ont sèm dempuèi prèp de dos ans, mas dins lo meteis temps, d'inscriure de mesuras excepcionals dins lo dreit comun e aital forabandir França de l'Estat de dreit.

Qué vòl dire concretament ?

Duscas ara, l'Estat èra assubjectit a de leis qu'encadravan e contrarotlavan sas accions e son fonctionament : cada resident del país èra protegit de fait de l'arbitrari potencial de l'Estat.

Ara lo prefècte poirà, se pensa que i a un risc d'actes terroristas :

- Decidir de reglementar l'accès, la circulacion e l'estacionament de las personas, barrar luòcs o arrestar d'eveniments.
- Tampar de luòcs de cultes suspeitats de provocacion o d'apologia del terrorisme.
- Organizar de visitas domiciliàries amb sasida de documents de tota persona pròcha d'un tèrc suspeitat e d'interdire a aquelas de s'encontrar.

Lo ministre de l'interior poirà, se pensa qu'un comportament constituís una menaça per la seguretat :

- Decidir de mesuras de susvelhança contra tota persona.
- Impausar, sul meteis principi de suspicion, d'assignacions a residéncia en definir un perímetre e l'obligacion de se presentar un còp per jorn (al mens) al comissariat o la gendarmeria.

Demai, los rensenhaments generals son afortits dins lor dreit d'escota de la populacion.

D'ara endavant, los nòstres Elegits an decidit, coma lor en avèm balhat lo poder e lo dreit, de baratar la presompcion d'innocéncia per la suspicion.

Nautres en Occitania e mai precisament a Calandreta, ensajam de far viure una societat dubèrta e fisanta, fondada non pas sus la paur de l'autre mas sus la dubertura als autres, als territoris, al monde e a sas culturas. En tot saupre aquò, nos podèm demandar cossí los Calandrons se petaçaràn amb aquela diferéncia màger entre çò que ven la societat francesa e çò qu'ensaja de bastir Calandreta ?

Valeria TEOULET e Remèsi BOY

L'Atomium

Dins lo cèl ondrat d'ensenhas
 D'estelas li balhan d'entre senhas.
 Li faguèron totas lum
 Per que se posquèsse aténher l'Atomium,
 Fugir lo Mèstre autoritari
 E se mètре en camin pròpri.
 N'i a pron del vent que lo buta,
 D'aquela bufalàs, ont vol que siá! :
 Getat coma un astre a calhaus de fum
 S'auriá poscut petar dins l'estelum.
 Mas lo lum dins l'escurina
 Se sap fa rai de respelida
 Mas un vam se raicèt al pus prigond.
 Mas un vam lo desrevelhèt al mond.
 Ara se sentís pas ges dins lo voide sideral.
 Nimai tanpauc dins un mitan carceral.
 Sapiatz qu'ont es, d'aurelhas
 L'escotan plan plan atentivas.
 Sapiatz qu'aval sa paraula
 Es totjorn plan plan benvenguda.
 Activitats, organizacion, institucions,
 Material, totes ensems fan constellacions.
 Aguèsson pensats que l'autra fàcia de la pèça,
 Sens leis e sens paissèls ajudat li auriá.
 Mas lo pauròt aviá tan la desirança
 De se daissar tombar pas dins la descasença,
 Que quand l'escasença s'ofiguèt,
 Que pel primièr còp a posita passegèt
 La pòrta amb la maneta beluganta,
 Trantalhèt pas una segonda la manòta.
 De segur que l'òme estacat se fa manjar pels autres,
 Mas l'òme liure se pòt negar dins lo pas res.
 Quand la libertat l'engatja pas en degun,
 Ven degun que s'engatja pas en ren.
 E lo bonhur pel pauròt es malsegur
 Quand lo malur i injecta son veren.

Vaquí lo conte de l'enfant-astron
 Que vos espèri plan polidon
 Quitament s'es pas acabat
 I a aurà de segur pas de crit e crat.

Sebastian GONZALEZ

Delirium sus l'Atomium inspirat per la lectura de Francis Imbert, Vocabulaire pour la Pedagogie institutionnelle, MATRICE éditions, 2010.

Calandreta – Ajuda-mairau = Esglès !

Qu'èm lo dimèrcs lo 20 de seteme devant la Prefectura : lo rendetz-ve quiei pres. Tots los associatius, mainats, pairs e regents qui son aquí entà manifestar contra la supression deus pòsts en contracte ajudat. Atau que brandeishen bandaròlas e taulas dab bancs entà har ua mesa en scèna de la realitat de l'escola. En hèit que reclaman lo restabliment d'aquelhs emplecs de vint òras entà cada setmana. La policia qui ei entà contiéner los manifestants, quan los militants ne son pas sonque a cantar la Sobirana.

Atau las famosas paraulas :
 Despuish l'aup italiana,
 A truvèrs vilas, e monts, e lanas,
 E dinc a la mar grana
 Que senhoreja ua sobirana.

Entant de mila annadas
 Qu'audín son arríder de mainada,
 Sas cantas encantadas,
 Sons mots d'amor de hemna tant aimada.

Jo que l'escotarèi
 Com s'escota a parlar ua hada,
 Jo que la servirèi
 Dinc a la mea darrèra alenada.

Un dia, un beròi dia,
 Tots coneisheràn ma sobirana ;
 Ma mair, ma sòr, ma hilha,
 Ma bèra amor, qui ei la lenga occitana.

Marina TEXIER

Los animals emblematics

Fòrça monde parlan dels animals totemics, mas Josiana Bru, antropològa, ditz qu'es melhor de dire animals emblematics, perque los animals totemics son dins las culturas qu'i a pas de barrières entre l'uman e l'animal, qu'i a mai de respècte de l'animal, los umans se reconeisson dins l'animal, lor arma èra dins l'animal.

Aqueles animals emblematics son d'animals causits per una vila, en relacion sovent amb l'istòria de l'Edat Mejana. Los estatjants del vilatge o de la vila fabrican un manequin amb de fusta e de teissuts, e lo sortiràn per cada fèsta. Son portats, tractas o tirats per de portaires e lo menaire. Sovent son acompanhats de musicians.

Descobriguèri qu'i aviá un animal pel barri de la veirièra de Tolosa : lo Grand Roméo. Es un gos, qu'existís vertadièrament, qu'ajudava sa mestressa a se ligar amb los vesins. Atal aquesta dòna, que se sonava Francesa, devenguèt la reina del barri, totjorn acompanhada de son canhòt (de 3m de long e 1,20m de naut!). Son ròtle es de manjar los que vòlon pas far la fèsta, e de los cagar transformats en personas qu'aiman far la fèsta amb los vesins!

Vos prepausi un pichon jòc, cal trobar los animals emblematics de las vilas:

A - Besiers	1 - l'ors
B - Mèsa	2 - lo polin
C - Pesenjas	3 - l'agassa
D - Pau	4 - lo camèl
E - Abelhan	5 - lo pofre
F - Sèta	6 - lo buòu

Caròla SCHNEIDER

(ressorças: «Les animaux de la fête occitane» de Claude Alranq, ed. Du Mont)
Las responsas son a la fin del jornal.

De Calandrona a Calandrìna...

Quan de Calandrona e vades a Calandrìna, descubèrtas que's hèn, dequeròs que's ligan... En aquestas dialògas que descubriratz ua Calandrìna qui questiona e batala dab la Calandrona qui èra poqueta.

«E't brembas deu "Que i a de nau ?" çò demanda la Calandrìna.

- Non, pas trop...

- Mes quiò, çò que hasèm au canton cada matin ! Que n'avem parlat en formacion augan. Que saps, tot lo monde qu'informava la classa de quauquarren de navèth ! "Qu'anèi a la hèsta de la sau e que crompèi dus paquets de sau." No't ditz pas aquera frasa ?

- Ah, mes òc ! Plan segur ja ! Qu'èra genhèc aquerò ! A jo que m'agradava. Que i avè un president qui dirigiva. Lo son ròtle qu'èra de demandar qui avè quauquarren a díser e qui balhava la paraula au monde.

- E òc, estar president qu'ei ua grana responsabilitat ac saps ? Qu'ei un mestier hidat a un mainat segon la soa color de cinta. Har un "Que i a de nau" qu'ajuda ua classa a estar mei cooperativa. E saps qu'aquera amassada no's hè pas en totas las escòlas ?

- Ah bon ?! E perqué ?»

Que seguirà...

Anaís LA HITETA L'ARRÒCA

Associà's enà hèr gascons

A calandreta tostems que's charra de quin hèr enà «associà's enà hèr escòla», ua question sensibla, un equilibre tan perilhós a ténguer enà que cadun demòre a sa plaça etc. Que podem anar dentrò díser qu'é ara ERA soscadissa deras escòlas associativas. Bilhèu que ua partida dera solucion que seriá d'ac tornar prenguer tot ath revèrs. Eth moviment dera pensada que va totstems de cadun de cap ara escòla : quin eth regent hè escòla, quin eth cap d'establiment hè escòla, quin eth associatiu hè escòla, quin eth clae hè «escòla» Ath lòc de jutjar totis aqueras faiçons de hèr cadun de son punt de vista estretit, aueitem eth moviment oposat, que partish dera escòla de cap ath mòn. E se pensàvam : quin era calandreta mos hèr, mos construsish, mos càmbia de còps. Bilhèu que dam aquera onestat, de deishà's cambiar per Calandreta, eth equilibri que seriá mès naturau, pas encara ganhat, mès en camin ! Nà aqueth article qu'é causit de centrar era soscadissa de cap ara lenga, enas mamàs de ua dubertura de ua calandreta, ua prumèra annada. Quan crean ua calandreta eras mamàs que botan eth pè ath mieg deth occitan, de prumèr qu'avisan eth mòn: «oh moi l'occitan...» mès sense voler començar eth camin. Eth libet caminaire, eras cançons que pòrtan occitan nà casa. Eras mamàs que vesem enas fotos aquí-dessús que creèren un còr de hèmnas en ligam dam era escòla. Après, que notèren qu'eth ciò que cantavan semblava cap pro ath parlar deths macipons. Alavetz, lèu que demandèren de passar nath parlar locau. Que cerquèren, analisièren, commencèren de hèr plancas, d'aprénguer d'un biais non-conscient eras règlas foneticas e de gramatica. Que sosquèren alavetz en mieilòc culturau ciò que poderia hèr retroniș en aqueth còr. Que rescontrèren Cocanha. Atau que commencèren de botar pè en eth mòn culturau occitan. E tot que s'encadenèc : velhadas occitanas, recèptas localas, textòs en gascon, musica occitana qu'entenem pera hièstra dera veitura en tot arribar ara escòla, macipons que cantorlejan cançons en gascon non apresas ena escòla... Calandreta qu'é a crear gascons, petits e grans, deishem-la hèr...

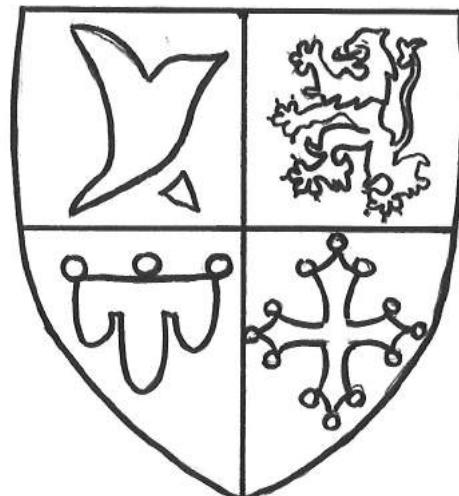

Manon PUJOL

«Abaudiment»

Aqueste mot complicat de revirar
Basta pas de lo comprene
Aqueste mot tan misteriós
Urosament i sèm anats
Dins aquestas escòlas
Immersivas tan contadas
Magicians, aquestes Paissèls Ajudaires
Endralhan la descubèrta
Naturalment passaires de saber
Totes encantats ne sèm tornats.

Maria-Pèira ESCAFFRE

Un metòde de lectura fonètica : lo de Suzanne Borel-Maisonny

Aquelh metòde es un ensembs de signes per facilitar l'entrada dins lo lengatge. En promièr aquell metòde es estat utilisat per d'enfants sords, o per d'enfants joines amb problemas e amb dificultats dins lo biais de dire. Lo metòde Borel-Maisonny sèrv d'entrada visuala. Son daus signes simbolics que servisson per aprene a legir. I a un signe per son e pas per grafia.

Aqueles signes balhon la memòria daus formas graficas. L'apprentissatge de la paraula se fai amb fòrça o bèlhcòp d'estapas. A la debuta, chau faire descobrir aus enfants da qué quò's un son e d'ont ven ? Un promièr trabalh de gimnastica fonatòria es essencial per descobrir la lectura. Aprenèm aus enfants d'aver lo contraròtle sòbre sa respiracion. Après, li chau faire faire un trabalh fonatòri : vibracions nasals, orals, posicion de la lenga...

Lo signe associat amb un fonèma fonda una identificacion a la letra escriuta e a son articulacion. Aquelh signal es fòrça utilisat amb d'enfants qu'an de dificultats de memorizacion. Lo fonèma es pas pus un element isolat. I a en de mai un imatge visual que facilitarà la memorizacion e a mai la relacion grafèmas-fonèmas. A notar : aqueles signes se perdon tots solets tanlèu que l'enfant deschifra los grafèmas-fonèmas. Podèm dire qu'aquelh metòde ajuda alh deschifratge, mas, chau trabalhar tanben sobre lo sens daus mots.

Fin finala, lo metòde Borel-Maisonny es la resulta de tres causas :

- Fonèmas per lo son, tanben dins l'aurelha.
- Grafèmas per la vision.
- L'articulacion, çò qu'es dit per la gòrja.

Emilia BOUCHET

Los diferents beneficis del bilingüisme

En comparason amb los monolingües, los bilingües profèitan de fòrça beneficis :

1) Los beneficis linguistics : Caliari P. (autor del memòri *Bilinguisme & apprentissage précoce des langues*) nos ditz que : «Le bilinguisme n'est pas simplement la juxtaposition de deux compétences linguistiques, c'est un état particulier de compétence langagière qui ne peut être évalué avec les termes de la norme monolingue». Doncas, quand un enfant apren a parlar, va agantar «los actes fondamentals de la comunicacion» coma per exemple de demandar quicòm a sa maire o de nommar una causa que se tròba en fàcia d'el. Alara, l'enfant desenvolopa naturalament dos sistèmas linguistics a partir del moment qu'una persona lo parla dins una lenga o dins una autra. El aprendrà alara naturalament doas significacions per un meteis contengut.

2) Los beneficis culturals : d'aprèp lo libre *L'enseignement bilingue aujourd'hui* : «Le bilinguisme est vécu comme un facteur d'ouverture culturelle, d'ouverture à l'autre, vecteur de curiosité et de tolérance». Parlar una autra lenga es tanben prene en compte un individú dins sa qualitat de persona tota entièra. Del moment qu'un enfant apren a parlar una autra lenga, aquela es donada amb de practicas culturalas. Se l'enfant apren a parlar doas lengas, es marcat per doas culturas differentas. Alara, l'enfant s'estructurarà una identitat culturala amb aquestas doas lengas qu'aprenguèt.

3) Los beneficis cognitius : segon Ellen Bialystok, ensenhaire-cercaire en psicologia a la York University de Toronto : «Le bilinguisme modifie la façon dont fonctionne le cerveau.» e segon Petit J. «ils ont davantage de facilité à apprendre une 2e langue étrangère». En mai, amb l'imatiu per resonància magnética (IRM) que foguèt una granda avançada tecnologica, ara es possible d'estudiar las responsas del cervèl cap a la paraula. Gràcia a aquò, los especialistas poguèron observar que dins los cervells dels bilingües precòces (enfant confrontat a doas lengas abans sos siès ans) las regions que tractan lo lengatge son praticament superpausadas, es a dire que las doas lengas son tractadas coma una sola lenga.

Laurà CRÒS

Ressorcas :

- Bilinguisme & apprentissage précoce des langues. CALIARI P. [en ligne]. 28 novembre 2011, [consulté le 18 octobre 2016]. Disponible sur : <[http://www.peddycaliari.com/www.peddycaliari.com/Bilinguisme_\(M2_AFI\)/Entrees/2012/9/10_Bilinguisme_\(integralite\)_files/Bilinguisme_1.pdf](http://www.peddycaliari.com/www.peddycaliari.com/Bilinguisme_(M2_AFI)/Entrees/2012/9/10_Bilinguisme_(integralite)_files/Bilinguisme_1.pdf)>
- Ellen Bialystok : « Le cerveau des bilingues fonctionne mieux que celui des monolingues ». GOURDON Jessica.[en ligne]. French morning edition nationale, 2013. Disponible sur : <<http://frenchmorning.com/ellen-bialystok-le-cerveau-des-bilingues-fonctionne-mieux-que-celui-des-monolingues/>>
- DUVERGER J., MAILLARD J-P. L'enseignement bilingue aujourd'hui. ALBIN MICHEL, 1996. . ISBN 2-226-08092-9

Ceremonia de remesa dels diplòmas

Dissabte 15 de setembre, al CIRDOC*, una remesa dels diplòmas de lenga e cultura occitanas per la region Lengadòc e Provença foguèt organizada pel CFPO* e lo CIRDOC. Dins lo meteis periòde, lo CFPòc Novèla Aquitània e lo CFPO Tolosa organizèron de ceremonias parièras.

Totas las 273 personas de la zòna Lengadòc e Provença, enfants e adultes que capitèron las espròvas, foguèron convidats a aquela tantossada excepcionala.

Lo nivèl A2 «Escapolaire» èra lo mai representat pr'amor que los calandrons de cada escòla Calandreta o passan. Çaquelà, 26 adultes e collegians obtenguèron lo B1, 16 adultes lo B2, e enfin 3 adultes capitèron lo C1 qu'es lo nivèl lo mai naut. Cada laurejat se vegèt remetre son diplòma e un saqueton de presents.

Pendent la ceremonia, la tropa de teatre La Rampa TIO amb una adaptacion de la pèça de teatre «Quesaquò e Mascompres», venguèt faire d'animacions e entrecopèt lo tantòst d'istorietas, galejadas e jòcs de mots.

Aquela remesa de diplòmas dirigida per Dalfina Krajewski, presidenta del CFPO e Patric Roux conselhièr regional e director del CIRDOC, pren plaça dins una volontat de valorizar la lenga e la capitada d'un nivèl europenc del CECRL*. Aital, la lenga occitana luènh d'èsser acantonada a Sud de França capita de prene una reconeissença europenca e ganha en visibilitat.

Pasmens, cal pas doblidar lo local. E la necessitat de militar per la lenga foguèt una demanda de P. Roux cap al public : «Vos demandi de devenir d'ambassadors (...) per l'avenidor de la lenga nòstra».

Caròl DUSFOUR

*Centre inter-regional de desenvolupament de l'occitan.

*Centre de formacion professionala occitana.

*Encastre europenc comun de referéncia de lengas.

Lo canal

Aqueste mes de Setembre, avèm viscut per quelques jorns l'estiu indian. Aquò balha enveja de se passejar, de prene l'aire doc... La vista de l'aiga permet de se destivar. A Agen i a pas la mar, donc ai trapat la solucion d'anar lo long del Canal del Miègjorn. I a tanben una particularitat, es que lo canal passa sus Garona. A la debuta, lo canal èra un projècte per religar l'ocean e la mar Mediterrànea. S'apelava lo «Canal de comunicacion», puèi Canal de Lengadòc e Canal de Miègjorn. Son creator es Pèire Pau Riquet. Lo canal religa Seta a Tolosa e fa 240 quilomètres, puèi lo Canal va de Tolosa a Casteths en Dorthe. Foguèt classat al Patrimoni mondial lo 7 de decembre de 1996.

Uèi, es fòrça agradiu de s'i passejar, a pè o a bicicleta. I a un fum de causas que foguèron fachas a l'entorn del canal. A Agen per exemple, an bastit un «cafè velo» a la plaça d'una raïna de castel d'aiga. A completament cambiat l'endreit, o fa viure e es plasent de veire projèctes aital. Es un polit endreit, amb una partida cafè, un restaurant, un talhièr per reparar las bicicletas, per las personas que vòlon s'arrestar, beure un còp. Pòdon tanben demorar una nuèit o mai, manjar al restaurant, reparar la bicicleta. Pendent l'estiu, i a de mond que fan una partida del canal, o lo canal entièr, en bicicleta.

Aquí comença mon viatge en Agen, e espèri descobrir d'autras vilas traversadas pel Canal pendent aquela annada de descobèrta...

Nadèja BOUNET

Lo laurèr catalan que tornè verdejar

Estóssitz embarrats en ua espuga au mei pregond de las pregondors deu monde n'averetz pas entenut a parlar de çò que's debanè per aquestes torns enlà deu tombèu de Pirena, en un país pas tan luenhèc qui s'apèra Catalonha. Los mèdias ne parlan a la lor faïçon (quan ne parlan), segon las lors sensibilitats propias qui sovent son pro aluenhadas de la realitat e deu sentit deus actors màgers qui s'i hèn entàs har enténer, los ciutadans catalans. La volontat d'aqueth article trop brac de tot biaish n'ai pas de presentar de faïçon exaustiva la situacion deu país après lo referéndum d'independéncia, mes de balhar la paraula a'us qui vivón las hèitas deu purmèr d'octobre entà n'aver un tornar mei clar e har la tria en tot çò que podem enténer.

Entà'us qui passèn la decennia passada dens l'espuga, un resumit de la situacion que'us hè besonh : entà compréner lo procediment qui miè Catalonha de cap a un referéndum d'independéncia que'ns cau tornar en 2005 e mei precisament au moment quan lo govèrn de Jose Luís Zapatero dab l'ajuda de mantun partit (PSC, ERC e CiU) e balhèn a Catalonha, qui ac demandava despuish longtemps, ua autonomia mei larga de cap au poder centrau. Aquera refòrma de l'estatut d'autonomia que balhè au govèrn catalan ua autonomia financèra significativa e l'estatut de "nacion dens la nacion". Espanha que semblava de se n'aviéner totun dab Catalonha, mes qu'estó de pauc durada. En efèit, lo PP (Partit Popular) de Mariano Rajoy que s'i escadó a har invalidar aquera reforma au mejan deu tribunau constitucionau qui la suspenó en 2010. La reaccion catalana qu'estó de las vivas : granas manifestacions, protestacions e articles que defenón la refòrma en de balas. Que podem véder en aqueth ahar la genèsi de l'antagonisme enter Barcelona e Madrid.

Après aqueth episòdi las causas que s'avien a hum de calhau : en 2011 Mariano Rajoy quiei arribat au poder e la crisi economica que tuma Espanha e segon los catalans la Generalitat que'n pateish mei que d'autas autonomias. L'encontre enter Artur Mas e Mariano Rajoy (2011) ne balhè pas sonque maishants fruts e cristallizè la discòrdia. Lo 14 de seteme de 2014, ua consulta sus l'independéncia que's debanè en Catalonha a la quau participèn dus milions de catalans (qui responón òc a 80%). En 2015, lo movement "Junt pel Si" que s'i escadó dab pena a obtiéner la majoritat deus deputats a l'amassada catalana shens poder impausar Artur Mas per un dusau mandat. Lo 12 de genèr de 2016, Carles Puigdemont, inconegut de plan deu public, cònsol de Girona que vadó lo 130au president de la Generalitat. Prima 2016, lo navèth president qu'anunciè la data d'un referéndum tà l'independéncia de Catalonha, que's debanaré lo 1 d'octobre e a despieit de la volontat de Madrid de l'empachar que's debanè lo quite dia quan èra previst : lo purmèr dia d'octobre de 2017.

D'aqueth dia que'n vedom mantua causa a la television e suus hialats sociaus. Qu'i vedom subertot la violenta repression miada per l'estat Espanhòu e la determinacion deus catalans, mes enlà deus imatges e deus devís, n'avom pas que drin de tornar suus sentits de la populacion sus çò qui's passè aqueth purmèr d'octobre. Ua manca que'ns perpausam de comblar drin dab un testimoniatge d'ua persona qui ac vivó.

Lo testimoniatge que'vs perpausam quiei lo d'un fonctionari de la Generalitat, membre de la direcccion generau de la policia deu departament d'interior de Tarragòna, Christian Andreu. Quan lo demandèm lo son sentit suu purmèr d'octubre e suu referéndum que ns'avoè lo son contentèr de cap aus resultats qui contradigón la màger part deus sondatges (42,38% de participacion, 90,09% Òc e 7,87% Non), mes que ns'avoè tanben la soa paur a véder a ua escalada de la violéncia au parat deus dias vienents. «Sus hèts terribles, çò digó, i a mai de 893 herits. Pensi qu'era majoritat deth pòble vol era independénci pr'amor d'acò. Eth pòble ja parle obertaments de resistiren en patz enquia dimecres. I aurà era declaracion unilateral d'independéncia, çò contunhè, alavetz, un minut apres i aurà mòrts.» La violéncia de l'estat espanhòu que lhèva tanben la question de l'inaccion de l'Union Europeana qui demora muda de cap a la repression violenta de Madrid : «quan de temps vol era UE per nos deishar massacrar ? çò's questionè Christian Andreu, Uu dia mès ? Dus ? Tres ? Avem paur, fòrça paur, ç'avoè, mes coratge tanben.»

Enter coratge e paur, lo pòble catalan qu'espèra ua reaccion de l'UE qui ne sembla pas viéner. En efèit, las institucions europèas que demoran mudas, autant com los elegits europèus qui ne son pas numerós a condemnar las violéncias. Qu'avem tots punts de vista diferents sus l'independéncia catalana, sus las soas motivacions e lo son aviéner, mes lo silenci eishordaire deus nostes elegits sus la question deu dret de s'exprimir librament e de votar entà hè's enténer, drets clarament hicats en questions per aquestes torns en Espanha, que'ns deu har reaccionar. Mobilizem-nse entà exigir la condamnation unanima de las violéncias hèitas au pòble catalan e de l'escarni hèit aus drets mei fondamentaus de las nostas democracias.

Lo laurèr catalan que tornè verdejar, mes quantas brancas averà de rèsta entà emparar lo son pòble de las espravas qui l'espèra ?

Quan escrivi aqueras linhas los catalans que son per carrèras,
balhant a la vielha Euròpa ua leçon de democracia.

Remèsi BOY

Las doçors de davalada

Dintram dins la davalada. Las fuèlhas s'ornan de lors mai polidas colors, lo freg ven nos gratilhar doçament per nos menar cap a l'ivèrn. Per combatre tota aquela grisalha e lo freg ambient, vos prepausí una recepta de doçors a l'avelana, una frucha de sason. L'ai ensajat en çò dels pichons, lor agradan fòrça aqueles bescuëts, espèri doncas que vos agradaràtan tanben !

Per aquò far vos caldrà :

200g de farina
100g de burre
80g de sucre (ai pres de sucre de cana es encara melhor !)
1 culhieron de levadura
80ml de lach
1 culhieron de sucre vanilhat
una ponhada d'avelanas (n'ai mes mai per plan aver lo gost)
facultatiu : pepitas de chocolat (al gost de cadun)

Après vos cal saupre cossí faire, vaquí la preparacion :

1. Dins un primièr temps, vos cal caufar lo forn a 180°C.
2. En seguida, la partida la mai agradiva per los qu'an los nèrvis de passar, cal espotir las avelanas cap a obténer de pichons bocins (n'ai daissat de bòls perque preferissi, es al gost de cadun)
3. Mesclar la farina, la levadura, lo sucre e lo sucre vanilhat.
4. Apondre lo burre e trabalhar la pasta amb los dets.
5. Versar pauc a cha pauc lo lach cap a obténer una bola de pasta.
6. Apondre los bocins d'avelanas (e las pepitas de chocolat) e tornar mesclar.
7. Sus una placa, metre las bolas de pasta puèi esplatussar amb los dets o la pauma de la man. Los bescuëts devon far 1cm d'espessor.
8. Còser entre 15 e 20 min segon la coloracion que volètz.

Espèri que vos balharà de vam per afrontar la davalada.
Bona tasta !

Kimberley BINET

Una recèpta de sason

La davalada es arribada! Quina polida sason amb sas colors, sas odors, sa musica, sa frucha... lo rasim, las castanhas... e lo quivi ! Del costat de Tolosa, i a una bòria tenguda per Corinne POPOT. Dins aquesta bòria, i a un vergièr de quivis e de pomiers. I a tanben d'animals : chins e gats, aqueles son corrents... ases, tessons, motons, galinas e rits... pas susprendent tanpauc...mas trobaretz de pintadas e de piòts! E aquò es rare d'aquesta passa !

L'an passat i sèm anats amb l'escola tota, es a dire a 70. Avèm pantaulejat sus plaça, i avia de taules belas per nos aculhir jols arbres e un canton de jòcs pels pichons e grangs. Los grangs an seguit Corinne per aprene cossí creis l'actinidia e cossí lo culhir. Los pichons se son passejats dins la bòria, èrem afogats dels piòts e de las pintadas... subretot de lor crit ! Puèi en escaleta amb lor grand, son anats culhir a lor torn la frucha... Avèm crompats quelques quilòs de quivis per tornar a l'escola e en talhièr descantonat, avèm cosinada de confitura, aprestadas d'etiquetas e venduts los pòts a la fèsta de Nadal.

Se vos ditz, vaquí lo ligam del siti : <http://www.kiwi-clejust.com/>
En venir al còr del subjècte que vos interessa plan solide, la recèpta tan desirada (1 kg de quivis / 1 kg de sucre) :

LA CONFITURA DE QUIVIS

- 1 - Pelar los quivis o los copar en dos e les voidar amb un culhieron.
- 2 - Les copar en pichons dats, les botar dins una bacina a confitura en tot apondre lo chuc de limon e lo sucre. E laissar repausar 2 o 3 oras.
- 3 - Far coire e tre que bolha, baissar lo fuòc e laissar coire duscas que los tròces de fruch començan de fondre. Verificar en tot versar calques gotas sus una sieta freja. Se la confitura cola docetament es bon. Se que non tornar far coire.
- Cal saupre que la confitura de quivis a tendéncia a èsser liquida e donc podètz apondre d'agar agar (1g per 1kg de frucha a diluir dins un pauc d'aiga).
- 4 - Escrumar e botar en pòts la confitura encara cauda. Tampar e virar los pòts, laissar fregir.

Bon apetís!

Valeria TEOULET

CORRIÈR DELS LECTORS

Un brave merces als lectors del jornal que nos an escrit!

Maria-Anna Pojada de la calandreta de Pàmias : "Mercé pel jornal. Un pichon comentari per encoratjar la còla : un numèro plan ric e espès, alavetz felicitacions pel trabalh ! De mès, lo nom m'agrada plan e mòstra una bona soscadissa !! Una bona idèa. Enfin, l'article sus la dança dels bastons m'interessèt particularament, pr'amor que ne faguèrem un pauc en classa una annada, mas pensi que los tubs de carton son trop fragils (o alavetz cal de rigids, coma los de la pòsta) e encombrants : trobèri una solucion amb de tudèls de pvc del raion bricolatge. Aqueles tudèls venduts mens d'un euro per 2m se descopan aisidament amb una pichòta ressegà e son pro resistents e leugièrs... e se conservan mantunas annadas. Mercé e bona annada per tota la còla."

Melodia de la Calandreta limosenza : "Adieuissiatz los enganhats! Preni 2 minutats per vos dire lo plaser qu'aguèri de vos legir. Es un astre d'avet totes aqueles dialèctes dins la vòstra còla! Ne sabi quicòm qu'èrem 13 "espampilhats" l'annada passada. Mercé per l'article suls talhièrs filosofia en mairala que lo fau cada setmana e me va donar d'idées per la seguida. Quin plaser d'ausir tindar lo gascon! Òsca pel primièr numero, bon vam a totes e tot çò que vos pòdi donar coma conselh es: Profeitatz, bufatz e vos prengatz pas lo cap, es una annada de capborg, mas d'una riquesa formidable ! Bona annada a totes Mélodie de la còla Claudi Alranç, lo Bonastre. Al passatge : un brave adieu al las còlas d'aprene e del CFPO!"

Helena Weisslinger (A2) : "Òsca per la causida de vòstre títol! Trapèri vòstre primièr numerò plen de vam(la plaça de l'error dins los aprendissatges, las vendémias....) e pòdi confirmir que "la vida secreta dels arbres" es un libre passionant ont vesèm que dins la natura tanben d'unes arbres trapan diferentas formas d'associacions per èsser mai resistents ? Bon camin dins aquesta annada fòrça rica."

emblematics son : A4, B6, C2, D1, E3, F5.
Las respostes al joc dels animals

L'enganhat

« Quand t'enganas que ganhas »

EDICION ESPECIALA

Lo Pegòt, la Vaca e lo Gascon

Un còp èra, qu'i avè un vilatge percut au ras de Besièrs on s'encontrèn la Vaca, lo Pegòt e lo Gascon. Tots tres que s'apercebón qu'avèn un objectiu comun : arretrobar los autes parlants de la lor lenga, l'occitan. Aqueths, que decidin de començar lo lor viatge. Au cap de quauques dias de camin, après aver traucat autovias, camins de hèr e camps de vacas, qu'arribèn tà Badailhac : un vilatjòt au ras d'Orlhac...

Vegèron d'en primièr la nèbla que manjava la plana tota. La Vaca trapèt de cosinas ! Èra contenta qu'i aguèsse mai de vacas que d'abitants. Pasmens li semblavan estranhas aquelas dels pels longs e de colors differentas : blancas e negras, blancas e violetas (coma la de Milka), totas negras... I aviá pas sonque ela qu'era blanca tota. Lor demandèt d'entresenhas per se lotjar. Li recomandèron un jaç al cap del vilatge. S'installèron e decidiguèron de far un torn dins lo vilatge vesin de Polminhac per quèrre de que manjar.

Quand se trobèron en fàcia d'una carnsaladariá, lo Pegòt e lo Gascon volián dintrar per crompar de carn. La vaca furiosa se metèt devant eles per blocar lo passatge : «Ça que la anatz pas manjar lo monde de ma familha!» cridèt la vaca. Lo pegòt estonat, respondèt a la vaca «Cala-te ! Avèm talent nosautres, dintram. » Lo gascon un pauc mai comprensiu diguèt a la vaca : «Espèra ! Vaca, que podèm minjar si non vòs pas que minjèsem

carn ?»

«I a una fromatjariá a costat, i vos pòdi menar.» E totes tres anèron dins la botiga per manjar e tanben per crompar de formatge pel ser. En tornar al jaç, lo gascon mormolhèt al pegòt : «Non te'n hasquis, lo hromatge que serà tà l'aperitiu. Aqueste ser que minjaràm la vaca.» La vaca èra luènha d'eles mas entendèt aquestas paraulas. Un còp lo ser arribat, lo gascon se botèt a preparar lo repais. Amb lo pegòt decidiguèron amassa de manjar la vaca acompanhada de trufas.

Un còp las trufas copadas e prèstas, lo pegòt e lo gascon anèron quèrre la vaca per la faire còire dins una topinassa. Un còp davant la vaca, endormida, los dos òmes se diguèron : «Perfièit !», e doçament prenguèron la vaca e la metèron dins la caçairòla sul fuòc amb las trufas e partiguèron endacòm mai. Tre que los òmes foguèron luènhs, la vaca sortiguèt de la topinassa. Foguèt tota cramada, tota castanha. Mas lèu lèu, per pas laissar veire son abséncia la vaca metèt de formatge dins la topinassa e partiguèt pels camps amb sas cosinas.

E es dempuèi aqueste jorn que i a fòrça vacas de color castanh pels camps, e es tanben dempuèi aqueste jorn qu'es nascuda la trufada.

E cric e crac, lo conte es acabat.
E crac e cric, lo conte es finit.

Anaís LAHITETA L'AROCA, Laurà CROS, Kimberley BINET e la còla

Un viatge alai

Z'ai un racònte de vos dire. Serà pas lòng, mas z'aurà lo merite de vos faire coneïsser (se lo coneissètz pas encara) e de vos faire legir un pauc l'occitan d'Auvèrnhe. Imaginatz una tèrra de chausse, plana e nuda, que s'estend a perda de vista. Una plana qu'aviá mas los arbres per gardas, solitaris e dreits, talhonant un cial sens ges de niola. Cò que se diguèron quand veguèron arribar per sa tèrra aquela banda venguda de lòngh ? Amb sos parlars tan desparièrs e semblables alh còp. Aqueles biais de dire que rasonavan encara per la montanha coma un imne a la pluralitat. Ne'n saguèron estonats de segur, coma ne v'o saguèrem amai de trobar aquel endroit a la cima d'Occitània. Quan plaser de rescontrar de novèlas personas, d'ausir un novèl parlar e de faire de novèlas esperiències. Saguet una setmana bien richa qu'oblidarem pas.

Lo luns, lo promièr jorn arribèrem escampilhats, descunes se perdèron (òc-ben), d'autres, amai venirián de lòngh, trobèron amb pena, lo fogèir que nos reçaupiá. Rescontrèrem pelh promièr còp lo Bernat e a sa femna Francesa, personas avenentas e valhentas que nos faguèron la cosina la setmana tota, nos fasent coneïsser la renomada gastronomia Auvernassa. Aguessiatz tastat aquela cusina, garna ! I sariatz vogut damorar una setmana mai ! Saguet a l'ocasion d'aquèl jorn que legiguem pelh prumèir còp l'occitan d'Auvèrnhe. Qualhe surpresa ! Vertat los mòts escrits èron pas trop escartats de 'queths que nos servissiam alora, pasmens tenjuts per las colors auvernhatas z-avián una sabor bien autra. Aprenguèrem a coneïsser aquelh país d'una estenuda qu'espeitaviam pas,

mas divèrs qu'o pensaviam.

Lo mars, lo segond jorn de nòstra setmana auvernassa, aguèrem l'astre de rescontrar lo Cristian Omelhièr sens que, aquèl article sariá pas estat escript, gràcia a son dicionari. Un òme bien interessant qu'arribèt de nos parlar de dialectologia, d'istòria e patrimoni lo jorn entièr sens nos z-embestiar una segonda mas. Un rescontre a faire ! L'après-mègjorn sortiguèrem pelh prumièr còp de Badalhac per rescontrar l'òme que fasiá d'elevatge de troitas que damorava a Polminhac. Saguet bien ensenhós tant alh nivèl de la lenga (l'òme parlava d'un biais natural) coma alh nivèl de son mestier. I aguèt mas la demostracion de la finalitat d'aquèl mestier per laissar nòstra banda somjaira devant una tala violança. Airosament, lo jorn s'achabèt amb una velhada que nos faguèt oblidar nòstras coralhadas de l'après-mègjorn, una velhada de còntes menada per l'Omelhièr.

Lo mèrcres, comencèt dins los bòscs amb lo contaire Didièr Huguet que nos contèt las legendas delh país en jónher chasque cònte amb una chançon. Nos promenèrem pelh país de las fadas, aquèl endroit freid e ventós alh bòrd de Cère. Ne'n sortiguèrem enchantats, gialats mas l'eime eschaufat per totes aquèles imatges. Après-mègjorn partiguèrem delh costat d'Orlhac per rescontrar la Catarina Liethodt e sa librariá. Qu'i auriam pogut passar tot lo jorn s'èrem pas estats las de nòstra promenada pelh país de las fadas. Chascun ne'n sortiguèt amb quicòm per legir o per escutar. Lo jorn s'achabèt d'a passons laissant la nébla plejar la plana.

Lo jous, èra lo J-1 d'avans que de tornar. Quò poriá paréisser curiós mas Auvèrnhe nos mancarà, ne'n séi

segur. I vusquèrem quicòm de novèl, totes amassa. Quauques-unes se faguèron coneïsser en partetjar amb los autres quaques costumas de son país (tant digitalas coma lingüísticas). Nos trobèrem adoncas que nos pensaviam coneïsser. Aquell jous saguet un còp mai un jorn de rescontres. Amb l'autor Feliç Daval e Joan Pèire Amilhaud que nos z-o transmetèron tot çò que coneissián de la lenga e delh patrimoni d'Auvèrnhe. Rancontrèrem amai lo grope Trauca'tèrme e Pèire Raimond que nos parlèron de sos trabalhs que los passionan. La velhada d'aquèlh jorn saguet lo moment mai fòrt de l'estagi, los mots poirián pas retraire çò que i vusquèrem...

Lo vendres, lo darrièr jorn en Auvèrnhe, un jorn que comencèt per una promenada fòrça interessanta per la vila de Polminhac, avivada per En Bernat. Un moment que nos rapelèt l'istòria tormentada que se pausèt alh mèsma endroit mai d'una passa.

Òc-ben, saludèrem tot lo monde d'avans que de partir. Quitèrem lo país en pensar que d'Auvèrnhe ne'n gardariam una part, la d'aquèla sovenença que s'estavaniria pas jamai...

Auvèrnhe, d'aicí, d'aquí, d'alai, nos mancaràs totjorn un pauc mai

Remèsi BOY

D'organizacion en organizacions cap a la capitada d'una setmana auvernhat

E la primièra de joslinhar, foguèt segurament per la Lucila e las còlas cfpo-aprene : lo luòc, los intervenents.

Al meteis temps podèm parlar del Bernat e de la Francesa qu'an començat per la tièra d'aqueles intervenents prepausats puèi lo copacap del menut pels uèch repaisses per un vintenat de personas amb mantuna especificitat tot en fasent descubrir d'especialitats localas. Soscadissa, preparacion, servici tot aquò es pas una organizacion perfiecha !

E es aquí que comença amb lo coveituratge, l'organizacion primièra pels « aprenaires » e de segur lo previsional del trajècte : ont es aquel Badalhac ?

Puèi per cadun de son costat, es lo moment d'aprestar los bagatges, coma sus la tièra mandada per l'atencionada Lucila : los vestits cauds, las cauçaduras de marcha, la saca de dormir, l'ordinator...

E d'un autre lad, la de l'ostal qu'anam daissar una setmana : la familia, los enfants, l'animalum...

Quand lo diluns arriba enfin, organizacion encara per la partença, se cal levar d'ora, s'acampar per camin per emplenar las veituras e aquí encara un polit trabalh pel cargament, l'afar se fa pas coma previst ... encara s'organizar.

E d'aquel temps, podèm tornar a la Lucila, un còp que foguèt al jaç a Badalhac, li se calguèt questionar encara per las còlas de las cambras, per l'avancament dels equipatges...

En debuta d'aprèp dinnada, l'atomium d'organizacions a portat frucha e çò dich l'aventura auvernhatà pòt alara començar.

Maria-Pèira Escaffre

Passejada ath Pas de Cèra

Illustration 1: <http://www.auvergne-tourisme.info/randonnee/vic-sur-cere/les-gorges-du-pas-de-cere/tourisme-A6313AUV015V504SDX-1.html>

Deth temps d'aquera passejada que vírem un contrast entam eras vaths e eras górgas estretas deth Cantau. Que mos cau plan comprénguer era formacion geologica deths lòcs : era vath dera Cèra qu'èra ua vath glaciària e que presenta ara ua succession de bacins topografics separaths per vorolhs.

Eth arriu dera Cèra que pren era hont ath Lioran, que passa a travèrs tres despartaments : eth Cantau, era Corèsa e eth Òlt. Que cor 120 Km abans de trobar era Dordonha. Que fòrma ua vath deras principales deths monts deth Cantau.

Era cèra qu'a crusath sa vath en un substratum composath de brecas. Que son ròcas específicas tiradas d'ua calhavèra on materiaus bresaths, amassaths que huren consolidaths.

Era Cèra qu'è classada arriu de loiras ath títol deth hialat europenc Natura 2000. Protegida dempuish 30 ans que torna colonizar eths arrius de França. Mès que demòra miaçada en sièu desenvolopament pr'amor eths arrius venguen de mes en mes artificiaus e era qualitat dera aiga que baisha tanben.

Manon Pujol

article inspirat de :

http://static.carlades.fr/fileadmin/user_upload/mediatheque_ot/brochures/LIVRET_DECOUVERTE_PAS_DE_CERE.pdf

Illustration 2: era breca volcanica qu'ei un materiau de construccion tradicionau, hèra utilisath densh eth Massiu Centrau.

Feliç Daval, enfant de Badalhac

Per una polida jornada de davalada, partiguèrem sul camin que va del vilatge de Badalhac a l'ostal de naissença de Feliç Daval. L'escòla èra dins lo vilatge, e son ostal en defòra; avèm pres aquel camin qu'èra de pèiras e que uèi es d'èrbas, i a encara quelques pèiras que las plantas an pas amagadas. Me soi imaginada aquel camin jornalièr, de bon temps coma jorn de pluèja o de bruma, sembla pas trop long mas d'ora un matin de neu deviá pas èsser parièr...

Feliç Daval comencèt d'escriure a 22 ans, «les fraisses èran tombats» que conta la vida d'un vilatge de Cantal. A la debuta de sa vida professionala èra regent, puèi faguèt de professor d'occitan al liceu d'Orlhac. Contunhèt d'escriure de poèmas, de contes e publiquèt un recuèlh de novelas: «Les Òmes de l'ecir». Es a la retirada qu'escriguèt la seguida de son 1er roman: «Las Vaissas avián folhat».

Benlèu avètz ja vist lo kamishibaï de «La legenda del Grand Guindon», es una legenda escrita en versès per Feliç Daval sus las vacas salers. Las ilustracions subrebèlas son de Sofia Vissière (felena d'Andriu Lagarda). Vaquí un extrach, lo tropèl de vacas salers es enrodat de lops :

Merlet, lo mieu rèirebelet,
Qu'èra un plan polit borret,
Èra al cap del prat tot solet ;
S'amusava a roseigar
Quauquas fuèlhas pel boscalthat.

Entendèt quicòm bolegar.
N'aviá un de cada costat.
Sul pic s'arrestèt de jogar
E prenguèt la peta capbàs.

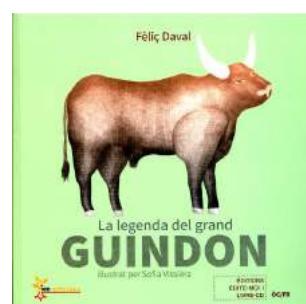
Coma d'avanci n'aviá pas,
Los lobatons de lo gafar
Per las cambas e mai pels braçs.
Merlet, pecaire, de gueilar.
Totas las soiras de lo postejar.

La loba mèstra l'aviá ratrapat,
Guela d'un còp de dent,
Al paure adolescent
Voliá copar los rens.

Lo lobàs prendiá vam ;
Voliá passar devant
Per, entre sos grands cròcs,
Far esclatar lo nas
Del felen de l'auròc.

Mès, ja al fons del prat
S'èran quilhats los caps.
Grand Maurèl aviá entendut,
Èra pas fotrau ni pauruc,
Tot lo tropèl l'aviá segut.

Al son dels bronzes e dels coires
atacava,
D'en primièr las banas gròssas per
assucar,
Darrièr las banas ponchudas per
estripar,
Puèi la joinèssa per trepir e esclafar.

Los poèmas de Feliç Daval son tanben cantats per de grops coma t'Raucaterme ("Tant Que Farèm Atau !"), e lo grop Qu'es Aquò («soi fièr!»). Es un autor que parla plan de son país e que nos faguèt descobrir un pichon canton de Cantau (Chantau)!

Caròla Schneider

Per jo, qu'èra un tornar tà las meas arraditz...Dòba auvernata

Temps de preparacion : 20 mn
Temps de còser : 3 òras

Ingredients per 6 personas :

- 1,5 kg de bueu estroçat e brasejat
- 200 g de lardons magres
- 4 cebas
- 1 ascla
- 10 cl d'oli de vira-sorelh
- 30 g de haria
- 25 g de burre
- 5 cl de Marc d'Auvèrnhe (aigardent)
- 75 cl de vin roi
- 1 flòc guarnit
- Sau e péber

Recèpta:

- 1) Pelar las cebas e las talhucotar.
- 2) Pelar l'ascla e l'esglachar.
- 3) Har còser lo burre en un topin dab dus culhers d'oli de vira-sorelh.
- 4) Ajustar las cebas e las har passar en los deishar daurar.
- 5) Puish tirar las cebas e har daurar los lardons.
- 6) Puish tirar los lardons e har sasir la carn. Salar e peberar e ajustar l'ascla.
- 7) Tornar botar los lardons e las cebas dens lo topin.
- 8) Hicar ua culher de haria e mesclar.
- 9) Deishar còser duas minutás puish arrosar de Marc preliminarament cauhat.
- 10) Eslamar puish barrejar tot doç lo vin roi.
- 11) Hornir lo flòc e cobrir.
- 12) Deishar mitonar 3 òras shens borit en tampar lo topin.

La trufada

Temps de preparacion : 30 mn
Temps de còser : 15 min

Ingredients per 4 personas :

- 1 kg de poma de tèrra
- 400 g de toma fresca deu Cantal
- 2 asclas
- Sau e péber

Recèpta :

- 1) Pelar, lavar las pomas de tèrra e las talhucar en rondèla.
- 2) Las har passar en ua grana padèra en mesclar regularament.
- 3) Quan las pomas de tèrra son cueitas ajustar l'alh e mesclar.
- 4) Ajustar la toma fresca en finas lesquetas. Aquera que va hóner e mescla's dab las pomas de tèrra.

Marina TEIXIER e foto de Valeria TEOULET

La vaca roja

Emblematica d'Auvernha, la vaca Salers pais suavament suls pasturatges de la plana de Cantal. Pr'amor de sa color de pels, la dison vaca roja. Pòrta una polida pèl cobèrta de pels un pauc longs, boclatxs e roge acajó. Sas banas en forma de lira augmentan la graciosa estetica de sa siloèta. Sus la prada verd viu, lo contraste de colors, quasi complementàrias, li assegura una mesa en scèna coma dins una pintura de l'escòla francesa del segle XIXen.

Mas d'un vejaire mai pragmatic, la vaca roja es una vaca rustica, plan adaptada al ròtol. Es granda, son òssa es fòrta e son pas segur. Supòrta de variacions de temperaturas importantas : de -15 a 30°C., e quina que siá la qualitat de l'èrba, li agrada.

La roja es dicha mixta ; es-a-dire qu'es abalida tan per la carn coma pel lach. Dos còps per jorn, la vaca es molzuda. La particularitat d'aquela es que lo vedèl deu començar de popar abans que lo mòlzer se pòsca faire. Cal amairar. Lo lach reculhit servirà pel formatge : Cantal, Sant Nectari, Blau d'Auvèrnha e AOC Salers.

Caròl DUSFOUR

**Vaca, Paul Eluard
dins Los animals e
lors òmes- los òmes
e lors animals,
1920.**

Revirada: Caròl Dusfour

Òm mena pas la vaca
A la verdura rasa e sèca,
A la verdura sens
careças.

l'èrba que l'accepta
Deu èsser doça coma un
fial de seda,
Un fial de seda doç
coma un fial de lach.

Maire ignorada,
Pels enfants, es pas la
dinnada,
mas lo lach sus l'èrba
l'èrba davant la vaca,
L'enfant davant lo lach.

Passejada a Badailhac de temps de la davalada

La setmana delh 23 alh 27 d'octòbre sèm partits la còla APRENE 1 e la còla Formacion de Formators a Badalhac, vilatjon de la comuna de Cèra-en-Gol en Carladès dins lo Chantal en Auvernha. Lo joùs nos sèm anats permenar amb Joan Pèire Amilhau e Feliç Daval, romancier e poèta chantalon.

Feliç Daval nos a fat partejar un petit morcèl de sos sovenirs d'enfança amb la descoberta delh chamin que fasiá chasque matin per anar de son ostau a l'escola.

Dins la campanha chaliá faire alh mens un a dos quilometres per anar a l'escola delh vilatge. Chasque matin los enfants, ivèrn coma estiu prenián los chamins amb lors esclòps.

Avèm descobert un brave chamin amb pro de charme e es estat l'ocasion per nosautres de descobrir un pauc la flòra de Chantal. Lo chamin èra bordat d'arbres amb tot plen de colors differentas (roge, irange, verd), i aviá de fraisses, de faus, de las platanas, de ròures. I aviá sobre lo chamin un crane chastanhier bèl amb de chastanhas dins lors bòjas a son pes. De mai, avèm descubrit la grandor de las plantas de la planesa carladesa.

Avèm vist las amoras apeladas mai las ases en referéncia alh nom de l'animal per çò que i a mas aqueste animal qu'a enveja de las manjar. En mai los paisans se'n servissià per faire avançar las béstias.

Sobre lo chamin i aviá de plantin, planta medecinala per faire passar las ortijadas o ponhaduras d'insèctes. I aviá de pialòssas, petiòtas prunas blavas que podèm manjar, o que podèm faire en confitura o en aigardent après lo gial.

Lo chamin nos a menat entrò un riu per contemplar lo païsatge.

Nòstra permenada s'es achabada amb la vision de vachas Salers e de burons, petitas bòrias paisandas un pauc perdudas per los prats Chantalons.

Emilia BOUCHET

Musica d'Auvèrnha e del monde

Aquela setmana auvernhat èra pas solament una immersion dins lo parlar auvernhat. Visquèrem un despaïsament dins una region : al mièg dels camps, dins un pichòt vilatge de 129 estatjants, una vintenada d'estagiaris i coabitèron.

Dos sòcis del grop t'Raucatèrme nos venguèron presentar lor grop e lors instruments: Patrick BEC a l'accordeon e Yves CASSAN a la cabreta. Son uèit en tot amb Yves Portefaix, Gilbert Chausy, Michel Croizet, Pascal Geoffray, Serge Laroussinie, Henri Pareilh-Peyroux.

Existisson dempuèi una vintenada d'annadas e sortisson lor quatren album « Tant que farem atau » .

Los "t'Raucatèrme" son los que traucan la sèga. Es l'escais de los que demòran pas dins un camin plan traçat, los que prenon los acorchis.

E vertat que lor va plan aqueste nom!

Botan un brave còp de pè pel cuol de la musica...Aligan cants occitans als ritmes reggae, bòssa, raggà, skà o ròck...Lors tèxtes son tan de collectatges coma de composicions personalas. Mesclan los instruments tradicionals coma la gralha o la cabreta amb la guitarra electrica, la batariá o la trompeta...

Escotèrem la cabreta amb l'acordeon e èra coma un viatge dins lo temps!

La cabreta es un instrument que las primières traças datan de 5 000 avans J.C. en Mesopotamia.

De la familha de l'autbòi, ten son nom de la saca en pèl de cabra. Lo musician se bota una mena de cinta que l'instrument entièr i es religat. Puèi amb lo braç, confla la saqueta e lo son s'escapa per l'autbòi.

Se volètz veire aqueles instruments e escotar d'archius musicalas tradicionals, vos cal anar al COMDT de Tolosa (a costat de la Calandreta Garoneta). Es lo centre de ressorsas per la cultura occitana de tradicion orala, la transmission e la difusion de musicas e danças tradicionals. Prepausan la difusion e l'ajuda a la creacion de musica tradicionala. Fan tanben de formacion amb l'organizacion d'estagis, de talhièrs e egalament un trabalh cap a la sensibilizacion e la recerca de la valorizacion.

Pòdon prestar de material coma una maleta pedagogica. Conten las musicas e danças tradicionals occitanas del monde. Dins aquela maleta, i a de CD per escotar la musica, de jòcs de cartas, de fichas suls instruments tradicionals e d'instruments vertadièrs, coma la boha.

Escotar de musica que mescla totes aqueles instruments e aquellas menas de musica... te bolega de l'interior, te balha enveja de dançar e cantar...

Pòrtan una cultura occitana rica e engatjada, una votz universal!

Un brave òsca!

Nadèja BOUNET e Valeria TEOULET

Confrontar un diccionari als mots ancians d'una zòna marginala

En 1958 foguèt publicat un estudi lingüistic de Simone Escoffier¹ sobre un espaci geografic que s'i confrontan de parlars de lenga d'oïl, francoprovençaus, auvernhat de lenga d'òc, e de parlars mesclats de provençau e de francés. Aquel espaci es lo poent de rencontre de tres despartaments d'as Alèir, de Puèi de Domà, e de Lèdger. L'autor afotiguèt que dins un parlar donat i a totjorn una part important delh vocabulari que li es pròpri, siá per l'existéncia unica de mots, siá pels senses que revèrtan². D'un biais general, las zònas de separacion fonética entre parlars son amai zònas de separacion lexicologica. S. Escoffier s'enteressa alh vocabulari que fai l'unicitat d'un parlar : « Mas los mots que demòran, los que la reunion fòrma la part originala d'un parlar, la part que l'opausa als parlars vesins, perqué s'arrèstan ? Quanh mèna de tèrme los empaitan dins son espandiment ? Quanh son las bolas que pòdon pas passar delai ? L'autora presentèt un vintena de mots occitans qu'aurián doncas pas passats las bolas que los destriavan de la lenga d'oïl e delh francoprovençau. Charchar totes los mots delh lexic estudiat per Simone Escoffier³ dins lo diccionari de C. Omelhier. Veirem los mots qu'ai pas trobats dins lo diccionari. Aquí avètz lo rendut de la recherche. Per chasque mot segrai lo modèl de presentacion seguent : grafia de l'autor e diferents biaisses de dire/definicion(s) relevadas per l'autora.

11. Etève, itèva/Marga de l'araire. 2. La chindre/La punaise. 3. Traze, trezer/Piler le sel. 4. Terme/Le talus/Dins lo Grange (vivaro alpin) : tertre, talus, talus servant de limite entre deux terrains ; aqueste darièr sens l'avèm trobat a Badalhac amb lo rescontre delh grop de musica Traucaterme. 5. Embano, ambanno, ambanna, ambanne/Fanon chez les bovidés, fanon de la vache/Eescoffier ditz que lo mot sembla pròpri a l'Auvèrnhe ! 6. L'itombè, estombo, estaromber, estaloubou/L'aiguillon, petit aiguillon du bouvier ou grand aiguillon du labour/L'autor ne'n trobèt la traça dins un document auvernhas en 1470. 7. Drày, drayo/Couloir pour faire descendre les bois, couloir à bois/Saguère fòrça sorprès per son abséncia qu'es un mot qu'emplejam fòrça en Calandreta ; Escoffier cita Dauzat⁴ que trobèt en provençau lo mot draio , « piste tracée par les troupeaux, chemin à peine tracé, passage, couloir à bois. » En Auvèrnhe se trobava lo verb « draya » : « se sauver, courir » que l'autor ausiguèt pas que dins la montaña auvernata. 8. Estoura/dessécher, égoutter/Segon Escoffier dins lo Cantal e Auvèrnhe se trobava estorrar e estorridor (« égouttoir pour le fromage »)⁵. 9. Le rau/Le dos, petit mamelon rocheux et pelé, rocher arrondi et bosselé/Raus per Roseau dins lo Laus (lengadocian) ; A. Dauzat pensa que rau per eschina ven de francés vèlh e provençau vèlh Raus (« roseau ») que seriá passat alh sens d'espina dorsala puèi eschina 6. 10. Dure, douère, duèr, dur/Marmite, pot, cruche à l'huile, grande marmite de fonte.

¹ *Remarques sur le lexique d'une zone marginale aux confins de la langue d'oïl, de la langue d'oc et du francoprovençal*, 1958, Société d'édition « Les belles lettres »

² L'autor resuma l'idea aital : « Totes los mots, dóncas, viatjan pas (...) », p.19

³ Quela femna èra charchaira Doctora ès Lètras e mestra de conferéncias de la facultat catolica de lètras de Lion. Moriguèt en 1990

⁴ A. Dauzat, *Glossaire Etymologique du Patois de Vinzelles*. Montpelhièr 1915, p. 72

⁵ *Remarques sur le lexique d'une zone marginale aux confins de la langue d'oïl, de la langue d'oc et du francoprovençal*, 1958, Société d'édition « Les belles lettres », p. 99

⁶ A. Dauzat, Glossaire Etymologique du Patois de Vinzelles. Montpelhièr 1915, p. 104

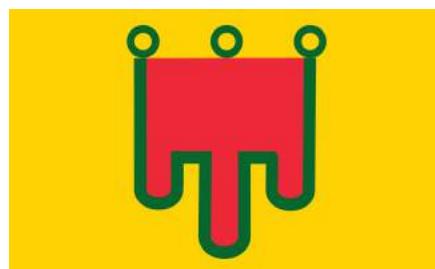
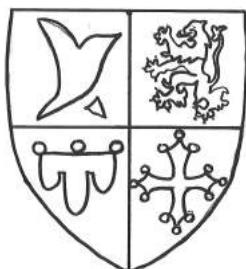
Sebastian GONZALEZ

Mercejaments

Grandmercejam los intervents totes de nos aver plan aculhits a Badalhac. Dins lo vam, la jòia e la bona umor, la descubèrta, lo despaisament e l'horbari. Banhèrem dins los contes e legendas. Avèm plan manjat, cantat e passejat dins la natura. I aviá totes los ingredients per passar un bon moment.

Mercés a Cristian Omelhier, Feliç Daval, Pèire Raimond, Joan Pèire Amilaud, Didier Huguet, Bernat e Francèsa Giacomo, Lucila per son acompañament, e lo grop Traucatèrme.

Kimberley BINET, Sebastian GONZALEZ e la còla.

L'enganhat

« Quand t'enganas que ganhas ! »

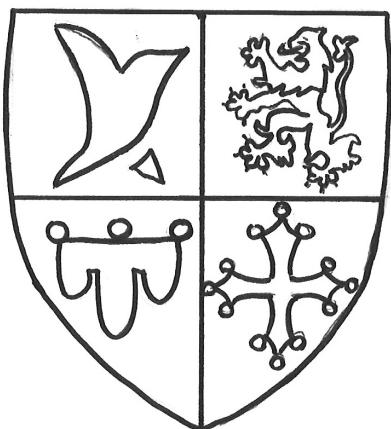
1. Enganhar. v. neol. Lo hèit d'apréner de las soas errors, d'avancar de cap a la coneishença en profieitar de las soas mauescadudas. Neologisme bastit deu nom comun feminin *engana* e deu verbè *ganhar*.
2. Que vien de tres dialèctes occitans : «L'en» peu **len-gadocian** ; «ga» peu **ga-scon** ; e «nha» per l'**auver-nhat**

De Calandrona a Calandrina...

Aquesta setmana la còla d'Aprene 1 es partida en expedicion a Tolosa, totjorn a costat del Canal de Miègjorn, per encontrar sas mairinas.

Vos contarem tot dins lo jornal que ven, en genièr...

Complicat aquerò de passar de l'aute costat... Brembà's e aplicar causas qui hasès naturaument. Tornar apitar causas, anar dinc a las arraditz de quauquarren qui hasès d'un biais naturau.

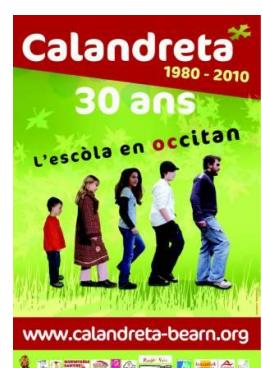
"- Que saps, lo que de nau, deu quau parlèm lo còp passat. Qu'èra tarrible . Lo cambiament, qu'ac comprenoi au licieu sortint de Calandreta. Nat dret a la paraula! Nat lòc d'escambis. Plan segur que i avè tostems delegats, mes, malurosament pas nat moment hicat en plaça entà partatjar que que sia. B'eide dòu har !

-Quiò. Qu'èi hèra enveja d'estar presidenta o secretari ! Qu'ei agradiu, qu'èi l'impression d'estar ua grana ! Las cintas, que'm permeten de ganhar hidança en jo, de'm sentir mei escotada e d'aver mei d'importància. Aver un mestier qu'èm hè aver ua plaça dens la classa. Quan pugi de cintas, qu'ei com ganhar quauquarren, m'apressar deus amics qui an un an mei.

-Segur, qu'èra hòrt important tà jo. Que'm manquè hèra un còp au licieu, sortida de Calandreta. N'èri pas mei factora o secretari mes un numèor au bèth miei d'un palhat d'escolans. "

La seguida lo còp qui vien...

Anaís La Hiteta L'arròca

Let it go

The snow glows white on the mountain tonight
 Not a footprint to be seen
 A kingdom of isolation
 And it looks like I'm the queen

The wind is howling like this swirling storm inside
 Couldn't keep it in, heaven knows I tried

Don't let them in, don't let them see
 Be the good girl you always have to be
 Conceal, don't feel, don't let them know
 Well, now they know

Let it go, let it go
 Can't hold it back anymore
 Let it go, let it go
 Turn away and slam the door

I don't care
 What they're going to say
 Let the storm rage on
 The cold never bothered me anyway

It's funny how some distance
 Makes everything seem small
 And the fears that once controlled me
 Can't get to me at all

It's time to see what I can do
 To test the limits and break through
 No right, no wrong, no rules for me
 I'm free
 Let it go, let it go
 I am one with the wind and sky
 Let it go, let it go
 You'll never see me cry
 Here I stand and here I'll stay
 Let the storm rage on

My power flurries through the air into the ground
 My soul is spiraling in frozen fractals all around
 And one thought crystallizes like an icy blast
 I'm never going back, the past is in the past

Let it go, let it go
 And I'll rise like the break of dawn
 Let it go, let it go
 That perfect girl is gone
 Here I stand in the light of day
 Let the storm rage on
 The cold never bothered me anyway

Robert Lopez / Kristen Anderson-Lopez
 Emanuel Kiriakou

Libra soi

La nèu a nueit qu'ei tota lusenta
 Nada peada, tot qu'ei blanc
 d'ua terra estremada
 d'ara enlà soi la reina

Lo vent qu'ei a cridar tot çò qui'm desconsola,
 Be n'ei pro sofert d'ac tot ensajar.

Dèisha'us sortir, dèisha'us ací,
 Com d'acostuma siis la de qui cau
 Ne'n parlis pas, au monde cela'us
 Qu'ac saben tots.

Libra soi, libra soi
 Enfin causir çò que voi
 Libra soi, libra soi
 Ne serèi pas mei de jolh

Aquò rai,
 çò que's pòt pensar,
 dèisha lo vent cridar
 Ne l'èi pas jamei entenut a hissar.

B'eï estranh quin la distància
 Qu'ac hè tot mei petit
 e las paurs qui'm masedavan
 Pro be n'èi patit !

Que se'n va temps de'us ensajar
 Tots los limites que poish passar
 Nat ben, nat mau, ne son per jo
 Soi jo !

Libra soi, libra soi
 Que soi de la nèu e deu vent
 Libra soi, libra soi
 Alargada d'aqueth torment
 Soi ací enta m'i estar
 dèisha lo vent cridar

Qu'èi lo poder qui ara va per mars e monts
 e de l'amna mea lo gèu shens hat que'us gaha tots
 Ua pensada surgeish com un hisson torrat
 N'i tornarei pas mei, lo passat qu'ei passat

Libra soi, libra soi
 E com l'auba que creisherèi
 Libra soi, libra soi
 Perfeita jamei non serèi
 Soi ací a l'orau deu matin
 dèisha lo vent cridar
 Ne l'èi pas jamei entenut a hissar.

Arrevirat per Remès Boy e Diu Negre

Era legenda de Vathmala.

«Eths Maures qu'envaïren eth Sud dera França e sustot eths pirenèus ath sègle IX. Qu'ocupèren Vathmala. Eth hilh deth capdau Maure que s'enamorèc dera hilha era mès polidas dera vath, qu'èra dejà promesa nath pastor caçaire d'isards: Darnet.

Aqueste que s'amaguèc ena montanha dam eths sièvis companhons enà organizar ua venjança. Que desarraissèc dus noguèrs qu'avián era basa que formava un angle dret dam eras arraïces; dam era pigassa e eth cotèth que talhèc e crusèc ua parelh d'esclòps en forma de creishent de lúa dam ua punta longa ahialada coma un hisson. Un diá, eths pastors dam Darnet ath cap, que heren retronir eths hilhets e que liurèren un brave combat contre eths maures e que'n sortiren venceires. Après, que 's passegèren peth vilatge, Darnet, que carguèc eths sièvis esclòps punti-longas e que i plantèc eth còr dera vathmalonha infidèla ena punta esquèrra e eth deth maure ena punta dreta. Dempuish aqueth temps, eth ser de nadau, eth promés qu'aufrish enara sua promesa un parelh d'esclòps de punta longa vestits de cuer e ricament decorats de claus daurats en forma de còr. Mès era punta é grana mès eth amor é gran.... En cambi, era promesa que l'aufrish un tricòt de lan brodat de velor e ua borsa aribanejada, pampalhetada o jaissada.

<http://artisan-bois-sabot.fr>

Manon Pujol

Lo genre en ciò dels Inuits

En ciò dels Inuits la tradicion vòl que los enfants ajan lo sexe de lors aujòls. Aital se pòt trapar un mainat anatomicament mascle mas considerat pels sieus coma una mainada.

Pr'aquò que son aujòl èra una femna, ne cargarà l'arma-nom femenin.

Mas la tradicion va encara mai luènh que lo mainat serà elevat dusca la pubertat coma una mainada e recipròcament se s'agís d'una mainada.

Vestit coma una dròlla per un dròlle que farà d'activitats ditas femeninas coma cosinar ; vestida coma un dròlle per una dròlla que farà d'activitats ditas masculinas coma caçar.

Quand arriba la pubertat, l'identitat dels individús serà rajustada a lor sexe anatomic d'un biais progressiu en praticant d'activitats ligadas al sexe anatomic.

Çaquelà, l'identitat de l'individú que senharejarà la vida tota, emai pel nom, seràn ligats a l'arma-nom de l'aujòl. A l'edat adult los individús tenon lor ròtle de reproductor.

Aqueste exemple es revelator : supausa qu'al dintre de l'individú demòran doas identitats que se pensan universalament opausadas.

Los Inuits fan la diferéncia entre l'identitat ligada al patrimòni cultural e l'identitat ligada al patrimòni genetic, sens jamai lo nomenar coma aquò.

Note : Françoise Héritier, Masculin/Féminin I, La pensée de la différence, odile Jacob, 2012 (1996)
Sebastian GONZALEZ

Pòm PogoDòm - Cançons pels enfants

De Jean-Louis Courtial, Paulin Courtial e Arnaud Cance
amb la participacion de Rosaline Courtial.

Una regalada de tèxtes poètics, risolièrs, pedagogics...

D'istorietas talament simplas e gaujosas que viran en bocla dins ton cap, ta boca e ton còs!

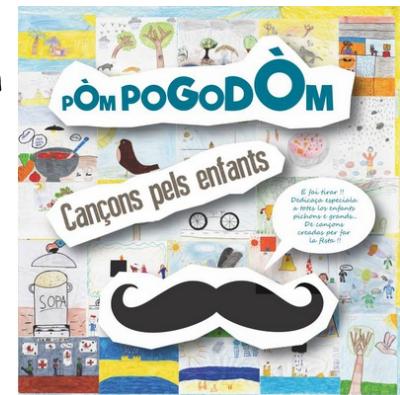
Ròck, bòssa, flamenco, a capella, percussions se mesclan amb virtuositat...

N'i a per tot lo mond...los petits coma los grands se regalan amassa e an enveja de l'escotar de contunh !

Un polit present e una aisina eficaça per lutar contra la morositat.

Se l'avètz pas, crompatz-lo los uèlhs tampats e las aurelhas plan dubèrtas!

Per acompanhar aquelas cançons, vos prepausi de vos metre a las percussions corporals tal coma nos las presentèt Dalfina dels Polinets a la jornada pedagogica de divendres passat.
<http://www.hautleschoeurs.fr>

Valeria TEOULET

Los quaranta ans del Cercle Occitan de Narbona

Ongan, lo 10 de novembre festegèrem los quaranta ans del Cercle Occitan de Narbona al castèl de Montplaser dins la Sala dels Vaissèls.

Aquò debutèt tre doas oras de la tantossada amb la mòstra «Occitan-Occitanie» dels archius departamentals d'Aude que nos entressenhèt en cultura, lenga e istòria occitanas.

A sièis oras foguèt lo torn del contaire Pèire Thouy amb sa conferéncia vidéo «Castanhier mon amic» que nos balhèt un pauc de son amor pels arbres amb sos comentaris apassionats.

Puèi a l'entorn de uèit oras del ser foguèt lo moment de l'aperitiu amb la castanhada seguit d'unes repais partejat amb de taulas comolas de plats sucrats e salats tan gostoses los unes coma los autres.

E enfin a nòu oras lo cantaire d'Aubrac, Philippe Vialard nos embelinèt amb de cançons intimistas de son novèl album «Camins» qu'a de tèxtes d'autors d'en cò nòstre coma Miquel Decòr o Silvan Chabaud, mas tanben amb son torn d'Occitania compausat de cançons emblematicas coma La cançon de la copa, L'Estaca, La Sobirana, L'Imortèla... o encara las incontornables La lebreta, L'aiga de ròca, Catarina ma vesina revisitadas sus de ritmes entrainants.

Ósca a sos musicians qu'an demest eles un jovent talentuós qu'es lo quite filh de Philippe Vialard.

Ungrandmercé a la còla del Cercle Occitan de Narbona per questa serada mas tanben per faire viure la lenga dins lo narbonés e per l'ajuda preciosa que m'an balhada dempuèi quelques annadas.

Maria-Pèira Escaffre

<https://www.youtube.com/watch?v=WESGCGTuE9I&index=2&list=PL9RYCLJxM6Tafc0BjdW5WNWCEqBmGln1N>

<http://www.cercle-occitan-narbona.fr/>

Akhenaton- Vivre maintenant

Nous sommes un, plus un, plus un, plus un
 Le bonheur n'est pas défini par les gènes
 On peut l'emprisonner dans une cage ou
 l'entraver de chaînes
 Nos chemins ne sont pas forcément
 tracés dans la peine
 Il peut jaillir dans le creux de mains qui se
 cherchent
 Ou d'un être cher quand on lit Je
 t'aime sur ses lèvres
 Dans ces moments si importants dans le
 cours d'une vie
 Quand tout le monde frappe des mains,
 chante sa joie sur le ring
 Parfois on croise des sourires, parfois de
 la défiance
 On songe aux bons moments, après qu'on
 crie plus qu'on le pense
 Un jour c'est l'éclat, un jour ce sont les
 pleurs
 Le bonheur ne vient pas seul et peut
 effacer les peurs
 Révéler le beau dans le chaos, la force là
 où on ne l'attendait pas
 Nous hisser hors du trou alors que rien ne
 va
 Minimiser un échec qu'on pense être
 géant
 Stopper de haïr les gens qui nous sont
 différents
 La communion d'un peuple qui célèbre
 une victoire
 Contaminer des tas de coeurs traversés
 par l'espoir
 Il vient à la vitesse d'une course folle à
 travers champs
 Demain ? Non on le vit maintenant

Akhenaton -Viure ara

Sèm un, mai un, mai un, mai un
 Lo bonaür es pas definit pels genes
 Lo podèm emprisonar dins una gàbia o
 l'entravar de cadenas
 Nòstres camins son pas forçadament
 traçats dins la pena
 Pòt gisclar dins lo cròs de mans que se
 cèrcan
 O d'un èstre car quand legissèm «Je
 t'aime» sus sas pòtas
 Pendent aquestes moments tant
 importants dins lo cors d'una vida
 Quand tot lo monde tusta las mans, canta
 sa jòia sul *ring*
 De còps crosam de sorires, de còps de
 desfisança
 Saunejam als bons moments, aprèp que
 cridem mai que çò que pensem
 Un jorn es l'esclat, un jorn son los plors
 Lo bonaür ven pas sol e pòt escafaf las
 paurs
 Revelar lo bèl dins lo caòs, la fòrça ont
 l'esperam pas
 Nos issar fòra del trauc alara que res va
 pas plan
 Minimizar un escac que pensam èstre
 gigant
 E stopar d'asirar las gents que nos son
 diferentas
 La comunio d'un pòble que celèbra una
 victòria
 Contaminar un fum de còrs traversats per
 l'espèr
 E I ven a la velocitat d'una corsa fòla al
 travèrs camps
 Deman ? Non, lo vivèm ara...

revirada prepausada per Laura Cros

Quand los ecrans fan gardariá

Fa temps que los especialistas meton en garda los parents cap a l'utilizacion excessiva dels ecrans pels jovents, que siá de l'ordinator, de la television, de las tauletas o de las consòlas de jòcs. La tièra dels efièches negatius es bèla : obesitat, depression, trebol del sòm, fracàs escolar, exposicion aboriva a las addiccions e problemas relacionals.

Mas ara la question se pauza pels pichòts. Tre que nais, un enfant es acostumat als ecrans fins a çò que l'ecran aparesca coma una persona de la familia. Aquí, la transicion es aisida de far : d'una persona de la familia, l'ecran ven la nona de la familia. Es verai qu'al nivèl financièr, un ecran es mens car e que quand los enfants, quitament los nenons, son «pegats» a la television, son fòrça suaus; e pauc a cha pauc, se destacan de la vida reala. Es a dire que d'un costat l'enfant trapa mens d'interès a las relacions amb los parents, e en parallèl, los parents an mens d'interraccions amb el. La consequéncia es una baissa de las relacions umanas al profièch d'un ligam uman/maquina. Çaquelà, lo desenvolopament de l'enfant pichòt es ligat a las interaccions umanas que li permeton d'acquesir la consciéncia de se, de desenvolopar un lengatge de comunicacion e d'escambis amb l'adult.

Pr'amor dels imatges fòrça colorats, d'un cambiament de plan rapid o de la gratificacion immediata d'una tauleta, lo cervèl es estimulat d'un biais excessiu, que dins la vida vidanta entraïna de dificultats de concentracion. En mai, l'atencion, captada per l'ecran es de temps raubat a las activitats exploratòrias; çò que pòt explicar lo retard del lengatge e del desenvolopament.

Los especialistas: pediatres, ortofonistas, psicològs o psiquiatres recebon de mai en mai d'enfants de mens de 3 ans que parlan pas, que cèrcan pas lo contacte dels autres e que son: siá fòrça passius, siá al bèl contrari bolegaires. Aqueles simptòmas semblan als trebols autistics : trebols de l'atencion, trebols relacionals, intolerància a la frustracion... Levat que totes se fargan sens deficiéncia neurologica.

Enfin, quand l'abséncia de relacion ven bèla, lo comportament dels pichòts del sègle XXIen es pas sens rampelar los enfants salvatges del sègle XIXen que fogueron abandonats o mes a despart e que cresqueron sens contactes umans.

E quand en França sèm a demandar de campanhas d'informacions cap a aquel dangièr, dins d'autres païses, coma Canada, las recomandacions son plan duras : las autoritats demandan que los enfants de mens de 2 ans sián pas brica josmeses als ecrans.

Cal dire que la solucion es aisida: tre que l'ecran es tirat, un melhorament es observat. Pasmens, lo tractament, de long alen, necessita una presa en carga multidisciplinària e dintra dins lo camps de l'andicap.

Caròl Dusfour

Sorças:

«La surexposition des jeunes enfants aux ecrans est un enjeu majeur de santé publique» article, *Le Monde*.

«Comment les écrans retardent-ils le développement de l'enfant?», emission, *France Culture*.

site internet: alertecran.org

Volèm dins aquest jornalet presentar nòstras desexcuses a Joan Ros que nos ajuda dempuèi longtemps, fidelament, a parlar e a escriure una lenga la mai corrècta e autentica possibla. Agèrem un problema tecnic dins lo jornal precedent e d'englajes demorèron dins los textes. Pregam tanben los nòstres lectors de nos desexcusar.

La còla Aprene 1

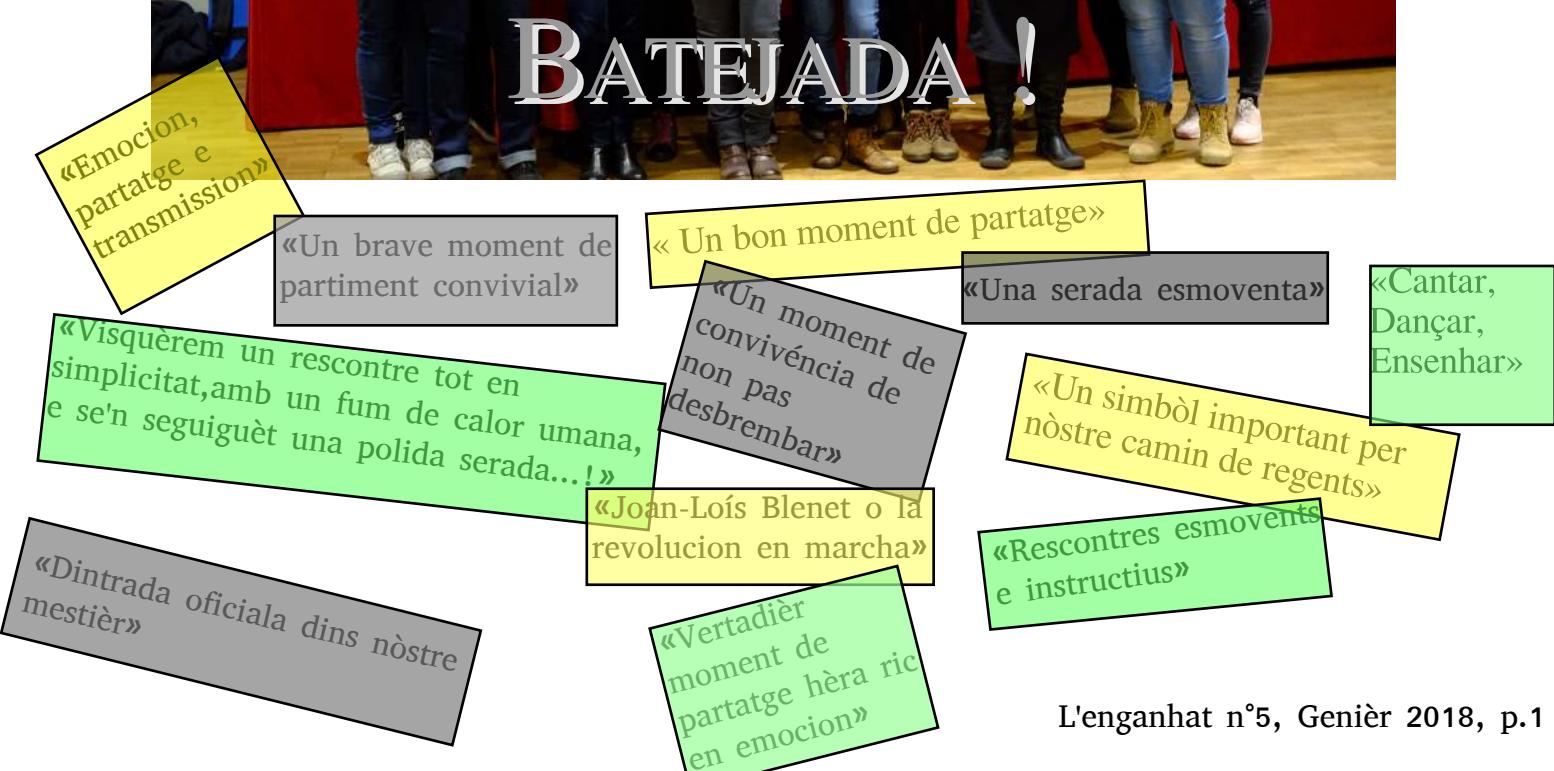
L'enganhat

« Quand t'enganas que ganhas ! »

La Batejada, de qu'es aquò ?

Es un moment fòrça important per una còla d'Aprene 1. Es lo moment de l'annada que los calandrins demandan a lor(s) mairina(s) o pairin(s) se vòlon plan balhar lor nom a aquesta còla. Per aqueste an la demanda foguèt pel grop Cocanha. Foguèt una serada rica d'emocions.

Maria-Pèira Escaffre

La setmana de la Batejada èrem convidats per participar a una descobèrta de Tolosa jos la fòrma d'un jòc amb questionari : cercar las responsas dins l'observacion de la vila. Mas de còps, i a de questions imprevistas que venon. Una arribèt quand caminàvem per la carrièra del Lòctenent Coronèl Pélissier. Mentre que nos caliá parlar de Sant Giròni amb la glèisa que pòrta son nom, vaquí qu'un escolan me demandèt : « qual es Pélissier ?» Èri plan embestiat.

Lo Lòctenent Coronèl Aimable Jean Jacques Pélissier èra un militar francés vengut marescal de França. Moriguèt a Alger lo 22 de mai de 1864. Foguèt mandat en Argeria en 1844. Pélissier se comportèt d'un biais particularament crudèl al mes de junh de 1845. Faguèt l'enfumatge d'una cauma emplenada d'un milierat de combatents civils, femnas e enfants compreses, que s'i metèron a la sosta. Moriguèron totes... A la seguida de son òbra macabra montèt la ierarquica militara en aquesir lo grade de General de Brigada, puèi General de Division, puèi governador general d'Argeria. Tre la debuta de la colonizacion d'Argeria la crudelitat èra

plan valorizada per França ! Ai respondut a l'escolan que lo militar tuèt plan de monde en Argeria, e que la colonizacion èra una entrepresa condemnabla.

Per astre, cap d'ideològs dels benefits de la colonizacion èran pas aici. Se aviá plan legit la placa de la carrièra me seriái mesfisat qu'èra apondut jol nom de l'òme «eròi de la Liberacion» e pas «eròi de la colonizacion» ! Dempuèi lo 2 de mai de 1948 la carrièra fa omenatge a Louis Pélissier (1901-1944), eròi nascut a Tolosa, qu'aviá lo grade de Capitani dins l'armada en 1940. Faguèt la resisténcia e venguèt cap de tropas franceses dels MUR (Mouvements Unis de la Résistance). Foguèt fusilhat lo 6 de junh de 1944. Ara que sabi aquò podrai tornar comprar de chocolat en çò de Jeff de Bruges dins la carrièra sens vergonha!

Sebastian Gonzalez

MOMENTS DE COSINA E D'ESCAMBIS A LA CALANDRETA GARONETA

SABLATS DE NADAU

*300 g de burre
1 s. de levadura
125 g. de sucre glaça
1 ueu*

Prestir era pasta. Botar ath hred $\frac{1}{2}$ ora. L'espandir sus 5mm. Descopar 24 biscuèits dam un empòrta pèça. Hèr coire 10 minutás (th.5/6). Daishar en-hredar sus ua grasilha. Minjar !

Manon PUJOL e Anaís LA HITETA

QU'EI LITERATURA !

La setmana que passèm amassa a Tolosa e mei precisament la serada pendent la quau estom «bastiats», qu'estó lo parat de'ns presentar o tornar presentà'ns aqueths elements essenciaus de la literatura occitana que son las revistas. Qu'èran quate aqueth ser entà'ns presentar lo lor tribalh de difusion de la produccion escriuta en lenga nosta : Maurici Romieu e Sèrgi Javaloyès entà la revista Reclams (Bearn), Frederic Fijac per la revista Òc e Bruno Peiràs per la revista Lo Gai Saber. Las tres revistas aquestas, quan seràn coneishudas, que s'americitan totun ua presentacion de las bracas :

Reclams : que s'ageish de la revista occitana mei anciana enquèra en activitat. Fondada en 1897 per l'Escòla Gaston Febus (grafia normalizada adoptada en 1984), escòla felibrenca de Gasconha. Revista literària reconeishuda, que publicà la màger part deus autors contemporanèus màger de Gasconha mes tanben deus autes parçans d'Occitània com Eric Gonzalès, los hrairs Eric e Nicolau Rei Bèthvéder, Sèrgi Javaloyès, Pèire Bec, Robert Lafont, Didier Tousis, Joan Frederic Brun, etc. Uei lo dia, Reclams qu'ei tanben un ostau d'edicion qui s'investeish mei anar mei de cap au numeric.

<http://www.reclams.org>

Òc : fondada per Ismaël Girard en 1923 que s'ageish d'ua revista obèrta sus l'espaci catalano-occitan deishant ua

plaça de las granas aus autors catalans. La particularitat d'aquera revista qu'ei d'estar dedicada shens qu'a la literatura (pròsa, poesia, critica literària e cronica). Que publica tanben las òbras plasticas, las deus pintres e las deus fotografes per exemple. Qu'ei ua revista qui's vòu obèrta suu monde sancèr e qui persegueish l'òbra deu son fondator en bèth respectar la soa voluntat d'apartiéner au monde.

<http://www.ocrevista.com/>

Lo Gai Saber : revista de l'associacion l'Escòla Occitana fondada en 1919 qui publica principaument literatura (pròsa e poesia) mes tanben articles istorics e criticas. Autors màgers qu'i publican com Joan Frederic Brun e Andreu Lagarda. Lo son president, Franc Bardòu, qu'ei professor d'occitan, autor e poèta.

Ua serada de las bonas donc au parat de la quau e prenom lo nom de Cocanha e recebom de la Confederacion Calandreta e l'establiment Aprene un abonament d'un an ad aqueras tres revistas de tria. Tota la promocion Cocanha que'us desira remerciar per aqueths abonaments qui'ns permeteràn d'avancar suus nostes camins de lenga. Que desiram remerciar tanben las tres revistas aqueras per aqueth present deus beròis !

Shens òbra la fe qu'ei morta.
La fe que l'avem, ne manca pas sonque l'òbra.

Remèsi BOY

Moments de cosina e d'escambis a la Calandreta de Garoneta...

ARRÒSAS DE LAS SABLAS

Ingredients :

*150g de chicolat
100g de burre
100g de cornflakes*

Materiau :

*1 caceròla
1 cotèth
1 ensaladièr
1 culhèra de husta
1 paquet de papè d'alumini*

Recèpta :

- 1- Copar lo chicolat e lo burre en trocets puish har hóner.
- 2- Hicar corn flakes dens un ensaladièr puish barrejar lo chicolat e lo burre honuts dessus.
- 3- Plan mesclar puish har pialòts suu papèr d'alumini (o papèr de har còser) e hicar au refrigerator quauques òras o ua nueit.

TRUFAS DE CHICOLAT

Ingredients :

*300g de chicolat
100g de burre
1 culhèra de lèit
2 jaunes d'ueu
4cl de crèma
125g de sucre glaç
50g de cacau*

Materiau :

*1 caçairòla
1 ensaladièr
1 culhèra de husta
1 vèire mesuraire
1 culhèra
1 cotèth
1 hoetader*

Recèpta :

- 1- Copar lo chicolat e lo burre en trocets. Har hóner dab lèit dens ua caceròla e mesclar dinc a çò que sii plan lis.
- 2- Hicar un per un los jaunes d'ueu puish la crèma. Plan mesclar. Puish hicar lo sucre glaç e bâter la pasta.
- 3- Har boras de las petitas de pasta dab las mans puish las rotlar dens lo cacau.
(Conservar au fresc dinc au moment de minjar).

Manon PUJOL e
Anaís LA HITETA

DIVENDRES 8 DE DECEMBRE AL MATIN...

La còla Cocanha de 13 calandrins Aprène 1. La classa de CM1-CM2 de la Calandreta Garoneta de Tolosa. Eric SUDRAT, regent de la classa. Un temps de breton... 5 grases, vent e rosina!

Tot aquel polit mond s'organiza en parelhs de calandrins Aprène 1 que se sarran d'una còla de 4/5 mainatges. Eric, grand senhor, nos balha una pocheta amb una carta de la vila, un questionari, un gredon gris e un feutre... e nos bota cap a la sortida de l'escola, fa petar la pòrta e nos crida: « Zo!!! A la conquesta de Tolosa e de sos luòcs emblematics! Rendètz-vos a 11h a la Plaça del Capitòli.» E nos vaquí sols dins lo freg amb 4 o 5 parelhs d'uèlhs plen d'espèr virats cap a nautres... L'infèrn comença aici... o pas !

Fin finala, nos sèm totes arregalats de descobrir o tornar descobrir lo centre vila de Tolosa, de metre a jorn las nòstras coneissenças o de n'aquesir de novèlas. Avèm rescontrats de jovenets suaus, curioses, entrajudants... que nos faguèron oblidar lo freg e passar un brave moment de plaser! Nos balhèt enveja d'i passar la jornada, de tornar començar, de n'organizar un endacòm mai, benlèu l'an que ven dins la nòstra classa o a mantun...de veire !

Un pauc de cultura, d'espòrt e de rescontres...coma un aire de classa passejada!

Plan mercés Eric e los calandrons de CM1-2 de Garoneta!

Kimberley BINET, Laurà CROS e Valeria TEOULET

BONUS:

Las competéncias desenvolopadas :

- desenvolpar lo sens de l'orientacion,
- melhor conéisser son environa pròcha,
- cooperar en còla,
- mobilizar sas coneissenças.

Los principis de la correguda son:

- un jòc en còla amb la cooperacion entre mainatges e l'emulacion cap a las autres còlas
- un desplaçament dins lo centre vila amb una carta
- un questionari a l'entorn de l'istòria e del patrimòni arquitectural
- de rescontres per trobar d'entreseñas.

UN POLIT RESCONTRE

P

endent la setmana tolosana, aguèrem l'astre de rescontrar un personatge, una figura occitana : Andrieu Lagarda. Foguèrem convidats en çò d'el, a Carbona. Arribèrem, un quinzenat de personas, e foguèrem fòrça plan aculhits per el e sos enfants. Quand dintrèrem dins l'ostal, nos assetèrem a l'entorn d'una taula cobèrta d'obratges d'Andrieu Lagarda. I aguèt un silenci, una mena de respècte per aquel personatge. Per nosautres es una figura, es vertat qu'es un òme simple, natural, mas qu'a una preséncia bèla.

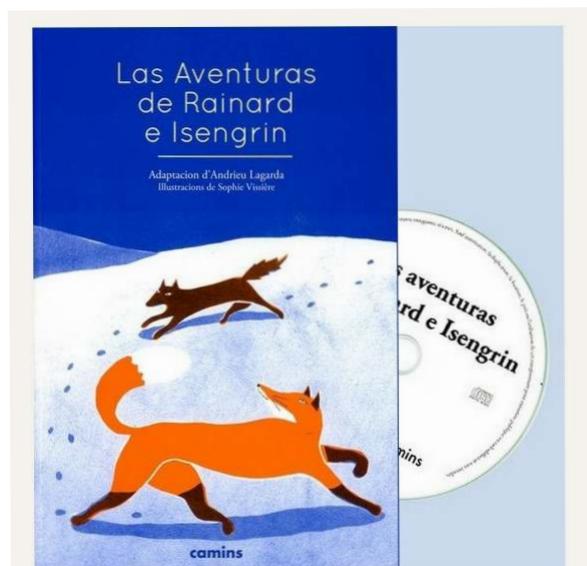
Faguèt un fum de mestiers: regent, professor, escrivan, jornalista, conselhièr academic d'occitan, responsable de formacion...

Publiquèt fòrça libres, un tresaur per nosautres: de contes coma los «Contes de la Calandreta»..., un diccionari «La Palanqueta», de reviradas «Letras de mon Molin»... de literatura «Al país de Montségur»... de libres de joinesa «L'ostal del lop»... e continua amb lo darrièr: «Las aventuras de Rainard e Isengrin» illustrat per sa felena Sofia Vissière.

Nos contèt de troces de vida, sa carrièra professionala, sa passion per la lenga. Nos expliquèt amb simplicitat que d'en primièr se faguèt d'aisinas per son travalh e qu'aprèp pensèt de los difusar per ajudar los autres. Per exemple pel vocabulari se faguèt de tièras de mots, e après se diguèt qu'aquò seriá util a mai d'un. Mercé perque efectivament nos en servissèm dins las classas!

Va amb son biais de far, de demorar pas dins son canton, d'escambiar e de comunicar amb los autres: que siam de personas que parlan occitan, que siam regents de totas las escòlas... Retenguèrem una frasa d'aquel rescontre : « Per la lenga, cal gardar contacte a dos, a tres, a quinze, mas cal èsser amassa ».

Nadèja BOUNET & Caròla SCHNEIDER

UN ENCONTRE TAN ESPERAT

A

quera jornada qu'es arribada : la Batejada ! Que vam encontrar las nostas mairinas : Lila Fraysse, Caroline Dufau e Maud Herrera. Ad aqueth moment, qu'èri au còp estressada e curiosa. Quan avem causim las cantairas deu grop polifonic Cocanha que'm disoi que corresponèva plan a la nostra còla. Purmèr, pr'amor que vienèvan de regions differentas e que hasèvan sonar a pàrias la lor singularitat... Puish, lo trio que ligava la lenga occitana, la dança, la hèsta e los encontres. Adara que soi pressada de saber s'èi hèit la bona causida. Atau qu'èm a partatjar un tròc de la nostra istòria e plan segur lo neste rapòrt a la lenga occitana. Los escambis enter las cantairas e la còla qu'èran hèra agradius. Tant ben que ne vedom pas lo temps a passar. Qu'èra dejà l'òra d'anar

har la famosa demanda...Un còp hèita, qu'estoi rassegurada : que junta ! Lo grop Cocanha que'ns correspon. Pr'amor qu'an personalitats differentas e subertot senglas istòrias particularas dab l'occitan. Com nosautes fin finau.

A la fin de la serada, en tornar discutir dab l'ua de las cantairas, lo còp de còr que's confirmè. Que son vertadèrament implicadas dens las Calandretas e vòlen ajudar lo moviment per la cançon.

Un granmercés ad eras d'aver responut positivament a « Vos demandan per mairinas ; Calandrins que cau ajudar ? » e entad aqueste moment de convivéncia e de partatge. L'encontre qui vien que'm prèssa...

Marina TEXIER

UN RESCONTRE FÒRA LO TEMPS

L

a jornada 7 de decembre seguèt un pauc especiala. Avèm aprestat nostra batejada que se passèt dins la serada. I aviá bien de causas de preparar. Lo matin sèm anats vès la Calandreta de Garoneta per faire daus talhièrs cosina amb los fantons. I avià de preparacions saladas e d'autras sucradas.

D'avans que de partir per la batejada avèm agut l'astre d'un momenton de chant amb Leticia del grop la mal-cofada. Èra una liada per chantar ensem e per repetar la demanda per nòstras mairinas Cocanha. Aquesta rescontra amb Leticia me seguèt estranha. Era una persona que coneissiá pas e qu'aviá jamais vista. Una femnòta qu'es venguda nos faire descobrir son repertòri musical d'una solida richessa. Seguèrem la còla Aprène 1 amb la còla daus regents de la Calandreta de Garoneta, redond per aprene de faire de polifonias corporalas e vocalas. Leticia nos a acampanhats per chantar en ritme e amb daus timbres de votz diferents. Ensem avèm creat chançons e melodias a mai d'una votz.

Ai descobert una filha d'una solida richessa e jòia. Una persona amb un còr bèl e qu'a força enveja de faire partejar son travalh, sas chançons e la lenga. Un moment unic qu'avèm pogut faire gràcia a la Calandreta de Garoneta, Aprène e Leticia de la Mal-Cofada

Vos mercège per aqueste moment.

Emilia BOUCHET

Lo 7 de decembre se debanèt una serada especiala a Tolosa ... Aprèp una jornada plan cargada de preparacions e de repeticions, la còla dels calandrins 2017-2018 s'aprestèt per fin finala se far batejar e aver un nom. Calandrins, familiars e intervenants dintreron dins aquel majestuos endreit qu'es l'Ostal Assezat a Tolosa. Lo mond prenguèt plaça e la serada comencèt faita de discourses, de presents, d'una demanda, de cançons, de mercejaments. Un rescontre, una discutida e qu'es temps de far la fèsta, la demanda en cançon: 9 calelhs. La còla dels calandrins 2017-2018 trapèt fin finala de mairinas: Cocanha, e un nom : la còla cocanha.

Grand mercés a Carolina, Lilà e Maud e al plaser de se tornar veire e benlèu partejar un polit projècte amassa a l'entorn dels cants e de la musica.

Kimberley BINET, Emilia BOUCHET, Laurà CROS e Valeria TEOULET

Bonus :

Nòu calelhs que mancan d'oli
Nòu calhels voli pas emplenar (x2)
Venga la nuèit, venga la nuèit
Que lo solelh me tana
Venga la nuèit, venga la nuèit
Per tombar dins ton lièit. (x2)

MERCEJAMENTS

La còla Cocanha vos grandmerceja a totes : nòstras mairinas, Lilà, Carolina e Maud, los calandrons de Garoneta, los regents de Garoneta, los regents de Còsta Pavada, la Federacion Miègjorn-Pirenèus, l'Ostal d'Occitania, Tea, l'establiment Aprene, Miriam Bras e lo collègi del País Tolosan, Laetitia del grop La Mal Cofada, Jòrdi Labouysse, Andrieu Lagarda e sa familia, la Confederacion Calandreta, Felip Carbona, las revistats lo Gai Saber, Reclams e Òc, lo Collègi d'Occitania, lo representant del Conse, França 3 e totes los que son venguts assistir a la nòstra batejada.

FOTOS DE LA CEREMONIA

Caròl DUSFOUR

L'ENGANHAT, jornal a gratis, d'escampar pas en carrièra

Establiment APRENE.

MVA boita de letres n°116

15, carrièra del General Marguerite - 34500 Besiers Tel. 04 67 28 75 36

L'enganhhat

« Quand t'enganas que ganhas ! »

Còla cocanha 2017-2018

N°6 - Hèurer de 2018

Sent-Pançard, lo tornar !

Mes, qui ei aqueste?

Sent Pançard qu'ei lo personatge màger de la hèsta deu Carnaval Biarnés de Pau. Qu'ei vestit de roi e de jaune dab ua coroa suu cap. Sent-Pançard qu'ei lo rei de la pança. Que l'agrada la carn, e que l'angrada las hemnas. Sent Pançard tot an que pren las claus de la vila (com sus la fòto) entà hestejar e hartà's. Mes cada an que l'arcastam tots los maus deu monde, tots los chepics, que'u jutjam e que'u cremam.

Lo Carnaval Biarnés, deu quau e hè partida, qu'ei un deus 5 carnavals mei importants de França. Qu'existeish despuish 30ans. Amics qui volèn tornar har víver la lenga e la cultura nosta que s'amassèn e qu'apitèn lo Carnaval Biarnés. Au començament qu'èra quauquarren entre amics. Mes, chic a chic que pravè tà vâder ua hèsta populara e ubèrta a tots, locutors de la lenga, dançaires, cantaires, e monde de l'exterior qui non coneishen pas lo monde occitan. Uei lo dia, mei de 50.000 personas qu'assisteishen aus diferents dias e seradas. Mei de 500 musicians que passan sus l'empont, que vienen de tota l'Occitania d'enlòc tanben. Cada an 300 benevòlas que son actius tà organizar l'eveniment com tà jogar un ròtle. Que i a uns 200.000 mainats que hestejan amassa lo carnaval de las escòlas (lhevat augan, maishanta ploja :'()

Informacions

!/\\ 25 malettes pedagogicas que permeten aus ensenhaires e aus escolans d'apropià's los costumes e la tradicion deu Carnaval Biarnés !

Tà mei d'informacions suu Carnaval Biarnés que podètz anar dar lo torn suu siti internet : <http://www.carnaval-biarnes.com/> (fotografia)

Tà mei d'informacions cap a la maleta pedagogica que podètz contactar lo Cap'Oc : <http://capoc.crdp-aquitaine.fr/articles.php?lng=en&pg=85&muid=303&tconfig>

Lèu lèu, un blog ligat au jornau que serà en linha. Qu'i troberatz l'intervista de Jaques Abadie, membre deus Pagalhós e membre fondator deu Carnaval Biarnés. Qu'i troberatz tanben paraulas de quauques cançons de Carnaval.

Anaïs LAHITETA L'AROCA

Pleatz
aqui!

La dictada occitana

Ongan, la dictada occitana se debanèt lo dissabte 27 de genièr dins un quarantenat de vilas. A Narbona, èra a la sala dels Consuls a l'Ostal de la Comuna a doas oras de l'après-dinnar. Dempuèi dotze ans, lo Cercle Occitan de Narbona organiza l'eveniment e balha un molon de premis amb lo sosten d'un quarantenat de partenaris locals.

D'unan an de remembranças escolaras dificilas... Una dictada : quina angoissa !

Mas, aquí pas brica e l'eveniment recampa de mond de 7 cap a 77 ans (o mai) per un moment de plaser partejat amb un vespertin plan gostós del temps de las correccions qu'afortís l'intensitat de l'escambi intergeneracional.

L'amic La Sauze dictèt amb una prononciacion de las bonas lo tèxt del carcassonés *Raymond Gougaud* tirat del libre *Lo miralhet*.

D'en primièr un extrach pels escolans puèi lo tèxt pels collegians, liceans e adultes amb tres longors per plan pegar al nivèl de cadun. Lo «classament per l'empont» foguèt sarrat...

Los calandrons de la Granhòta de Narbona foguèron felicitats per lor participacion e plan recompensats amb de sacas plenas de presents.

Per l'an que ven, vos convidam a reservar lo vòstre darrièr dissatbe de genièr per rejónher e promòure la dictada occitana tan dins las vòstras escòlas coma dins l'airal familhal.

Tèxt e fotografias de Maria-Pèira Escaffre

Pescajons sanitoses

Etapa 1 : Dins un ensaladièr, metre la farina de ris e la fecaula.

Etapa 2 : Apondre los uòus puèi vojar progressivament lo lach de ris en foetar la preparacion

Etapa 3 : Daissar dormir la pasta al mens un quart d'ora

Etapa 4 : Metre un bocin d'oli de cocò sus una padena e faire coire los pescajons

Aquestes pescajons se pòdon manjar sucrats (chocolat, confitura, sucre, crèma de castanhs, mèl...) salats (fromatge, cambajon, carn, uòus...) o natura !

Laurà CROS

fòto : <http://www.sunny-delices.fr/cremes/crepes-sucrees-pour-une-chandeleur-sans-gluten>

Sens glutèn, sens lactosa, sens sucre apontut

Per de personas amb intolerància o de personas curiosas de descobrir una recèpta simpla digèsta e gormanda !

Per una desena de pescajons:

Ingredients :

Pasta :

- 50 gramas de farina de ris
- 50 gramas de fecaula de patanas
- 2 uòus
- 210 gramas de lach de ris

Dins son agait...

Dins son agait sabi pas pus qual soi
 Ai los uèlhs asondats d'aiga nevadissa
 Naufragat cossí me tirar d'embolh
 Ai lo còr gelat dins la fanga dels sovenirs

Passèri coma un buf davant la fenèstra
 Coma una serena polida passadissa
 Nòu estancis me saludèron pas
 Un angèl passa e deguns ne fa pas cas

Quitèri lo monde que me fasiá aissa
 Pel temps longàs d'una pregadissa
 Los aucèls estufleron l'escantidor
 Calabrun traïdor seràs pas mon salvador

A l'alba las parets ne parlèron mas
 Las gents tornèron córrer a sos afars
 Soi partit sens prene lo vrespalh
 Sens cap de bruch, bruch de cap e cap de rambalh

Soi partit sens vitalha sens mortalha
 La tèrra perlongarà sa trajectòria sens falha
 Capvira vira cap e copa-cap
 Lo sòrt se'n vira vira l'esquina vaquí la casuda

Encolerat embufat me soi escalfat, ai sautat
 pel sòl esclafat, e puèi escafat
 Me soi degalhat, ai degalhat la vida de la femna e la de la filha la jòia

Repic
 Dieu s'eriça lo diable se ritz
 De véser los umans se negar dins son abís
 Soi pas de plànher d'unes causisson pas la fin
 E lo merit es per los que demòran aicí

Ma mòrt es una dança infernal
 devergonhada
 Que fa escòrна a l'existéncia raubada
 Dels combatents que dins l'indiferència totala
 Crèban victimas de la violéncia fatala
 (...)

Sebastian Gonzalez per Tarabast

Tèxte e fotografia de Manon Pujol

Nà trobar eras sesilhas e sequéncias evocadas **picatz ací.**

D'ajudas per lo calcul :

En premier lo Soroban.

Lo soroban, abac Japonés es un instrument de fusta amb de pitòts ovals de fèrri.

Es un pauc different delh Suanpan (abac chinés). Lo soroban es compausat de doas linhas e pelh mens quinze colonas. Sembla comà un tablèu. En naut i a un redond en fèrri per colona e avalh i a quatre redonds en fèrri per colona.

Sèrv per faire las addicions, las sostractions, las divisions e las multiplicacions. Chal forçadament conéisser las taulas d'adicion e las taulas de multiplicacion entrò dètz per podre calcular.

La visada es de podre faire los calculs de mai en mai lèu. En comparason amb lo Suanpan (abac chinès) e lo Stchoty (abac rus), lo Soroban es totjorn utilisat per los Japonés. Es tanben utilisat a la chambra japonesa de comèrci e totjorn estudiat a l'escola. Es de bona ajuda per comptar en basa dètz amb los enfants. Aquesta tecnica es lo mejan per calcular bien lèu sens aver besonh d'espiar. Los enfants aprenon d'utilisar lo Soroban en faire de moviments en l'aer amb la man. I a de bollièrs que son fabricat especialament per las personas bòrlhas.

En segond, la multiplicacion Japonesa.

Es un biais ludic per podre pausar las multiplicacions e los calculs. Aqueste biais pòt sobretot ajudar los enfants qu'an de problemes per faire las multiplicacions. Es una tecnica amb un quadrilhatge. I a de linhas orizontalas e d'autras verticalas. La primèira chifra qu'es a gaucha de la multiplicacion va representar de linhas orizontalas, la chifra qu'es a dreita de la multiplicacion vai èstre illustrada per de linhas verticalas. Los nombres van èstre representar chascun per una linha diferente. Puèissa, la resulta se vai faire en comptar las interseccions que i a dins lo dessenh.

Emilia BOUCHET

«Ton eretatge» Benjamin Biolay

S'aimas les sers de ramada

Mon enfant, mon enfant

Las vanèlas d'Itàlia

E les passes dels passants

L'eternala litanie

De la folharaca dins le vent

Que geta sa darrièra ucada

Crida, mon enfant

S'aimas las esclaridas

Mon enfant, mon enfant

Prendre un banh de mièjanuèit

Dins le grand ocean

S'aimas la marrida vida

Ton rebat dins l'estanh

Se vòles tos amics

Prèp de tu, tot le temps

Se prègas quand la nuèit tomba

Mon enfant, mon enfant

Se florisses pas las tombas

Mas encarisses les absents

S'as paur de la bomba

E del cèl trop grand

Se parlas a ton ombrá

De temps en temps

S'aimas la mar sema

Mon enfant, mon enfant

Le solelh sus la terrassa

E la luna jol vent

Se perdèm sovent ta traça

Tre qu'arriba la prima

Se la vida te despassa

Passa, mon enfant

Repic

Es pas ta fauta

Es ton eretatge

E serà pièg encara

Quand auràs mon atge

Es pas ta fauta

Es ta carn, ta sang

Caldrà far amb

O... puslèu sens

S'oblidas les pichons noms

Las adreiças e les atges

Mas gaire pas jamai le son

D'una votz, una carra

S'aimas çò qu'es bon

Se veses miratges

S'estimas mai París

Quand ven l'auratge

S'aimas les gostes amars

E les ivèrns tot blances

S'aimas les darrièrs góts

Les mistèris trebolants

S'aimas sentir la tèrra

E gisclar le volcan

S'as paur del voide

Voida, mon enfant

Repic

S'aimas partir abans

Mon enfant, mon enfant

Abans que l'autre se desrevelhe

Abans que te laisse tombar

S'as paur del som

E que passa le temps

S'aimas l'auton vermelh

Maravelha, roja sang

S'as paur del mond

Mas supòrta les gens

Se tas idèas s'abausonan

Le ser de tos 20 ans

E se tot se passa

Jamai coma dins tos plans

Se s'es pas qu'una pèira que ròtla

Ròtla, mon enfant

Repic

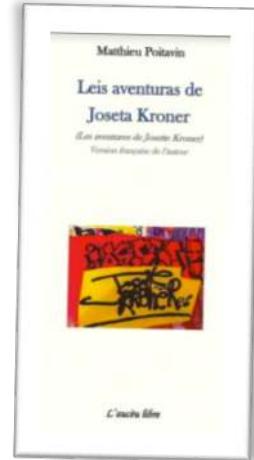
Mon enfant

Revirada e foto de Valeria TEOULET

disponible sus <http://www.espaci-occitan.com>

Fòtos : www.hitek.fr
www.variantesjeux.blogspot.com

Leis aventuras de Joseta Kroner

Los ahuecats de literatura que pôden sortir las clucas, que torni dab ua navèra critica qui'vs harà descobrir (dilhèu) la vita d'ua vielha esteleta omnivòr, perduda peus sons sentits, enter òdi e passion e qui n'a pas sonque ua hami, tornar a l'anonymat. Planvenguts dens

l'univèrs de Matèu Poitavin e lo de la soa Joseta Kroner. Un univèrs parallèle, on los òmis e sons tots parièrs, los journalistas de la premsa *people* avides, las vielhas cagantas e lo sexe omnipresent. Un monde qui'vs deisharà un sentit de déjà vista... Coïncidéncias ? Probable que non !

L'intriga que s'acaba com s'acaba (se la voletz conéisher qu'averatz a léger drin, lo libe n'ei pas long, un centenat de pagina haut o baish), drin mei seriosa que lo començar de l'òbra vertat, mes en demorar de bon léger, ananta tot doç de cap a la devira. La patz après los auratges de la passion probable...

Ua fòrma e ua escritura modèrna

Que i a shens que l'intriga, los personatges e las replicas que hèn d'aquera istòria, un raconte originau e modèrne. Lo son escritura n'estó pas la d'un òmi sol, assedut devant lo son ordinator, los uelhs fatigats per ua nueit d'insomnia. Briga. L'escritura d'aquera òbra que's passè suu blòg de l'autor (qu'ei la mòda) <http://lou-tam-tam.blogspot.fr> dab l'ajuda e los comentaris deus lectors. Qu'era dont un *Work in progress* com ac ditz lo quite autor, enriquit peus lectors qui balhèn los lors punts de vista sus l'istòria qui's bastiva drin a drin. Aquera escritura quotidiana qu'avèva com quadre lo nostre monde e las soas actualitatats, qui ne manquèn pas au parat de las annadas Hollande.

Lo biaish d'escriver qu'influencie forçadament la fòrma. En efèit que podem comptar trenta tres capítols, pro bracs, hèits d'ua pagina dinc a sèt. Ua brevetat qui balha vertadèrament lo sentit d'un huelheton de bon seguir e on los personatges ne s'estancan pas d'evoluar au grat de las lors aventuras. Benalèjas qui s'acabaràn en la vila de Portò, vila que l'autor e visitè dus còps entà estar au mei pres de l'ambient qu'i regna e de la vita qui s'i passa. Un ambient tot hèit de normalitat dab com tela de hons la crisi econòmica e las soas repercussions sus la vita deus ciutadans.

Ua escritura modèrna qui mescla donc, en parodiar plan segur, l'umor flingant e ua realitat tota just exagerada... mes tanben personatges qui ve'n harà véder de totes. Luenh deus estereotips qui ne haré quauquarren de vulgar, aquera istòria qu'ei dens la fòrma com dens lo hons d'ua modernitat planvienguda e refresquenta.

Lo punt de vista :

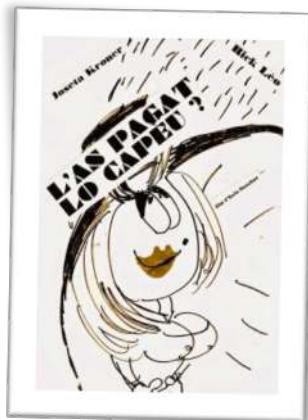
Leis aventuras de Joseta Kroner qu'ei ua òbra que poderem qualificar d'O.V.N.I de la literatura occitana. Vertat qu'ei de mau classificar e balhàu un genre precis que'm forçaré a redusir un univèrs qui justament ne vòu pas estar embarrar e qui's trufa beròi de las etiquetas. Mes com ac sabetz dilhèu que m'agradan las causas indefinidas e trebosas...

Aquera istòria de bon léger qu'ei conhida d'umor e de referéncias de tot ordi, qu'ensajaratz de portar a la lutz sovent en de balas. Pr'amor que demora ua ficcion e que lo nostre monde n'ei pas sonque un tela de hons, com la tela deu cinèma, element indispensable tà véder projecta'i lo filme de la vita de la Joseta qui passè la soa a ne víver d'autas.

Enter lo policièr e la farcejada, aquera òbra qu'agradarà a tots los ahuecats deus tèxtes tot d'un qui dèishan a las lordèras l'emfasi e las frasas pomposas d'un aute temps. Dirècte e percutent, *Leis aventuras de Joseta Kroner* que ns'amuisha dilhèu lo començar d'un autor prometedís dens un genre au quau las navèras caras e hèn vertadèrament besonh. Un libe a léger shens moderacion donc...be passaratz un moment dab la Joseta non ?

Remèsi BOY

Leis aventuras de Joseta Kroner (Les aventures de Josette Kroner) - (13 €, 196p, bilingua, edicions L'Aucèu libre) disponible sus <http://www.espacioccitan.com>

Dessenh deu quite autor arrespresentant Joseta Kroner.

Lo viatge contunha ...

Pendent la formacion, un estagi me permetèt de descobrir un departament pas luènh d'Òlt e Garona mas qu'aviái pas jamai vist : Tarn. I arribèri un dimenge de ser en veitura, en prene las pichonas rotas dins la campanha. Èra un encantament amb lo solelh colc e las colors de la davalada.

Lendeman la nèbla del matin èra sus aqueles paisatges, e semblava un decòr de film, mistic... En arribar dins la vila de Galjac, encontrèri de personas fòrça manhagas, naturalas.

Me soi sentida plan aculhida .

Puèi, visitèri un dels vilatges medievals los mai emblematics de la region : Còrdas-sus-cèl. Tot del long de la passejada, descobriguerà d'ostals e de botigas mai polidas las unas que las autres, totas de pèiras blancas.

Per tornar a la vila, en aquesta passa, a Galjac, se debana lo festenal de las lanternas. Es creat e organizat per una còla de Chineses que son venguts especialament per l'escasença. La vila s'anima, e s'ontra de colors. I cal anar !

Nadèja BOUNET

Batèsta de gramatician :

Escritura inclusiva, punt mejan, lengatge epicèn e acòrdi de proximitat.

Dempuèi aquesta debuta d'annada mantun jornal coma le monde a mes en practica dins quelques articles l'utilizacion del punt mejan. Aprèp l'escritura inclusiva e/o lo lengatge epicèn, un autre mejan nos es aconselhat per limitar la predominància del masculin sul femenin.

Aquel punt se plaça a la fin d'un mot al masculin singular, leugièrament levat per s'enganar pas amb un punt de fin de frasa, e qu'es seguit del femenin e/o del plural:

Lo·a·s escolan·a·s son tardièr·a·s

D'unes trapan aquela forma d'escritura trop pesuga per èsser utilizada de contunh dins la vida vidanta; e pensan que serià plan que foguèsse servada sonque pels tèxtes oficials en remplaçament de l'escritura inclusiva que valoriza tanben la femenizacion dels mots, en particular totes las professions, e aital evitar la discriminacion que constituís l'emplec del masculin:

professor/professora; autor/autora; cantador/cantadora

Aquel biais foguèt trapat per pas exclure del monde del travalh la mitat de la population francesa. Cal que nos rampelem que la frasa inclusiva foguèt la marca d'introducccion de totes los discourses d'Arlette Laguillier dempuèi 1973:

« Travailleurs, travailleuses »

Per subrecargar pas lo tèxt, los jornals avián causit en màger part lo lengatge epicèn qu'es d'utilizar de mots sens genre o lo mens sexistas possibles:

élèves puslèu qu'écoliers e écolières;

population puslèu que Les français e les françaises;

e en occitan: personas, mond, gents pels òmes e las femnas, pels espectators e las espectatrices, en foncion del context.

Caquelà, en occitan, disèm tan regent coma regenta; tan escrivan coma escrivana. Aquò seriá un rebat d'una realitat culturala? Los occitanistas serián mens sexistas que los francés? O podèm pas dire mas es vertat que dins los escriches la femenizacion dels mots sembla mai aisida en occitan qu'en francés. Levat qu'en francés, fins al sègle XIXen, la predominància del masculin sul femenin pels accòrdis èra pas la règla de basa e de representants plan conegeuts de la lenga francesa de Ronsard a Racine fasián l'acòrdi de proximitat. Es a dire qu'era lo nom lo mai pròche del verb que balhava lo genre e lo nombre per l'acòrdi de l'adjectif :

Las flors e los fruches son polits.
Los fruches e las flors son polidas.

Aquel tremoladís grammatical venguèt a la seguida d'una peticion que ara culhís mai de 6200 signaturas e que mòstra una evolucion de la pensada d'una part bèla de la populacion. Dempuèi 2011, las edicions Cogito Ergo fan de publicacions amb l'acòrdi de proximitat e los manuals escolars Hatier, eles, an mes en plaça una escritura inclusiva sistematica dins los obratges.

Pasmens, l'Acadèmia Francesa, garanta del bon biais d'escriure, pensa qu'es: « péril mortel, dont notre nation est dès aujourd'hui comptable devant les générations futures ». Es a dire que lo cambiament de règla grammatical es pas a l'ora d'ara.

Tèxt e fotografia de Caròl Dusfour

La vath d'Aussau

En camin entaus Pirenèus Bearnés, que descobrii la lenga shuilada. Mercés a Felip Biu, professor a l'universitat de Pau, qu'experimentèm la comunicacion de las montanhas. A la vath d'Aussau, los aulhèirs qu'emplegan aqueste lengatge. Purmèr, que cau saber que i a quate vocaus que se pòden pòden siular : i - e - a - o e quate cosonantas. Puish, que cau tribalhar l'aurelha entà poder compréner los siulares. Au dia, qu'ei ensenhada sonque e tres endrets : a las Canarias, en Turquia e aus Pirenèus.

Marina TEXIER

Disponible suu site : <http://www.lodiari.com>
Fotografia : <https://www.marinellebaladesphotos.fr/>

Kimberley BINET

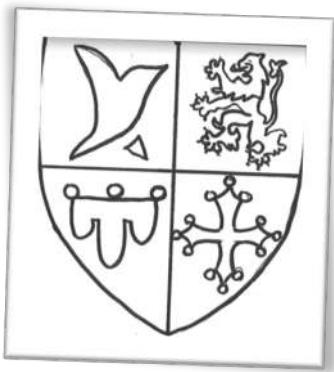
JÒC

Cal trigar los noms d'insèctes amagats

Se pòt fer un fum de jòcs amb lo site:<https://www.educol.net/>

Caròla SCHNEIDER

Los insèctes

BOSIÈR

MANHAN

PREGADIU

PARPALHON

ABELHA

CANILHA

ABELHARD

CETONIA

VÈSPA

FASME

BANARUT

CIGALA

MOSCA

MOSQUILH

ESCARABAT

L'enganyhat, jornal a gratis, d'escampar pas en carrièra

Establiment APRENE.

MVA boita de letres n°116

15, carrièra del General Margueritte - 34500 Besiers

Tel. 04 67 28 75 36 www.aprene.org

Responsable de publicacion : Patrici Baccou
Cap redactor : Manon Pujol
Mesa en pagina : Marina Texier

L'enganhat

Lo carnaval en classa

Cai avora, ai ausit parlar delh famós eveniment qu'es lo Carnaval mas i aviá pas assistit. A Nimes, lo monde me demandèron simplement de prene un vestit roge e jaune.

Carnaval mès de qu'es aquò ???

Es una fèsta delh Cristianisme, lo dimars gras, elh debut delh Carèsma que lo monde a pas pus lo dreit de manjar los aliments fòrças riches en graissa coma la charn çai Paschas.

Ame coma simbolica l'òme Carèsma-Entrant, pitòt jòc de mot per dire 'Carême entrant' o 'Carême prenant'. Carnaval es un mot que ven de l'italian carnelevare que vòl dire levar la charn.

Soi arribada lo jorn de Carnaval ame un pauc de crenta e bien de chausas inconeissudas. Fin finala, ai descoberta una fèsta fòrça interessanta sobre bien de punts.

Los enfants, avant lo jorn delh dimars gras, aprestan un fum de planhs e de blaime e revindicacions. En fait los mainatges escrivon o fan de dessenhs (per los mai pitòts) de totas las chausas que lhors agradèron pas delh temps de l'annada passada. E après botan totes los fuèlhs sià dins lo ventre de Caresmentrant sià a costat (pocheta-sac...). Caresmentrant es fait en classa ame los mainatges e a l'aparença d'un òme o d'una femna de carton e de papièr.

Lo jorn de Carnaval, los mai grangs (mai que mai los CM) intervenon per faire lo jutjament de Monsur/Madama Caresmentrant. L'idèa es qu'aqueste òme es la representacion de totas las chausas marridas que se passeron que nos agradèron pas l'annada passada. Adoncas nos chal lo cremar per faire partir aqueslas representacions delh mal en fumada.

Per jutjar i a agut d'enfant qu'èran contre e d'autre qu'èran per faire cremar Caresmentrant. Chaque enfant aviá léser de presentar e ensajar de dire per que es ben o non de faire cremar aquela representacion. A la fin totes los enfants (l'escola tota) aviá de papiérs de colors differentas (roge per faire cremar Caresmentrant e jaune per lo faire cremar pas) voteron per saupre la decision finala delh jutjament.

L'interès d'aquela fèsta es que totes les enfants vòtan per faire cremar lo bonòme Caresmentrant. Nos chal pas oblidar que Caresma-entrant es la representacion de las marridas chausas de l'annada. Si l'òme es pas cremat aquò vol dire que ges de revindicacions marcadas van partir e se van levar.

Lo moment que lo Caresmentrant part en fumada es l'ora que totes pòdon dire elh reveire a las marridas chausas e que podèm passar a una bona e novèla annada.

Carnaval es adoncas un moment de fèsta de classa, d'escola, de barri, de vila per faire cremar ensemble, totes, planhs, blaimes e revindicacions. Una fèsta que chascun a lo dreit d'i bailar son vejare, sa paraula, sos desirs elh còp per l'annada qu'arriba. Lo moment es ben agradiu e ame de bona humor de pertot.

Lo dimars gras es tanben la simbolica de la prima qu'arriba, delh solelh que torna. La neu vai partir per Carnaval e ame Caresmentrant vai laissar sa plaça a la prima. La fèsta de la naissença e de la renaissença delh bestial, de la flora, delh monde.

Soi tornada benaisa, de las descobertas plen la tèsta e ben d'envèjas que volrai botar en plaça per la seguida.

Mercé a la còla nimesenca.

Emilia BOUCHET

Calandretas Narbonesas fan carnaval !

Coma cada annada, las Calandetas Narbonesas participeron al carnaval de la vila de Narbona organizat per l'associacion *Narbonne en fête* que se debanèt ongan lo dimenge 11 de febrièr de 2018 sul tèma de las comedias musicalas, causiguèron doncas «*Cats*» mas sens desbrembar lo ligam amb la tradicion amb una còla bèla de bufatièrs (enfants, parents e regentum).

Dempuèi qualques temps a l'escola lo regentum e la comission cultura s'afairavan per aprestar l'eveniment.

De fait animavan un talhièr danças e cants tradicionals de carnaval los dijous de ser pels parents e d'autre latz vestits e masquetas de gats foguèron confeccionats pels quites enfants dins un talhièr animat pels parents de la comission cultura.

Lo dimenge tre onze horas, aperitiu e repais partejats a l'escola per començar las festivitats amb la musica del grop *Idyle* per una darrièra mesa al ponch abans lo passacarrièra.

Se podiá ausir «Carnaval es arribat», «La bufatièra», «Adieu paure»... Lo jutjament de Séher Carnaval foguèt aprestat e menat rondament pels calandrons de CM1 e 2 cap a la cremacion.

Pichòt istoric

Lo carnaval èra un eveniment fòrça populari mai que mai dins Erau. S'i fasiá un fum de causas differentas amb de carris, de fanfaras, de concors de danças. Se festejava la fin de l'ivèrn, lo tornar de la prima : caçar l'ivèrn amb los bufets. Es a dire que s'en va en fum de farina o de cendres. Demèst las danças de

Carnaval, vos vau parlar del branle dels bufets (de còps sonat la bufatièra o lo bufòli); se dançava al carnaval de Narbona tanben (e dins d'autras vilas d'Aude). La bufatièra èra lo mai sovent dançada lo dimècres de las cendres (cf calendrier lendeman de dimars gras febrièr o març segon las annadas) aquò per explicar la preséncia de farina, cendres e confetis dins d'interpretacions localas de la dança dels bufets. Los dançaires vestits de camisas e de bonetas de nuèit de meninas son «armats» de bufets de cosina, alara qu'en cap de cortègi, lo menaire de la dança, de còps enauçat sus un ase, pòrta sovent un bufet mai bèl, un bufet de faure.

A Limós lo carnaval amb las Fecas se debana cada an dempuèi 1604. Ongan es del 7 de genièr al 18 de març e aquel jorn es lo jutjament amb la cremacion. Se passa totas las dimenjadas d'aquel periòde sus la plaça de la republica jos las arcadas medievalas : son 25 bandas que representan caduna un barri, 4 grops de musica e los godilhs (personas desguisadas sus d'autres tèmas). Las bandas an de vestits tradicionals codificats e una carabèna (canavèra enribanada) dins la man e fan un movement de monta-davala coma d'automates.

Es una tradicion qu'a començat al sègle XIV amb los molinièrs qu'anavan pagar l'impòst al monastier de Prolhes (ligam amb la farina). Lo jutjament se fa en occitan coma dins cada carnaval d'aquí : Narbona, Carcassona, Besièrs ... e se canta « Adieu paure» per acompanhar la partença en fum del Sénher Carnaval e de l'ivèrn.

Maria-Pèire Escaffre

Quin se fòrma la nèu ?

Un plumalh de nèu que vad hèra haut dens au cèu. Au començament, qu'ei un gran de prova que's passeja peu cèu. Que va a còps encontrar nat zònas hèra umidas. Si hè hred mes pas trop en aqueras zònas umidas, las finas gotetas d'aiga que s'aplaneishen autorn deu gran de prova e que s'i van péner, puish de las novèlas gotetas que van arribar e atau en seguint tà har un plumalh de nèu.

Au cap d'un moment, aqueth plumalh format per un gran de prova totas las gotas d'aiga geladas que va estar tan pesuc que va càder. Qu'ei ad aqueth moment que vòu nevar !

Pr'amor de la lor estructura quimica totas las gotas d'aiga que's van péner las uas a las autas de faiçon, ben particular, que va balhen au plumalh la soa fòrma simetrica !

Laurà CROS

Los aucèls

Vau pas aquí vos parlar d'animals, de volatils. Lo títol d'aqueste article es en ligam amb l'imatge qu'ai del ròtle dels paissèls-ajudaires, paissèls, e bailes. Me sentissi (quitament amb mos pels blancs) coma un aucelet que va de nis en nis e qu'es dejós las alas dels aucèls d'aqueles reialmes. Nos aculhisson amb fòrça plaser e generositat. Es pas evident d'acceptar d'èsser observat alara que son a la construccion de l'envòl dels «aucelons-calandrons» de la classa, d'èsser interrogat la jornada tota, d'èsser reméses en question...

Amb aquesta migracion podèm veire cossí fonciona una classa, las institucions, las relacions amb los aucelons segon lors atges. D'o viure, es melhor que tot.

En mai los aucelons son totjorn contents d'aver de monde dins la classa, sovent son acostumats que l'en defòra dintre dins l'escola ; aiman explicar çò que fan e aver d'autres intervenents dins lo nis.

Es una experiéncia rica qu'aurem pas pus après quand aurem fòranisat del Centre Aprene.

Aquesta noiridura nos ajuda a bastir lo nòstre futur nis, ont benlèu nautres i aculhirem de novèls aucelets...

Caròla SCHNEIDER

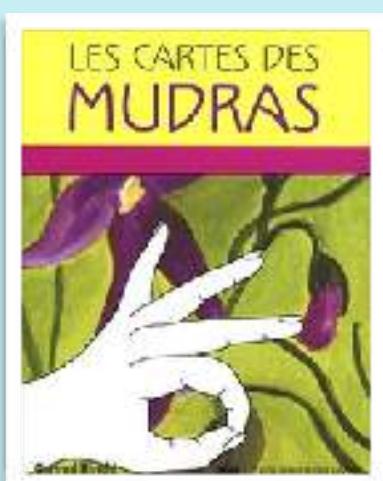

Iòga e mudràs

Ací a la Calandreta d'Auloron Sainte Maria, eths chins que pratican iòga cada diluns. Mercés a Florença que perpausa exercicis entà ueis e eras posturas (era montanha, eth volcan o eth guerrièr). Tot aquò se hè en espanhòu manca de parlar Bearnés. Quina escadença !

Que'm brembi enquëra deth purmèr dia d'estagi quan arribèi a la sala de motricitat... Eths chins dera mairala (quitament eths de dus ans e miei) qu'èran tots asseduts dab las camas crotzadas, en se tiéner eth braç e que cantèn « Sarvesham Svatir Bhavatu » (represa entà Tina Turner). Aquo hasó que totas eras energias que circulavan entre chins shens nat trebuc !

TOTUN, que mercegi Florença que m'a vertaderament balhat l'enveja d'ensajar eth iòga dab era mairala. E tanben era cola d'Auloron per l'arcuelh planvolent.

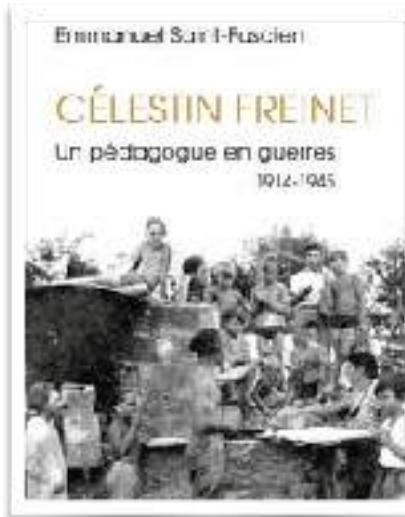

Marina TEXIER

Ai legit lo libre de l'istorian Emmanuel Saint-Fuscien,

Célestin Freinet, Un pédagogue en guerres 1914-1945.
Perrin, 2017.

Ai causit de vos partejar la meuna revirada de doas partidas del libre. Ai pas servat las nòtas per rendre la lectura mai aisida. Es un biais tanben de vos donar l'enveja de descobrir aqueste trabalh sus la vida de Freinet pendant la guèrra.

En legissent lo libre tot comprendràtz que

l'istorian acusa pas Freinet de collaboracion mas apòrta de la complexitat al personatge de Freinet e nos daissa amb mantuna interrogacion. Atal nos fa quitar tota caricatura e presentacion de còps qu'i a trop elogiosa dels personatges istorics. Avèm pas besonh d'idolatrar per aderir a las idèas.

Demorar pedagòg a tot pèrdre : voler collaborar (p. 163-164)

Se cooperar amb las autoritats del camp jos administracion vichista es una causa, proposar sos servicis al projècte de renovacion de la joinesa de l'Estat francés n'es una autra. Mas, sens cap de doblet, Freinet prepausèt mantun còp una cooperacion entiera e plena a la «regeneracion de la joinesa» que las reformas escolares de Vichi ne devián contribuir. Tre lo 26 julhet de 1940, en efèit anonçèt a Elise : «ai l'envèja de preparar una letra pel ministèri de l'EN [Educacion nacionala], lor ofrissent la meuna collaboracion per l'òbra de renovacion.» Tornèt escriure, tornèt far, defendent las seunas proposicions de cooperacion e sas velleïtats de collaboracion de camp en camp, tot lo manne de la tardor 1940 e de l'ivèrn 1940-1941. L'acarnament a obténer sa liberacion pròpria a plan certanament jogat dins un tal engatjament. Amb consciéncia o pas, Freinet mobilisèt son energia tota, sa volontat tota, non pas sens rusrar sens doblet, per metre fin a sa captivitat : doblidam pas qu'elaborèt sos projèctes e proposicions de collaboracion entre lo 10 de julhet de 1940 e lo 24 de octobre de 1941 dins la mira tanben

d'èsser desliurat. Mas aquela intencion sufis pas a explicar lo contengut de sas proposicions e de sos objectius, o los comentaris faits a Elise dins lor correspondéncia conjugala abondosa. Aquestas proposicions de collaboracion son autra causa qu'una estrategia oportunista per obténer sa liberacion. Se las posicions de Freinet, reveladas dins lors escambis epistolars, trebolan, veire estabosisson lo lector d'auèi, s'explican caquelà per doas rasons principales. La primièra, la mai importanta sens doblet, es indenpendenta de la personalitat de Freinet. Resida dins la proximitat entre las practicas escolares e mai largament las preocupacions educativas de la pedagogia novèla «de dreita» d'un costat, e las de la pedagogia novèla «d'esquèrra», d'un autre costat. Aquesta proximitat, lo veirem, posquèt menar Freinet a se tornar trobar dins d'unas opciones defendudas per Petain e sos ministres de l'Educacion particularament abans lo 18 d'abrial de 1942, data de la nominacion del plan collaboracionista Abel Bonnard, en remplaçament de Jérôme Carcopina. La segonda rason es mai personala. L'institutor creguèt percebre dins lo truc de 1940, dins lo rambalh qu'engendrèt, puèi dins l'imperatiu de reconstruccion que seguiguèt, una oportunitat per far reconéisser per las mai nautas autoritats son saber educatiu e sas tecnicas – a tot prètz.

Espurgar (p. 182-186)

Al cap del mes de setembre de 1944, que Briançon èra pas encara represa per las unitats desbarcadas en Provença lo 15 d'agost, Freinet es nomenat membre del Comitat departamental de la Liberacion (CDL) dels Alps Nauts pel partit Comunista. La mesa en plaça d'aquelas instàncias foguèt anticipada pel Comitat Nacional de la Resisténcia per se substituir a las autoritats de Vichi al moment de la Liberacion. Se deviá acampar de «resistents autentics engatjats dins la batèsta» e ajudar lo Prefet fàcia a totes los imperatius administratius e politics de la transicion. Los CDL èran compausats d'una desena de membres encargats mai que mai de l'avitalhament, de la reorganizacion economica dels territoris, dels transports, de l'acuèlh dels prisoniers, de la seguida dels orfanèls de guèrra, de l'espuracion, e mai largament encara de la presa en carga de l'ensemble de las administracions localas. Lo CDL dels Alps Nautes a son sèti a Gap, e Freinet n'es un membre cap e tot del 5 setembre de 1944 a Julhet de 1945. E mai n'assegura la vice-presidéncia entre temps en novembre e decembre 1944. Las diferentas tièras nominativas mencionan entre

10 e 12 membres al bèl mièg del comitat presidat per Alexandre Martin. Sembla que Freinet aja pres al seriós la tasca . Anèt dins totes las acampadas que los archius ne consèrven los margues. Aquestes lo designèron coma lo «responsible del comitat de coordinacion econòmica» e permetèron tornamai de mesurar la capacitat de Feinet a organizar, a planificar notadament las recòltas e lor usatge, en coordenant l'entrepausatge o la distribucion de las denadas coma lo blat, las trufas, lo vin o la mèl. Se mainèt tanben de las questions ligadas al mainatge, e se faguèt causir per representar lo CDL al conselh d'administracion del Comitat de proteccion dels orfanèls, victimas de guèrra. I a pas qu'el coma responsable de las questions d'educacion. Tanben, e sustot, menèt una accion a l'endavant al bèl mièg de la comission d'espuracion. Lo primièr compte rendut de l'amassada del CDL, qu'atèsta lo ròtle central de Celestin Freinet, data del 7 de setembre de 1944. Es precisament un resumit de son rapòrt sus l'avancament de las òbras de la comission d'espuracion, que ne semblèt èsser l'actor principal. S'i parla de l'espuracion dels servicis de la Prefectura, de «l'administracion» e de la policia. Mas tre lo 2 d'octobre, la màger part dels verbals o dels escambis espiats tòca l'espuracion dins lo monde escolar que Freinet ne foguèt lo sol responsable. Las intencions de la comission d'espuracion i son tornadas afirmar dins un rapòrt datat del 5 d'octubre de 1944 : «Cal metre als pòstes d'autoritat los qu'an donat de pròvas de resisténcia e caçat sens pietat los incapables que sabotejan l'òbra del redreçament.» Las correspondéncias e los escambis entre Freinet (pel CDL), lo prefècte novèl, l'inspector novèl de l'acadèmia nominat per las autoritats de la Resisténcia e lo comissari de la Republica de Marsilia, Raymond Aubrac, testimònian de la complexitat tota d'aqueste moment inedit de l'istòria de la guèrra en França que la tòca èra de desseparar los bons dels maissants, e de guinar los que, segon de Gaulle en 1944, representavan pas qu'un «punhet de miserables». La comission d'espuracion de l'educacion, presidida per Freinet, de còps qu'i a, repetèt las condemnacions popularas, infra judiciaras, coma las sancions proposadas per aqueste coble d'institutors, que la filha, l'escolana mestra Madomaisèla B., «foguèt tonduda publicament a la liberacion». Le camp lexical de còps qu'i a èra imprecís, coma o mòstra aquesta proposicion de sancion concernent un institutor de la Faurie acusat d'«actituds dobtosas». Freinet escriguèt e signèt de demandas de sancions contra un inspector d'acadèmia, tres inspectors primaris, mantun administrator (secretaris academics), de caps

d'establiment, de directors e directriises d'escola, d'ensenhaires del segondari e tanben d'institutors e d'institutriises, siá quaranta quatre personas en tot. Lo 6 de març de 1946, vint e ueit noms fogueron retenguts per jutjament administratiu : un inspector d'acadèmia, dos inspectors primaris, un provisor, quatre principals o censors de collègi, cinc professors del segondari e catòrce mestres o mestressas, e mai l'escolana mestressa, Madomaisèla B., «desplaçada sens acòrdi prealable». Dificil de dire se l'espuracion foguèt mai o mens sevèra qu'endacòm mai. Dificil tanben de dire se Freinet metèt un zèl particular dins la foncion. A mièg del CDL, de tot biais es el qu'assumèt la revision de las nominacions e promocions de totes los mestres e mestressas del departament entre 1940 e 1944. Freinet s'aquitèt de la tasca e quilhèt un tablèu recapitulatiu de las nòtas, de l'ancianetat e de la situacion familiaria de totes los promulguts, donant los bons punts, proposant d'anullacions de promocions per d'unes, d'ajustaments per d'autres. S'estonèt, dins una letra de decembre de 1944, que l'inspector d'acadèmia destituït mas pas encara jutjat ni mai punit, demorava «encara dins sos apartaments de foncion». Es el tanben que s'opausèt a la nominacion d'un provisor al Liceu de Niça en novembre de 1944 e qu'obtenguèt del ministre sa suspension. E mai d'unes caps de la Resisténcia pareguèron mai clement qu'el fàcia a çò que sembla a aquestes percors «dobles», tan comuns dins la França de las annadas trebolas. Es lo cas del comissari de la Republica de Marsilia, Raymond Aubrac, qu'adreçèt una letra al CDL per defendre Madomaisèla M., directritz del collègi de Gap, revocada pel comitat d'espuracion alara qu'auria ajudat de resistent, amagat de collègas, protegit de mainatges emai se serià faita tustar per de soldats alemands. En efèit, serià estat possible de defendre los projèctes escolars de Vichi tot en metent en plaça d'estrategias de resisténcia a l'ocupacion ? Òc. Foguèt lo cas de plan d'actors del monde escolar, sembla, e, d'un certan biais, aquò auria pogut èsser lo cas de Freinet. A la lectura d'aqueste institutor se defendent d'aver fait de propaganda per vichi», a l'examen d'aqueste dorsièr d'una mestressa inquietada sonque a prepaus d'una pèça – un PV de gendarmariá que cita la paraula d'un escolan - una «geina escura» pòt prene lo lector. De tot biais es dificil de pensar pas a d'unes mots de la correspondéncia entre Elise e Celestin en 1940 e 1941, a la voluntat del pedagòg de cooperar amb las autoritats escolares mai nautas de Vichy, al projècte d'educacion adreiçat a Jérôme Carcopina, als espèrs exprimits per un nacional-

socialisme a la Francesa principalament e a las lausenjas repetidas de Marçels Déat e de sos articles de «L'Oeuvre». Aquí tanben, lo temps de la guèrra foguèt fòrça dens, e doblat d'una catastròfa borrolant las marcasspolíticas : la desfita e l'Ocupacion. Pels Freinet, tan coma per plan d'educators, de configuracions que se podián moralament concebre a la dintrada de 1940 pareissián coma plan immoralas a la fin de l'annada escolara 1944. Lo partatge d'aquellas velleïtats dolorosas menèt Freinet a agir per mesura e tolerància ? Cerquèrem

dins los archius o dins los escrits de Freinet de traças del biais que visquèt, e que menèt l'espuracion. N'avèm pas trobat, çò que vòl pas dire que la seuna experiéncia pròpria temperèt o pas las reaccions del CDL. Per desfaut, nos cal contentar del pauc que nos mòstran los archius : pas de repression brutal, mas una rigor dins l'espuracion escolara, a totes los grases de la ierarquia administrativa, entre setembre de 1944 e març de 1945.

Revirada: Sebastian GONZALEZ

Un problema d'ortalan

Vaquí la prima qu'arriba. Los ametliers son florits. La temperatura creís e l'òrt encara tot endormit de l'ivèrn se desrevelha, doçamanet. L'ortalièra que soi se desrevelha tanben. Benlèu un pauc tardiera. D'unes dison que val mai tard que non pas jamai. Levat qu'ela, l'envasidoira, amagada, acaptada jos la tèrra, es ja lèsta.

L'erbetoneta, l'erbetona, o l'erbeta (per la moleta coma disèm dins la cançon) es pichona, pichoneta e polideta amb sas fuèlhas greulas, teunas, fragilas d'un verd tan polit, tan clar, que càmbia tant talament de las colors grisas, escuras, e frejas de l'ivèrn. Aquel verd es urós, amistós, quasi amorós.

Mas, tre lo maridatge consomat, es a dire tre que l'esquina es virada, la polideta se transforma en marrana. Las colors meravellosas de la prima se càmbian en color dura e las formas greulas evoluison en bartàs espinós.

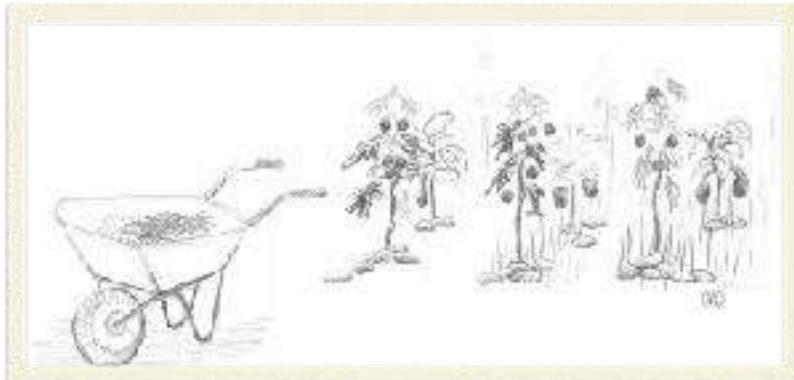
Vaquí l'èrba, l'èrba marrida, l'erbàs o l'erbarassa, la que transforma l'òrt en ermàs lèu fach.

E comença per l'ortalan una batèsta sens fin. Es a dire que quand l'ortalièr acaba lo netitge de l'òrt, cal que torne començar a la debuta. Deu netejar, tirar, sarclar, arrancar, desrasigar cada còp que l'èrba mòstra lo cap del nas. Mas aquò se fa pas sens susor e de còps pas sens dolors pr'amor que la bèla se daissa pas faire. La bèla rusada, que fa la fina, desenvolopèt d'estrategias de luta :

Per la partida exteriora: las fuèlhas d'unas son placadas pel sòl, en roseta coma l'èrba de las cinc còstas-s'agantan pas aisidament. Las fuèlhas se copan e lo borilh central demòra viu. D'autras son protegidas d'espinas coma la del cardon, o encara pièg, de fissions urticants coma l'ortega que tenon lo jardinièr a bona distància.

Del costat de la partida josterrana l'espèr es pas mai naut: las rasigas prigondas, gròssas e poderosas, coma las de la malva; o encara puslèu orizontalas, teunas mas traçantas coma la de l'agram son plan arrapadas dins la tèrra, e son pas aisidas d'arrancar. Quand l'ortalièr tira, la partida exteriora se copa mai o mens naut, e l'èrba torna creisser.

Mas dins l'èrba se trapa una quantitat bèla de pichòtas bèstias: catarinetas, aranhas, vèrms, cagaraulas, pr'amor que l'èrba de l'òrt es lo luòc de vida de mantuna espècia d'èssers vius. Aital, del malastre del jardinièr nais la diversitat.

Caròl Dusfour

La recèpta d'un bon reportatge !

En passejant sul oèb, trapèri mantuna emission o reportatge en occitan. Demest çò que vegèri, una emission retenguèt mai mon atencion pr'amor que la trapi fòrça plan facha.

Es l'emission «Viure al pais», difusada tres dimenges per mes a 10 horas 45, sus França 3 Occitania.

Pensi que trapèri la recèpta per fargar un bon reportatge de television !

Per aquò far, cal mesclar mantun element :

- En primièr, la durada :

Per gardar l'atencion del public, deu èsser pas trop cort ni trop long, una vintena de minutats sembla plan!

- En segond, los ingredients :

Per començar, presentar lo menut del reportatge, fòrça ric e variat.

Puèi, a la debuta, botar rapidament d'enfants en scèna ; d'enfants risolièrs, totes polits, e que parlan plan la lenga. Es çò que se passa dins la sequéncia «lo mot».

Un mot o una expression locala es causit per l'explicar. Per aquò, los enfants fan un filmòt e jògan la situacion, amb una mesa en scèna plan facha.

Aprèp, lo telespectator descobrís la vila o lo canton, a travèrs una passejada comentada per la jornalista e un estajant. Descrivon çò qu'es particular, las caracteristicas del canton, siá lo païsatge, la terra o los monuments : quand èran bastits, a qué servissián.

Cal pas desmembrar la cosina qu'es indispensabla dins tota descobèrta d'una region! Encontrar un vièlh o un parelh que vivon dins la region dempuèi totjorn e que pòdon cosinar en cò d'ellos, una recèpta de familia. Van crompar los ingredients al mercat,

charran amb los productors locals e tornan a l'ostal aprestar la recèpta.

Per acabar, evocar los personatges coneeguts del mitat occitan, qu'an viscut aquí. Pòdon èsser poètas, escrivans famoses. Descriure lor vida, lor camin, nommar lors òbras... Pòt èsser comentat per un professor que transmet tot aquò dins sa classa. I a tanben la rencontra amb una persona que parla la lenga, e que nos explica cossí es dintrada dins la lenga, nos descriu sa passion e son enveja de la transmetre.

Un brave òsca a la còla de «Viure al país».

D'unes tròces de reportatges pòdon balhar d'idées per una sequéncia de classa !

Nadèja BOUNET

www.aprene.org

Responsable de publicacion : Patrici BACCOU

Cap redactor : Caròl DUSFOUR

Mesa en pagina : CROS Laurà

Fotografias : p.1 Emilia Bouchet

p.3 Marie-Laure Haley, Lydie Hernandez e Marie-Pierre Escaffre / Romain Stroppiana.

p.4 <http://librairie-pegase.fr>

p.6 <https://www.lisez.com/>

p.7 Caròl Dusfour

Jornal dels Calandrins en formacion Aprene 1

2017-2018

L'ENGANHAT, jornal a gratis, d'escampar pas en carrièra

 Establiment APRENE,

MVA boita de letras n°116

15, carrièra del General Margueritte

34500 Besièrs

 04.67.28.75.36

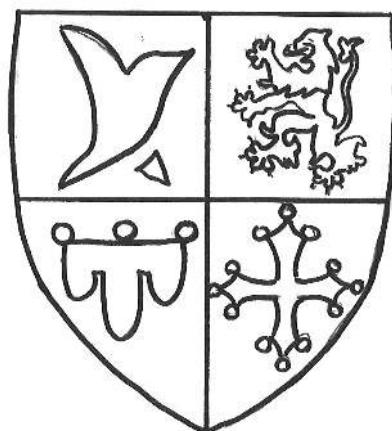
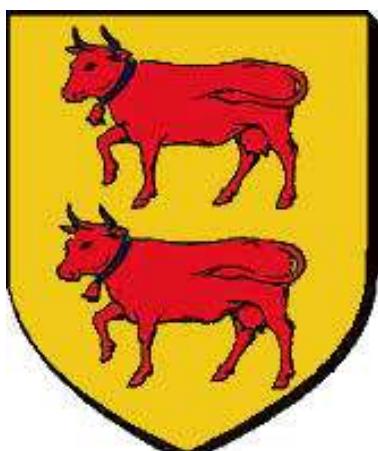
L'enganhhat n°7, Març 2018

L'enganhat

« Quand t'enganas que ganhas ! »

1. Enganhar. v. neol. Lo hèit d'apréner de las soas errors, d'avancar de cap a la coneishença en profieitar de las soas mauescadudas. Neologisme bastit deu nom comun feminin *engana* e deu verbe *ganhar*.
2. Que vien de tres dialèctes occitans : «L'en» peu len-gadocian ; «ga» peu ga-scon ; e «nha» per l'auver-nhat

EDICION ESPECIALA BEARN

Per Noste e pertot

N'ei pas en dar lo torn deu casau que vadem casalèr, com víver au país ne'u hè pas conéisher de plan. Vertat, parlar de l'associacion Per Noste que poderé paréisher estranh, mes per està'i benevòle, la nosta setmana en Gasconha e mei precisament la nosta visita de l'ostau d'edicion, que m'aprenoi causas suu son començar que ne coneishèvi pas. Se ne la coneishetz pas, Per Noste qu'eis ua associacion de la vila d'Ortès qui hè víver la literatura occitana peu territòri gascon despuish las annadas seishanta. A l'iniciativa de Rogèr Lapassada (1912-1999), escrivan e poèta occitan, aquesta associacion qu'a com prètzheits la promocion e lo desenvolopament de la lenga occitana de Gasconha per publicacions pedagogicas purmèr, e puish mei anar mei literàrias. En cinquanta ueit ans d'existéncia, l'associacion que vedó a passar sheis presidéncias : Rogèr Lapassada, Joan Pèir Darrigrand, Domènec Bidot-Germa, Gilabèrt Nariòo, Karina Bordenava e Lionèl Labòrda, Emmanuel Destandau e fin finau la presidéncia de uei lo dia, la de Patric Guilhemjoan.

Qu'encontrèm dus benevòles qu'i tribalhan despuish bèra pausa e qui'ns presentèn la lor mission dens l'associacion : Clàudia Labandés e Gilabèrt Nariòo. Au parat de la purmèra partida deu vrèspe, Clàudia Labandés, secretària de l'associacion, que'ns presentè las accions de Per Noste e los sons projèctes. Un moment interessant qui'ns permetó de parlar deu biaish de tribalhar e de l'aviéner de l'edicion tanben. Mantua collèga que'n profieitèn entà préner contacte parlant de quauques publicacions potencials, pr'amor qu'estó la nautat ! Per Noste, l'ostau d'edicion de Gasconha, dinc ara especializat dens la publicacion en gascon, que harà shens qu'aquesta fòrma dialectau entà s'obrir de cap a ua publicacion mei larga. Lo public pertocat per aquera obertura que son los mainats. L'associacion que tribalha dejà dab las calandretas bearnesas entà perpausar libes entaus mainats mes la soa accion dinc ara que's limitava a Gasconha. D'ara enllà, Per Noste que tribalharà tanben entà las autas fòrmas dialectaus dab dilhèu, qui ac sap, la publicacion d'un libe escript per ua de las nostas collègas ? Un ahar a seguir !

La dusau partida deu vrèspe qu'estó tant interessanta com lo començar dab l'intervencion de Gilabèrt Nariòo qui'ns parlè de l'istòria de l'associacion e mei anar mei deu son fondator, Rogèr Lapassada. Tota l'istòria deu movement qui hasó vàder aquera iniciativa qu'i passè. De la vita deu poèta fondator dinc a la normalizacion grafica, qu'avom en quauquas òras un condensat de la vita militanta d'Occitània de las annadas seishanta/setanta dab grana quantitat de hèitas e d'escambis. Un moment agradiu qui'ns hasó desbrembar la corruda deu temps.

Qu'encontrèm l'associacion Per Noste tanlèu lo purmèr dia, un encontre ric qui ns'anunciè la qualitat deu contienut de la setmana qui ns'esperava enquèra, mercés a l'organizacion de la nosta collèga Anaís La Hiteta L'arròca qui s'i gahè com cau.

Que volèvam remerciar tanben l'associacion Per Noste per l'arcuelh e las intervencions, mes tanben peu tribalh qui hèn despuish tantas annadas au servici de la lenga nosta e de la soa literatura. N'ei pas en dar lo torn deu casau que vadem casalèr, vertat, mes en dar lo torn de Per Noste que vadem mei de noste.

Remesi BOI

Lo castèth de Pau

Ua beròja descobèrta d'aqueth castèth. Un banh d'istòria peu Bearn. Un castèth dab ua memòria, dab un fragment de çò qui's passè a la maison que vedó vàder e créisher Enric lo IV^{au}.

Qu'ei quilhat au còr de vila, virat de cap aus Pirenèus, lo castèth de Pau qu'ei eth monument emblematic d'aquera vila. Qu'ei un castèth feuda vengut au briu deus sègles un palais reiau puish un musèu, l'escasença entaus visitors de víver un vertadèr tornar peu temps.

Los sègles que deishèn traças despuish l'Edat Mejana dinc au siècle XIX^{au}. Lo castèth que traversè annadas entà'ns deishar un bèroi testimòni de la vita feudau.

Entaus qu'an enveja d'anar véder e descobrir lo Bearn, lo castèth que perpausa de visitar lo castèth a gratis dab los mainats, activitats que son perpausadas e un guida adaptat taus aus mainats.

Que demanda sonque d'i anar !

Entà'vs balhar enveja, ací qualques quauques fotos !

Kimberley BINET

Aisinas de classa entà las passejadas per la montanya

En camin entà ahortir la lenga, qu'encontrèm lo David Bordes, un acompañador de montanya e tanben un contaire pirenean. Que perpausa sortidas gavidadas per la natura e que partatja la soa experiéncia d'animator dab grops de tota sòrta.

Entà començar :

- Léger los panèus entà s'avistar de çò qu'ei defendut per la natura.
- Caminar a coda-l'i-sèga entà qu'un grop ne guaste pas l'ambient naturau.
- Ensajar d'encapar los petits noms deus mainats pr'amor las consignas que passan miéller de faiçon individuau.
- Parlar aus mainats quan son en miei cerc (com un hilat) entà que poscan enténner com cau.
- Deishar los mainats repotegar un momenton, es pr'amor que'us hè besonh.
- Lo mainat o l'adulte que ne parla pas mei : que'u cau hicar au començament de la coda-l'i-sèga. En balhar lo ritme au demorant deu grop, que va balhar briu ad aqueste. Atau, ne serà pas mei en difficultat entà caminar.

Jòcs a perpausar :

- Har passar ua frasa en ajustar un mot a cada còp. Puish, que s'arrestam entà díser la frasa longa.
- S'arrestar entà observar los arbos, los insectes, las pèiras e las flors. Observar lo liquèn que sembla aus paumons.
- Possibilitat de bastir ua pièla de calhaus o de'n préner un deus bèths entà'u se har seguir a casa.
- Batèsta de neu si n'i a.
- Sentir e observar las huelhas deus arbos entà encapar lo lor nom. Per exemple, l'avet que sap a l'irange.
- Contar contes deu parçan quasi en mimar los animaus e dab bruts específics entà las accions deus personatges principaus.

Marina TEXIER

L'Enganhat

3

Los joves bearneses (del mond occitan)

« I a pas que los vièlhs que parlan occitan», ausiguèri mai d'un còp aquò, imatge d'una lenga vièlha, anciana, e rovilhada, mas es pas brica çò qu'ai vist en Bearn. I a un fum de joves que trabalhan dins lo mitan occitan. D'en primièr la Laura, formatritz al CFPÒC d'Ortés, puèi lo Joan-Nadal de Ràdio País. Avèm vist tanben la Fanny qu'es cap redactritz del jornal « La Setmana ». E cal pas debrembar lo Remèsi qu'es present pertot, e qu'escriu dins la revista « País Gascon ».

Es normal que la lenga se trasmetesse mercés als ancians, mas çò qu'ai vist es que i a una vertadièra generacion qu'emergís dins lo mitan professional.

Lo mond occitan es jove, a d'avenidor, a de gens per transmetre la lenga. Es un imatge positiu e motivant pels calandrons, atal veson que pòdon aver un avenir professional dins lo mond occitan, tròbi que per eles aquesta generacion es un modèl bèl, un camin dins la lenga.

E i a pas que dins Bearn en fait, es parièr dins un fum d'endreit, pensi a nòstras mairinas que son de jovas professionalas de la cançon... Per ieu que « dintrèri » dins lo mitan occitan tardièr, soi contenta de mostrar tot aquò a mos enfants e de dire que se pòt aver una vida professionala dins la lenga (en defòra d'èsser regent de segur).

Nosautres, regents, trasmetèm la lenga als enfants mas aprèp que se va passar se dins lor vida professionala i a pas pus la lenga?

Caròla SCHNEIDER

Una experiéncia rica

Pendent la setmana dins Bearn, aguèrem l'astre d'anar a Ràdio País. Coma una introduccion dins lo tèma de la jornada, sul camin dins la veitura, ausiguèrem una entrevista dels Calandrons de Lescar.

Puèi, arribèrem e vegèrem un bastiment bèl. Montèrem los escalièrs e dintrèrem dins un pichòt estudiò de ràdio. Foguèrem aculhits pel presentator de Radiò País. Nos presentèt lo luòc, nos expliquèt lo fonctionament e lo debanament de la sieuna jornada a la ràdio: alternança de dirèctes, d'emissions ja enregistradas, de musica. Nos contèt tanben la dificultat per trapar de locutors occitans per far d'entrevistas dins la lenga. Donc cal pas esitar de lo contactar per parlar d'un subjècte. La question de gausar parlar quitament s'avèm pas un nivèl naut d'occitan se pausèt tanben.

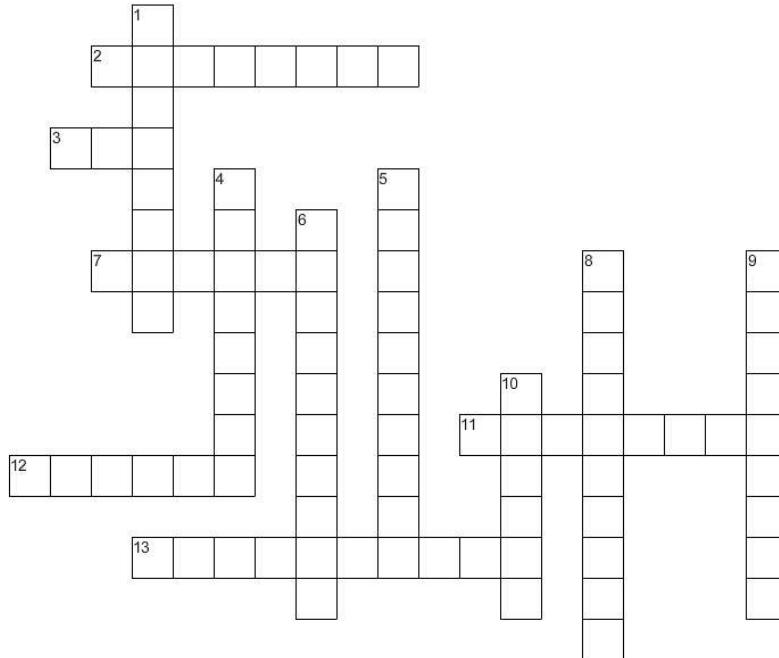
Al meteis temps, encontrèrem la cap-redatritz de la setmana, que nos presentèt lo jornal e nos expliquèt lo sieu mestier.

Après discutida, son los òmes de la nòstra còla que dintrèron en jòc !

Lo Remèsi prenguèt la paraula e expliquèt la nòstra formacion. Puèi, lo Sebastian nos cantèt una cançon de rap, creada per el meteis. Quina suspresa ! Èra un moment inesperat e fòrça agradiu.

Nadèja BOUNET

MOTS CROSATS

Horizontal

2. Partida d'un país que la natura presenta a un observator.
3. Luòc ont se podèm lotjar abitualament o per un temps.
7. Baston long amb un estriu que permet de caminar d'un metre fins a quatre metres.
11. Devesir quicòm en porcions o en partidas egals.
12. Esport que se joga sus un terren en tèrra batuda. Dins aquel esport se pòt faire 7 jòcs corts e 5 jòcs longs.
13. Associacion fondada pel poète Roger Lapassade, fa d'edicion de libres en occitan.

Vertical

1. Província de la setmana.
4. Elevacion del sol, naturala e importanta.
5. Estacion rádio en occitan creada en Béarn en 1983.
6. Nom del jornal occitan fondat per David Grosclaude.
8. Accion, fach d'afortir.
9. Sinonim randolejada.
10. Autres còps, demorança feudal fortificada defenduda per un valat, de muralhas e de torres.

Laurà CROS

Eras chancas

Eths chancaires que venguen deth capvath deth Bascoat e deth Bearn : las Lanas. Qu'èran aulhèrs sus chancas que susvelhavan, d'autas còps o quan avèvan lanas de pertot, eths tropèths d'aulhas. Adara, ne n'i a pas sonque quauques uns qui ac hèn enqüèra. Era màger part que continuan enath folclòre.

Vejaires jornal especial:

"- A la debuta quand n'avèm parlat en classa, èri partejada entre enveja e retenguda mas èra fin finala dins la tièra de las activitats doncas perque pas ensajar...

Un còp aval foguèt una autra istòria, èran de chancas vertadièras e semblava naut aquò... l'enveja prenguèt lo dessús e ensagèri. Ara pòdi dire: Una experiéncia de mancar pas! Se avètz l'escasença d'anar del costat de San Pe De Leren (64270) sonatz lo sénher Dufau per ensajar entre amics amb la familia o la classa." Maria-Pèira Escaffre

"- Qu'èi descobèrt eth art vielh dab plaser. Qu'èm pujats sus eras chancas dab eths nostes pès a 1 mètre 50 cm deth sòu. Qu'avèvam proteccions gahadas aras chancas tà ne pas hè'ns mau. Eth camin que ns'atendèva dab bambós gahats enter arbes tà'ns tremudar. Se desplaçar dab chancas n'estó pas briga aisit enara equipa. Qu'avom a marchar ne lhevar hèra haut eras camas e hèt prudent dab arbes e racinas. Qu'avem passat un moment beròi com l'auserilha peus d'arbes." Emilia Bouchet

-«Fa de ben de prene de la nautor. Ai agut en primièr lo sentit de tornar aprene a marchar. Ai cregut marchar sus la luna puèi. Amai me creguèri girafa amb lo cap dins las fuèlhas...» Sebastian Gonzalez.

-«Nautas » Valeria Teoulet.

-«Impressionantas e pas aisit de caminar!»

Laura Cros.

-«Varam o lorditge! Aimèri mièlhs las chancas dels enfants!» Caròla Schneider.

-«Gascons, bèths e grans !» Manon Pujòl

-«Qu'èra vertiginosament haut !» Marina Texièr

-«Encara mai granda !!!!» Nadèja Bounet

Los Chancaires de Sent Pèr de Lèren, qui son

e d'on s'on ?

Au cap deus gaves de Pau e d'Auloron, los Chancaires qu'existeishen despuish shishanta ans. Que hèn partida deus grops folclorics com Lo Cèu de Pau qui an per mira de hicar endavant e de transmèter la cultura nosta : danças, cants creacion d'espectacles, escòla de musica, cors de lenga... e, petita particularitat d'aqueth grop : chancas taus petits e grans!

Lo grop qu'estó creat a l'epòca peu regent deu vilatge. A la debuta, las hemnas n'avèn pas dret de pujar. Las chancas que devèn estar pintradas en blu, blanc e roi... colors de l'Estat francés, çò que pòt paréisher estranh tà un grop de tradicions occitanas.

Cada mes d'agost, los Chancaires de Sent Pèr de Lèren que's hican en camin. Qu'organizan La Chancada entà descubrir lo territòri, encontrar lo monde qui'u hè víver, ubris au monde a truvèrs las arradics e la creativitat. La Chancada qu'ei 280km a chancas e bicicleta entre Baiona e Marmanda dab 12 seradas estanc (concèrts, apero-bals, cantèras, films, conférencias). Los Chancaires que son tanben... organizators deu Primptemps de l'Arribèra. Aqueste hestenau, hèra famós peu Bearn qu'ei un rendetz-vs tà tots despuish dejà 12 ans. Lo divés qu'ei reservat entà las ecòlas dab talhèrs de danças, de cant e de chancas. Lo ser qui i son concèrts e espectacles. Lo dissabte que i a talhèrs tot lo dia, de dança, cant, instruments de musica... Aquestes talhèrs que son taus adultes. Lo ser, los Chancaires que hèn lo lor espectacle puish que i a bals, concèrts, espectacles... Mercés a vosais entà l'arcuelh, subertot a Miquèu, Lola e Maurice, tostempis aquiu ! Lo poton :)

Anaís LAHITETA L'ARROCA

Emilie BOUCHET

Maria-Pèira ESCAFFRE

L'equipa Cocanha dab Laure CADAUX au CFPÒC Navèra Aquitània

La setmana deu 16 au 20 d'abriu, que partim en Biarn/Bearn entau darrèr ahortiment de lenga de l'annada d'Aprene 1.

Un moment deus bons !

Ua setmana cargada de cultura, de lenga, de cultura dens la lenga, de lenga culturau... de lengas au plural com au singular... e tà tornar gahar los mots deu CFPÒC Aquitània: "ua escaduda tà ahortir las competéncias deus futurs regents occitans de Calandreta !".

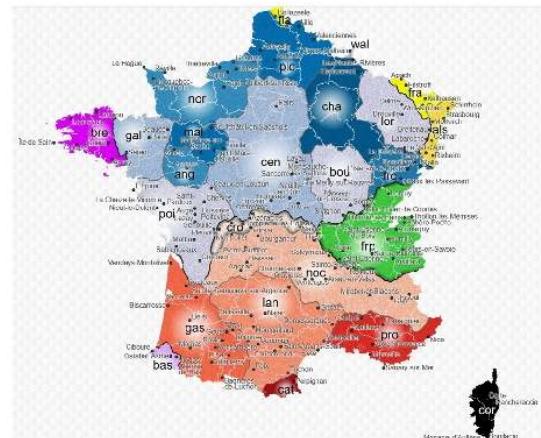
Que voi arremerciar Laure Cadaux per la soa presentacion de la pluralitat lingüistica de l'espaci occitan gascon dab finessa e riquesa !

Vertat que soi ahuecada de linguistica !...

Mes en un parelh d'òras, que'ns dè lo parat d'estar mei adaise dab la fonologia de mei d'un parlar gascon, l'evolucion de la lenga segon lo parçan... D'ua faïçon hèra personau que'm balhè *lo parat* d'escotar armanhaqués ... un tròc d'enfança que'm tornè !

La riquesa lingüistica qu'ei ua caracteristica pregonda de las societats modernas que son totas multilinguas, afaiçonadas entà la diversitat a çò qui sembla...

Òsca aus gascons per la lor sauvegarde lingüistica e lo lor tribalh deus bêths e la lor modernitat !

Valeria TEOULET

<https://fr.wikipedia.org/wiki/Gascon>
<https://atlas.limsi.fr/>

Jòc de Quilha de 9 e lo dialècte gascon

A l'estagi d'afortiment passat sèm anats descobrir lo jòc de Quilha de 9 a Pau. Sul siti web <https://www.quilles.net/oc/> trobaretz una presentacion corteta plan faita per comprene las règles del jòc e los diferents còps per ganhar de punts. L'exercici aquí es de vos presentar lo jòc tot en trabalhar lo dialècte gascon que descobrissi ongan. Per aquò far, farai un tròç de revirada del document cortet del gascon al lengadocien en fasent de remarcas e de punts de lenga cortets.

1. Aqueste siti que'vs presenta eras Quilhas de 9.

Revirada : Aqueste sit vos presenta las quilhas de 9

Remarcas : preséncia caracteristica del gascon de l'emonciatiu «que» que precedís sovent lo verb ; «'vs» es la contraccion de «vos» que las contraccions son frequentas ; «eras» que correspond al lengadocien «las»

2. Aquesth espòrt (hèra originau apparentat dab eth bowling i era petanca) (...)

Revirada : Aqueste espòrt (plan original apparentat amb lo bowling e la petanca).

Remarcas : «aqueuth» que los articles definits s'acaban per «th» al masculin (eth/lo) ; «hèra» es un mot especific al gascon ; «originau» que lo «l» final en lengadocien es remplaçat per «u» en gascon coma en provençal ;

3. (...) que's pratica peth sud-oest de França i que demora pro chic coneget deth gran public.

Revirada : (...) se pratica pel sud-oest de França e demòra pro pauc coneget del grand public.

Remarcas : «peth» es la contraccion de per e «eth» (equivalent al «pel» lengadocien) mas «per» se ditz pas sol en gascon que se revira siá per «tà» (par en francés), siá per «entà» (pour en francés) ; lo lengadocien fa pas la diferéncia entre «pour» e «par» que revira sonque per «per».

4. Eth jòc de Quillha de 9 que compta 12 figuras.

Reviradas : Lo jòc de Quilha de 9 ten 12 figuras.

5. Entà cada figura, eth jogador que 's hica davant d'ua quilha.

Revirada : Per cada figura, lo jogador se fica davant una quilha.

Remarcas : la **H** aspirada pren gaireben pertot la plaça de l'**F** de l'occitan comun («Hica» per «fica», «huec» per «fuèc», «haria» per «farina») ; «**ua**» per uNA que lo **N** intervocalica dispareis lo mai sovent en gascon («haria» per «farina», «miar» per «menar» e «emposoar» per «empoisonar»)

6. Dens er exemple causit, eth jogador que va essajar era figura Arrua dreta.

Revirada : Dins l'exemple causit, lo jogador va ensajar la figura *Arrua dreta*.

Remarcas : «er» en luòc de «eth» davant una vocala, masculin de «era». Ua «arrua» es una tièra (alinhamant de mantuna quilha). Se vei aquí un mot que debuta per «arr» que correspond al «r» iniciala de l'occitan comun («arròda» per ròda, «arriu» per «riu»).

7. Eth jogador que se hica davant ua quilha que aperada quilha de man.

Revirada : Lo jogador que se fica davant una quilha apelada quilha de man.

Remarcas : vesètz dins «aperada» lo «r» intervocalic que pren la plaça del «l» de l'occitan comun («apelada»)

8. Qu'a de trucar era quilha de man dab eth bòla e arronçar eth bòla tà dessus eth plom.

Revirada : Li cal trucar la quilha de man amb la bòla e getar la bòla per dessús lo plom.

Remarcas : aquí una error benlèu qu'auriá calgut escriure «era bòla» per acordar l'article amb lo nom al femenin singular ; trobarem aquela escritura dins lo tèxt tot.

9. Eth bòla qu'a de demorar dehens deth quarrat.

Revirada : La bòla deu demorar dedins lo carrat.

Remarcas : «dehens» per «dedins» es un mot invariable de plan conéisser en gascon ; notatz qu'es pas escrit «dehens eth» mas «dehens deth» siá l'equivalent mot a mot de «dedins del».

10. Quand eth jogador a hèit càder eth plom, si eth bòla ei demorat dehens del quarrat, que si ei escadut tà tornar jogar : que's ditz de qu'a eth dret de rebàter.

Revirada : Quand lo jogador a fait tombar lo plom(b), se la bòla es demorada dedins del/lo carrat, a capitat : se ditz qu'a lo dreit de rebatre.

Remarcas : «ràbater» : tornar menar un quicòm dins la direcccion que se n èra alunhat ; aquí s'agís de la bòla ; amb «cadèr» avèm un signe characteristic del gascon que consèrva lo «d» latin quand lo lengadocian lo fa passar a «s» («vedi» per «vesi» ; «sudar» per «susar» e «càder» per «càser» o «caer») ; «plom» se pòt escriure coma en lengadocian «plomb» amb lo *b* final mas de tot biais s'ausís pas. «Ei» per «es» del verb «èsser» a la tresena persona del singular ; ai pas cap trobadas d'informacions sus la forma «se ditz de que...» !

11. Tà rebàter, eth jogador que causeish un combinat de jòcs entà poder har càder eth mei de quilhas qui posquia i eth bòla que pòt sortir deth quarrat.

Revirada : Per rebatre, lo jogador causís una combinacion de jòcs per poder far tombar lo mai de quilhas que pòsca e la bòla pòt sortir del carrat.

Remarcas : «mei» per «mai» ; lo «qui» es lo relatiu que es different de la conjonccion de subordinacion «que» ; en lengadocian i a pas que lo «que» per los dos ; lo «que» que seguís es enonciatiu ; «posquia» me susprendre perque tròbi pas aquela forma dins lo conjugador del Congrès que proposa « pòsca».

Sebastian GONZALEZ

L'enganhhat

« Quand t'enganas que ganhas ! »

EDITORIAL :

Entrevista amb Daniel Pennac, escrivan e professor a la retirada

"Quand èri enfant, èri maissant escolan. Èri massant escolan perquèri espaurugat de saber pas respondre a las questions pausadas pels adultes."

Daniel Pennac èra maissant escolan çaqueùl es vengut professor e escrivan de renom.

" Tota aquesta paur de l'enfància es venguda una coneissença. E mon trabalh d'adulte es de garir los enfants d'aqueste paur."

La paur

«La reaccion dels adultes es totjorn parièra, eles tanben son espaurugats. An paur que lo filh capitèsse pas jamai. E los professors son espaurugats tanben. An paur d'èsser de maissants professors.»

Cossí batre la paur

«Tot aquò es un afar de solitud. Solitud de l'enfant, solitud del professor, solitud dels parents. Cal petar aquesta solitud. Pedagogicament cossí petas la solitud? En crear projectes comuns, ont tot lo monde es implicat. Per exemple per l'escola, un dels projectes comuns es lo teatre.»

Estimular l'escolan sens enganjar sa fisança

«Alara que mentissiáí fòrça a un professor de francés, per que fasiáí pas mos devers e qu'apreniá pas mas leiçons. Me diguèt «es plan, as una imaginacion de las bèlas. Ara, al luòc d'utilizar ton imaginacion a fabricar de messorgas, escriume un roman. Balhame 10 paginas per setmana. Te balhi pas mai de redaccions de far, nimai de leiçons d'aprene, fas just aqueste roman per ieu: 10 paginas per setmana.» E aquò me salvèt. Es a dire qu'un professor a transformat un escolan passiu, en un escolan actiu, qu'escriu un roman.»

Auèi, cossí son los escolans?

Los joves auèi, los enfants, pichonets ja dins lo breçòl, son considerats per la societat de consomacion coma clients. Produsèm publicitat per los botar a consomar. A consomar tauletas, a consomar telefonets, a consomar vestits. A consomar que consomarà. E aquò es la lor cultura, es la lor cultura quotidiana. Quand aquestes enfants arriban a l'escola, se van comportar de cap al professor coma consomatorets. Ieu, professor, m'adreici pas a tos desirs, m'adreici a tos besonhs fondamentals. Besonh d'aprene de legir, besonh d'aprene de comptar, besonh d'aprene de pensar, besonh d'aprene de soscàr. La màger part d'aquestes besonhs son antinomics amb tos desirs... e es per aquò qu'es fòrça mai malaisit

d'èsser professor auèi que dins las annadas 50, ont los enfants èran pas encara los clients de la societat mercanda.

Qué pòdon far los professors?

Lo lagui es que l'enfant pichonet dins son breçòl creirà que son desir es un besonh fondamental, creirà que son bonur depend de la satisfaccion d'un desir que pren per un besonh fondamental. Lo trabalh dels adultes es de desseparar aquestas nocions: desir e besonh. E lo bonur, l'ur vertadièr, lo podèm aténher en aprene a comprene. Es aquò que rend urós. Quand compreni las causas... quand subte, compreni. Comprendi que la publicitat es messorguiera. Comprendi... La compreneson es una sorga de las bonas de bonur vertadièr.

Educar

Pensi que nos podèm pas descagar de nòstras responsabilitats pròprias sus una institucion. Es d'en primièr a ieu, en tant que parent, de me sentir responsable de mon compòrtament de cap a mos enfants. Qu'es aquò que fa l'educacion des enfants? Es l'exemple.

3 conseilhs sul plaser d'aprene

l'amor

Cal dire als joves, qu'al contrari de çò que lor disèm, l'amor rend intelligent.

Los «passaires»

Tot batut e rebutut, as 3 tipes de personas: los «passaires»; los gardians del temple: los que consideran que çò que sabon es la lor proprietat privada e que los autres son indignes de ba saupre. E puèi as la tresena categoria, son los que s'en foton....Pff la cultura... Donc lo «passaire» es lo que pren en consideracion sa cultura pròpria e que sap que li aparten pas, que pòt far lo bonur dels autres. Se te meni aqueste ser aguitar un film qu'adorèri, seràs urosa se tu tanben l'adòras. Es aquò ja, èsser «passaire». Mos enfants es fòrça simple. Çò que sabètz, çò que sabes, t'aparten pas, es pas ta proprietat privada, fa pas que de vos traucar. E una de vòstra rason d'èsser sus Tèrra, es de partejar aquò.

La curiositat

Arrèsta d'aver paur, siá curiós. Siá curiós. La curiositat es una bona potinga contra la paur. Siá curiós, dobrís te...òc mas ieu la realitat me fa paure... La realitat t'espauruga? Fai coma Juan, fotografia la. Soi nul en anglés. Siás nul en anglés? Pren un calinhaire anglés, veiràs que progressaràs. Te va dobrir. Dubrís, dubrís, dubrís, siá curiós, t'embarres pas.

Revirada per Valeria TEOULET e Kimberley BINET

Retorn sus l'editorial : Un resson a Calandreta

Aquela entrevista fa un resson a Calandreta dins lo sens qu'aisinam los enfants : institucions, familhas de lengas, projèctes... per los ajudar a créisser dins un ambient dels bons. Ensajam de los dubrir, de far que venguen curioses de descobrir tot. Es dins la satisfaccion de son tralbh, de sa capitada, dins un espaci dobèrt a l'escambi, a las curiositats de la vida que l'enfant serà urós, intelligent e que s'interessarà a el e als autres. E mercé a la pedagogia Calandreta, los enfants n'an la possibilitat !

<https://positivr.fr/daniel-penac-education-curiosite/>

Kimberley BINET e Valeria TEOULET

Lectura e Literatura

Articular aquestes dos domenis pòt semblar un copa cap...

Vertat, los aprenedissatges ligats ad aqueths maines dus que son dejà pro de mau organizar e la complexitat de las lors competéncias qu'ahorteish enqüerà l'apreension legitima que podem sentir quan parlam de'us articular, e que cau hornir ad aqueras dificultats lo hèit que la demanda dels BO ne balhan pas explicitament una dralha dins las modalitats d'ensenhamant de la lectura e de la literatura...

Doncas la question demòra: cossí far ? Per far d'un biais o d'un autre ?

Perqué pas ensajar d'articular lo metòde natural de lectura e d'escritura (MNLE) de Freinet e la lectura literària.

En efèit, lo MNLE obeís a d'unes principis filosofics. Es pas un simple metòde pedagogic. Repausa sul principi de fisança dins las potencialitats de cada aprenent.

Pren en compte lo viscut de cadun, sa cultura, çò que lo concernís en tot crear situacions de tralbh que li permeton de se viure coma capable d'aprene. Prepausar situacions de lectura en ligam amb sos interès, sos besonhs : del dessenh contat al tèxte liure en passar per la correspondéncia... autan de supòrts d'espleitar...

Lo MNLE bota l'escolan dins un actitud de detectiva fàcia a la lenga escrita. Desvolopar d'unas aptituds : observar, reconéisser, comparar, explicar, argumentar, justificar, dobtar, criticar, dedusir...

Legir e escriure son doas activitats complementàries tre la debuta...indissociables direm même.

Es l'anar tornar entre los mots portaires de sens e las remarcas pròprias al funcionament del còdi que permeton a l'escolan de bastir son saupre legirescriure complet: comprene, decodar, escriure. Légit entà escriver, aquesta frasa que pòt semblar de las evidentas mes que demora totun lo passatge obligatòri a l'entrada deu mainatge dens la cultura comuna a l'umanitat : l'importància de ligar aqueths maines dus qu'ei donc de las granas. Mes entà que la soa escritura e sii comprenedera deus autes, que cau que lo mainatge agi avut incontrat los elements constitutius d'aqueith maine. E l'unic biaish deus encontrar qu'ei la lectura puish l'analisa collectiva d'aqueiths elements.

Lo regent organiza menismosament situacions pedagogicas que permeten a l'escolan de bastir una desmarcha comparativa essenciala. L'escolan va sistematicament cercar e trobar los mots semblables, argumentar son vejaire, explicar als autres... provocar l'acòrdi o pas e

aital la participacion de totes e l'exercici de son esperit critic.

En partir de situacions de comunicacion autenticas, l'escolan es l'element dinamic de la bastison de son saber. En situacion de quista permanenta, tròba sa plaça dins un grop cooperatiu, a la possibilitat de se fisar a son viscut reconegut.

La lectura literària que pòt viénar ahortir aqueth procediment de construccion, en dar l'aviada a interaccions enter los escolanslectors en perméte'us de dialogar dab lo tèxte, lo lector e los ciutadans.

La literatura que poderé perméter una presa de consciéncia puèi una mesa a distància de las grandas problematicas que traversan l'istòria umana ; de descriure, crear, tornar crear lo monde e tot batut e rebutut de participar plenament a l'educacion e la formacion dels ciutadans.

Ensenhar la literatura tanlèu petit que poderé perméter de desenvolopar l'estre intima, balhar de sens a l'existéncia e caminar de cap a la capacitat d'aprene ; de descobrir lo patrimòni e l'istòria per èsser capable de s'apropiar una comunautat, un sentit d'apartenéncia ; de desenvolopar la pensada e l'esperit critic siá questionar lo monde e l'imaginar. Entà tot díser, transmèter ua cultura umanista e doncas desenvolopar l'estre cultural en menar a legir e en l'ajudar a s'alargar au monde en comprénder e agir.

Legir per comprene e agir !

Valeria TEOULET e Remesi BOY

Mercé

Nasquèri de matin
Me sòni Mercé
Al mitan de la mar
Entre dos païsses, Mercé

Èra un camin long e Mamà lo prenguèt
M'aviá dins la pèl, uèit meses e mièja
Ò òc, uèit meses e mièja

Quitèrem lo nòstre ostal, èra la guèrra
Solide aviá rason, i aviá pas res de perdre
Ò non, levat la vida

Nasquèri de matin
Me sòni Mercé
M'an parada la man
E soi en vida
Soi totes aqueles enfants
Los que la mar prenguèt
Viurai cent mil ans
Me sòni Mercé

S'es urgent de naïsser,
Comprendètz tanben
Qu'es urgent de tornar naïsser,
Quand tot es destrusit
Mercé

E aquí davant nòstres uèlhs i aviá l'enemic
Una imensitat blava benlèu infinita
Mas òc, ne coneissiam lo prètz

Sorgissent d'una èrsa, un vaissèl amic
Tornèt balhar l'astrada a la nòstra subrevida
Es aquí que butèri mon primièr bram
Nasquèri de matin
Me sòni Mercé
M'an parada la man
E soi en vida
Soi totes aqueles enfants
Los que la mar prenguèt
Viurai cent mil ans
Me sòni Mercé

Darrièr los semafòrs
Seriá lo bon pòrt?
De que serà deman?
Fàcia a fàcia o man dins la man
De qué serà deman ?

Nasquèri de matin
Me sòni Mercé

Mercé Mercé
Mercé Mercé
Mercé Mercé
Vau plan, mercé (×4).

«Una istòria tant talament polida que pòt èsser cantada o signada (amb las mans)».

Revirada prepausada per MariaPèira Escaffre

Mercy, MADAME MONSIEUR

Je suis née ce matin
Je m'appelle Mercy
Au milieu de la mer
Entre deux pays, Mercy

C'était un long chemin et Maman l'a pris
Elle m'avait dans la peau, huit mois et demi
Oh oui, huit mois et demi

On a quitté la maison, c'était la guerre
Sûr qu'elle avait raison, y'avait rien à perdre
Oh non, excepté la vie

Je suis née ce matin
Je m'appelle Mercy
On m'a tendu la main
Et je suis en vie
Je suis tous ces enfants
Que la mer a pris
Je vivrai cent mille ans
Je m'appelle Mercy

Si il est urgent de naître,
Comprenez aussi
Qu'il est urgent de renaître,
Quand tout est détruit
Mercy

Et là devant nos yeux y'avait l'ennemi
Une immensité bleue peut-être infinie
Mais oui, on en connaît le prix

Surgissant d'une vague, un navire ami
A redonné sa chance à notre survie
C'est là, que j'ai poussé mon premier cri
Je suis née ce matin
Je m'appelle Mercy
On m'a tendu la main
Et je suis en vie
Je suis tous ces enfants
Que la mer a pris
Je vivrai cent mille ans
Je m'appelle Mercy

Derrière les sémaphores
Seraïtce le bon port ?
Que sera demain ?
Face à face ou main dans la main
Que sera demain ?

Je suis née ce matin
Je m'appelle Mercy

Merci Mercy
Merci Mercy
Merci Mercy
Je vais bien, merci (×4)

https://paroles2chansons.lemonde.fr/parolesmadame_monsieur/parolesmercy.html
<https://www.youtube.com/watch?v=c5UnMdKg70>

Soscadissa a prepaus del libre de Idriss Aberkane,
Libérez votre cerveau !
Traité de neurosagesse pour changer l'école et la société.

Se pòt dire qu'Idriss Aberkane sap atirar l'atencion. Per aquò far semena sul camin del seu discors un fum d'experiéncias scientificas que nos espantan e qu'atisan la curiositat nòstra. Pasmens se lo discors es agradiu lo messatge es mai malaisit de comprehene. Quitament se ditz que son messatge principal es qu'una idèa revolucionària passa per tres etapas que descriu, ieu ba vesi pas aqueste messatge principal.

Una autra idèa que pòrtia es que las innovacions sorgirián de los que serían fòra l'encastre. Aquò ba ausiguèri sovent quand seguissiái una formacion «Gestion de l'innovation» : caliá sortir de l'encastre ! E Idriss Aberkane de balhar d'unes exemples famoses coma lo de Steve Jobs. Opausa los del «monde real» a los del «monde notat» (que lor promocion passa per las nòtas e doncas la validacion d'un sistèma). Nos podèm demandar quina part representan aquestas personas e de quina capitada parla Idriss Aberkane.

Parla pas d'una escasuda dins la vida mas d'una escasuda dins lo trabalh e particulièrament un trabalh ligat a l'innovation ; e lo modèl economic que lausa es lo de la Silicone Valley. Sèm acostumats a la nòstra epòca al fait que la nòstra identitat siá resumida al nòstre mestier. Son equacion del bonur al trabalh es simple : cal èsser apassionat per çò que fasèm per èsser urós. Mas es tanben l'equacion de la productivitat perque lo bonur es productiu.

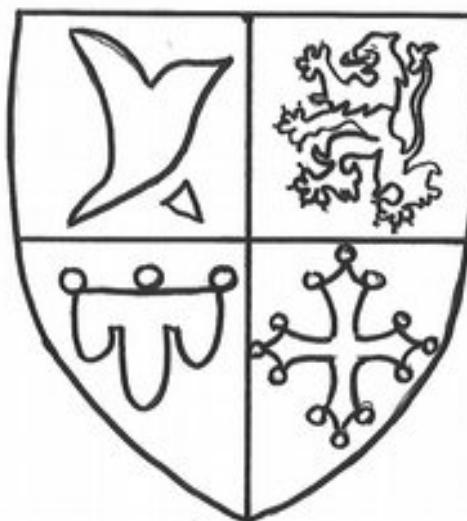
Idriss Aberkane vòl cambiar l'escòla e la societat merces a l'Intelligéncia Artificiala e a las coneissenças sul cervèl. A plan compres cossí mobilizar l'atencion de las gents per far passar la coneissença o messatges que ne balha una equacion matematica : Coneissença = Atencion x Temps. Cossí fa créisser l'atencion qu'avèm gaire pas cap de poder sul temps a l'escòla ? La resposta es : lo plaser, l'amor de çò que fasèm. Puèi vaquí la limpada dins lo rasonament cap als jòcs vidèos. Lo problema es que sauta los jòcs non virtuals d'un biais que me tafura coma se i aviá pas pus que los jòcs vidèos que podrían téner aqueste ròtle pedagogic. Emai doblida la dimension collectiva qu'es transformada, véser demesida dins la practica d'aquestes jòcs virtuals.

Aberkane badalha dabans l'experiéncia de Celine Alvarez e doncas de la pedagogia Maria Montessori. De segur, i a una reduccion de la part collectiva tan important dins aquela pedagogia, sens la caricaturar trop en la disent absenta, que los industrials del multimedia e lors relaisses mediaticas i veson una oportunitat d'i far dintrar d'applicacions pedagogicas. Vos aconselhi de legir l'enquista aprigondida de Laurence de Cock dins la *Revue du Crieur* (n° 6, février 2017) que faguèt lum sus las originas del projècte de Celina Alvarez, son ideologia e sos finançaires. L'industria dels jòcs vidèos se pòrtia melhor que la del cinemà e s'interessa a l'ensenhament. Aital nos explican que los jòcs son un factor «d'integragion» dels mainatges pels parents que pensan que son d'aisinas de las bonas per ensenhar.

Soi pas contra los jòcs vidèos pedagogics («seriós game») mas pensi qu'es plan de comprene los enjòcs totes del sicut per i soscar plan, e de se daissar breiçar pas per discourses polits. De seguir...

Sebastian Gonzalez

http://www.cafepedagogique.net/lemensuel/laclasse/pages/2008/93_laurenttremel.aspx

Una fin d'annada en emulacion !

Pel darrièr modul, visquèri una emulacion per l'espectacle de fin d'annada. Aquò es un moment fòrça important, que clava l'annada dins un ambient de jòia esperat pels mainatges.

Lo projècte de l'annada a Pessac foguèt lo ligam entre l'oral e l'escrit. Aquò permetèt de trabalhar un fum de causas e d'aprestar un espectacle ric e variat.

Lo regentum prepausèt, demèst d'autras causas, de pèças de teatre, que los mainatges foguèron encantats de trabalhar. Jogar un ròtle, interagir, se metre en scèna, interpretar. Aquò permet de veire los mainatges dins un autre encastre de travalh. Aprenguèron lor tèxte sens s'en rendre compte.

Aprestèron tanben danças e cants. Cantèron un rap de Nadau « la Porta dab lo pè ». Es impressionant de veire qu'en quelques jorns los mainatges retengueron las paraulas e foguèron capables de cantar en interpretar.

D'unes de la classa joguèron flauta, violon, alto e contrabassa e faguèron l'acompanhament instrumental de las cançons causidas. Del temps de la corala, entre miègjorn e dos, i aguèt repeticions, e l'Atsem de l'escòla, musicaira, ajudèt per balhar lo ritme.

Concernissent la dança, après la descobèrta de la cançón que los botèt en jòia, se botèron per grops e creèron pichòtas coregrafias. Aquò fonciona plan en fin d'annada pr'amor que los mainatges son en fisança per trabalhar amassa. An un fum d'idèas, son creatius, e sovent lor agrada la dança.

La classa mairala aprestèt un numerò de marionetas, un cant, una mesa en scèna de la sortida escolara que faguèron. Se sentís un perfum de festa dins l'escòla e una efervescència, e l'espectacle promet d'èsser un moment convivial.

Una brava òsca a la còla pedagogica de Pessac !

Nadèja BOUNET

«Venguèri l'auba», UÈI

UÈI es un grop innovant de musica occitana que prepausa una musica denonciatritz de la societat e del biais de viure. Aquí decidiguèrem de vos parlar de la cançón «Venguèri l'auba».

I vesi una denòncia dels degalhs de l'èsser uman. Vos balhi mon interpretacion, es lo sens que li balhi. Dins aquela cançón i a una vision optimista sul monde perque vei l'auba se levar quitament s'es sus de roïnas, las roïnas ecologicas, roïnas de la natura, dels animals, dels vegetals. Per ieu l'auba es un signe d'espèr, lo jorn que torna pujar quitament aprèp una terribla espròva. Es una critica sus l'òme e sa gestion, marrida, que fin finala va destruir lo mond. Avèm un impacte destructor sus la nòstra Tèrra, li fasèm de dòl en l'espleitar tant, en bastir totjorn mai alara que n'avèm pas forçadament de besonh. Destruissèm l'abitacion dels animals amb la desforestacion per citar un exemple que parla e qu'es quicòm d'inquietant.

Tot batut e rebatut, vesi «Venguèri l'auba» coma una vertadièra presa de consciéncia e l'intencion de balhar un buf novèl per, al nòstre nivèl, provocar lo cambiament e lo reviscòl.

Que vedó l'auba lo Rodín com los trobadors e la vedón lhevà's sus la tarribla realitat deus lors amors. Lo monde de Rodín qu'ei a morir pr'amor de l'animaui insaciabile qu'ei l'òmi. Qu'ei l'alegoria deu present que ns'amuisha lo grop Uèi per la canta Venguèri l'auba, que'ns parla deu nostre impacte suu nostre enviroament mes tanben suu temps qu'avem de rèsta suu planeteta. La critica qu'ei sancèra, shens nada retienuda, hèita en ua lenga beròja e fina. UA lenga qui s'i escad a sortir deu gettho de la folclorizacion (çò que ne hè pas pro d'un biaish generau) en se parlar d'ua causa modèrna qui hè questionà's ua partida bèra de l'umanitat : lo nostre aviéner suu planeta qu'aperam Tèrra. Uèi, dab lo son navèth àlbum Soleu d'argent que permet a la nostra lenga de tornar préner ua plaça qu'avèva quan parlava de las granas questions deu monde (e mei anar mei de la natura de l'amor) e qui la sauvarà probable deu dessovier. Uèi qu'ei tu. Uèi qu'ei lutz. La lutz de l'espèr...

Kimberley BINET e Remesí BOY

Ipersexualizacion de las filhetas

Vestits provocants, concors de beutat pels enfants, pausas lascivas dins la publicitat e las revistas... Las filhetas son de mai en mai expausadas al fenomèn d'ipersexualizacion. Se en França, lo problema demòra redusit, d'unes s'alarman e proposan dralhas per lutar. Mas l'ipersexualizacion pòt èsser tanben lo rebat d'un problema mai prigond que serià pas sonque ligat a l'aparéncia, mas pus largament a la desseparacion entre los genres. Tot aquò sostengut pels industrials que trapan dins aquel movement un mejan de diversificar los produches e dels còp multiplicar las vendas.

Prengam l'exemple de las joguinas: levat las pepetas e las veituras que de tots tempses fogueron marcadas coma de jòcs genrats, las autres joguinas èran tan pels dròlles coma las dròllas: Legos, puzzle, Playmobil. Ara, los puzzles d'unicorns amb un reire plan cobert de pampalhetas semblan puslèu per las filhetas. Mentre que Legos e Playmobil fan de castèls e de princessas dins de polidas boitas ròsas per ganhar la simpatia de las filhas. Aital los parents compran doas joguinas en plaça d'una sola que los enfants se serián partejats. La consequéncia es una multiplicacion de las crompas, qu'es la tòca dels industrials, mas tanben la desseparacion entre filh e filha qu'es encara mai aprigondida.

Pendent de sègles, las filhas fogueron vestidas differentament dels dròlles. Aquò cambièt dins la annadas 60 pr'amor que las maires, elas meteissas, se botèron de portar de bragas, de puls, de blosons, puslèu que de jupas, raubas, colants e mantèls. E quand agacham de fotografias de las annadas 70, que siá filhas o garçons, totas las colors son representadas.

Cal que pensem que pr'amor del prètz, los vestits èran servats dins la fratria del mai grand fins al pichonet que sián filha o garçon. Del còp las colors devián èsser mixtas. Ara, vesèm una reduccion de las colors: de ròse e de blanc per las filhetas e de blau e de colors escuras pels dròlles.

La diferenciacion ven excessiva quand trapam sostens, cauçaduras a talons nauts, eslips a dentèla e publicitat d'epilacion per de filhetas de mens de 7 ans. Aquí los especialistas parlan d'ipersexualizacion.

Mas es vertat que los mediàs visuals: internet, television, publicitat o encara revista valorizan un còs femenin especific fòrça aprestat: popas nautas, cенcha teuna, vestits sarrats e corts, pels coffats e cara mascarada. La femna es pas pus al natural. Sembla que siá la passa de la bimbò, mesa en scèna per de cantairas fòrça conegeudas coma kati Perry o Lady Gaga. Aital, per imitacion las filhetas se vòlon vestir coma lors modèls e prenon las meteissas posicions. Pasmens, aquò se fa jos l'uèlh atentiu e complici dels parents.

Mas del còp, quinas son las influéncias d'aquellas compras sul nostre comportament e lo dels enfants? Podèm daissar una filheta plan endimenjada córrer dins la terra o escalar als arbres? Semblariá que foguésse complicat. Aital, los vestits son d'empachas bèlas que produson una espèra diferente en foncion del genre dels enfants.

E qué pensar de la mesa en valor del còs d'una filheta coma s'èra lo d'una femna e subretot de l'agach qu'aquò provoca. Qué pensar al contrari d'una filha de 10 ans qu'auriá l'assegurança e lo comportament d'una de 16: l'atrach, l'interest, la seduccion o lo comportament amorós.

Se i a plan una desseparacion de las bèlas entre los genres, apareís per las filhas un mescladís dels períodes de la vida amb una intrada dins la vida d'adultes plan mai d'ora que çò que caldriá.

Caròl DUSFOUR

Agait sus la pedagogia

Qu'es aquò la pedagogia institucionala que volèm seguir dins los establiments Calandreta?

A l'origina encontrem dos òmes los fraires Oury. Un èra mètge e l'autra regent, e escambiavan fòrça. Jean Oury utilizava dins son travalh la psicologia institucionala e atal son fraire utilizèt sos espleits dins l'escòla. L'idèa èra d'ajudar l'enfant a trapar sa plaça dins un grop, e aquò mercés a d'aisinas que se sonan las institucions. Aquestas son de lòcs, de temps, per partejar, organizar, produsir, regular la vida del grop, e que permet d'aver un encastre, de limits e de securitat. Es Fernand Oury que definiguèt mai lo conselh e qu'inventèt las cintas. Lo grop fa progressar los mainatges: las institucions son botadas en plaça per los ajudar a evoluir, e a se bastir coma personas dins la societat. F. Oury botèt tanben en plaça un cadre per que foguèsse segur pels enfants: las leis de la classa.

La pedagogia institucionala es liada a la pedagogia activa: Fernand Oury encontrèt Celestin Freinet e utilizèt tanben las aisinas coma l'estampadoira, lo tèxt liure, lo jornal... Aquí vesèm plan la nacion de desir, es a dire que tot es pas impausat al mainatge, pòt participar a la vida de l'escòla, far de proposicions, causir çò que vòl botar dins lo jornal, partejar de causas... Fin finala podèm parlar de classas cooperativas, es a dire d'aprene a trabalhar amassa, d'aprene a escambiar, d'aprene a s'ajudar, d'aprene a comunicar, d'aprene a escotar, d'aprene a soscar.

Se paua la question tanben de la formacion dels regents, es important de portar de causas que sabem far. Ieu aprenguèri mercés al meus enfants quand dintreron a Calandreta, tanben mercés als calandrons e als regents dins las differentas escòlas, e aprèp de segur organen en formacion en utilitzant las institucions dins l'encastre de la formacion, e perque aguèrem una jornada de pedagogia institucionala a cada estagi a Besiers. Aquò foguèt necessari e ric, per nos permetre de viure la pedagogia, e tanben de nos professionalizar. Aquesiguèri de coneissenças per poder començar de botar en plaça la pedagogia institucionala, mas lo camin es long perque i a encara d'elements qu'avèm pas aprigondit.

Me demandi tanben coma regenta cossí lo vau viure l'an que ven, se soi sola dins una escòla cossí vau escambiar? Se soi dins una còla serà possible de far d'acamp pedagogic? Cossí escambiar, partejar, trobar de temps per aquò far coma se far dins los grops de Champi que s'acampan cada mes? Veirem ben...

Caròla SCHNEIDER

La Passem

Que çò qu'ei ? La Passem qu'ei ua corruda entà la lenga nosta. Qu'a per tòca de har ligams entre tots los actors deu Bearn e deu Baish Ador. L'associacion organizadora que s'apèra Ligams.

Perqué Ligams ? Pr'amor aquera corruda qu'ei au còp lo simbèu de la necessitat de la transmission de la lenga – los vielhs, los qui an la lenga, que la transmeten en balhant lo ligam aus mei joens – un utís entà finançar accions entà la lenga nosta e un lòc d'escambis e d'encontres.

E los autes ? En Bretanya, en Bascoat, en Galícia, en Irlanda, en Catalunya... qu'es hè dejà ! Un palhat de monde qui com nosatis an ua lenga regionau, locau, an dejà la lor corruda despuish annadas.

En Bearn, ua purmèra corruda de las bèras... La nosta purmèra corruda entà la lenga qu'estó ua beròja escaduda ! Hèsta entre amics, moments en familia, entre escòlas (Calandretas, bilinguas, opçions Occitan), entre associacions, particulars e enterpresas : tots que s'i hasón e de plan. En pagant o en har córrer los autes, tots que participèn autan com ac podón. A l'arribada que passèm un moment deus bons. Ua calandrona de Pau que balhè lo ligam a Jan de Nadau. Au començar de la corruda, un messatge d'un autor inconegut qu'estó esconut dins lo ligam. Jan de Nadau qui n'èra l'autor que lejó lo son tèxte. Puish, los participants de la corruda que's hiquèn a cantar "L'Estaca" : quina emocion ! Lo grop Kimbala que pugè sus l'empont entà acompanhar un momentò los cantaires. Suspresa : los grops Parpalhon e Kimbala qu'escrivón ua cançon en Occitan e en Galician sus las lengas e lo sentiment que pòrtan au monde qui la parlan. Lo grop Los Pagalhós qu'escrivó tanben ua cançon sus la lenga qui passè lo long de la corruda dins las caishas acosticas deu camion.

Anaís La Hiteta L'Arròca

"La lenga que la popi"

"Ua calandrona qui balha lo ligam a Jan de Nadau"

L'importància de l'imatge dans la societat

A l'èra d'ara, dab lo preteix de's voler a tot hòrt brembi's deus bons moment : qu'ac prenem tot en fotografia. Qu'apareish tanben, au beth mieu de la natura, qu'uva sép-volalha estranya e vieni a'ves filmar sus las andadas. Mes, perque aqueste volontat d'ac guardar tot en imatge ?

Dilhieu, entà illustrar los perpats. Per exemple, en un jornau, las fotografias qu' son entà s'apujar dessus e/o horir d'autas informacions au lector. Es a direr, que l'imatge qu'enclareish lo contengut. Be aquò qu'ei b'ei necessari... Perquè ne pas deixar desbondat's l'imaginacion.

Augan, qu'et héit mantain filmot de la pedagogia institucionau. Be serán autan parlat com un escrit reflexiu sus las praticas de classa en Calandreta ! A còps, los imatges que balhan mei d'entrevesenhas objectivas. Qu'amtuishan la veritat verdadera en causir totun un moment precis.

En hét, l'imatge que'm sembla aver un rôle prepond dens la nosre societat. Los mejans de diffusion que son tan numeros que'n's hèn vader pècs. Qu'el la cornuda a gèncer video a hcar susu halats sociaus. Fin finalu, non sei pas s'arrestarièt doaman de capturar lo present....

Marina TEXIER

Un pauc de distraccion

Pichòt torn de mentalism (de far en francés per foncciar)

- Pensa a un prenom femenin d'origina francesa : _____
 - Pren la darrera letra d'aquel prenom e causís un país d'Europa que comença per aquella letra : _____
 - Pren la darrera letra d'aquell país e pensa a un animal qu'es mai gròs qu'un chin e que comença per aquesta letra : _____
 - Pren la segona letra d'aquell animal e pensa a una frucha que comença per aquesta letra : _____
 - Garda aquella frucha en cap. Mmhmm... Pensi que pensas al litchi. Magic non ?

CROS Laurà

CORRECION L'enganchet n°8

L'enganhant

« Quand t'enganas que ganhas ! »

QUASÈRN DE VACANÇAS

Dins mon quasèrn de vacanças botarai un fum de causas. Pichonas, pichonetes, gaireben invisiblas... M'emplirai del còr de la natura apasimada. Gausirai del mormolh del vent, del buf de las ondadas, dels grans de sable cauds sus la pèl devestida del mond rambalhoses. Un rai de solelh, una minuta d'eternitat sufirà per netejar lo còs e l'arma nafrats per tan de travalh. Demandi pas grand causa levat un quasèrn de vacanças per doblidar pas que d'aviat me caldrà tornar...

Sebastian Gonzalez

EN MUSICA !

De quina cançon venon las paraulas seguentas ? Balha lo títol de la cançon e lo cantaire.

- 1) « Non sèi d'on ei sortida »
- 2) « Segur, de tota la tèrra, fantons de totas las colors»
- 3) « Si vòs que te la canti, que la te vau cantar »
- 4) « Per m'i har guarir mon mau »
- 5) « Com s'escota a parlar ua hada »
- 6) « Lo païsatge fila coma un pantais »

E per acabar ...

- 7) « Per trobar mon país, cercas pas dins las cartas
Lo camin per i anar es pas marcat.
E per frontièra, i a pas que la musica
d'una lenga vièlha que se vòl pas calhar »

Nadèja BOUNET

Mercejaments per lor contribucion : Sebastian Gonzalez, Caròla Schneider, Mélodie Barthe.

PIÑA COLADA SHENS ALCOÒL **PIÑA COLADA SHENS ALCOÒL** **PIÑA COLADA SHENS ALCOÒL** **PIÑA COLADA**

Enà 1 persona

4 tròç d'ananas
10cl de shuc d'ananas
5cl de lèit de cocòt
1cl de sucre de cana
glaçons

Responses

1) L'enchantada , Nadau ; 2) Som, som , cançons
tradicionala ; 3) La porta dab lo pè, Nadau ; 4)
Jo men vau t'a la vesina, Cocaña Trio ; 5) La
sobirania, Los pagallos ; 6) Fai la rota, Mauressca
Fracas Dub ; 7) Parla me, Los de Sauvaterre

FENHANTÀS

Adieu fenhantàs*,

Los artelhs en ventall assetada sus
un cadieràs, pòdi bufar: doblidadas
las bestiòlas*, doblidat lo jornal
de bòrd e doblidadas las fichas
menaïras. Ara, lo temps s'es
arrestat. Torni descobrir qu'es plan
de s'embestiar o de pas saupre què
faire dins la minuta que seguis.
E del còp per plan respectar la
vision del monde cap a la
profession de regent, enfin i sèm!

Bonas vacanças a totes !
caròl

Còla Cocanha
CFPO
Ostal de la vida
associativa
34500 BESIERS

- En referéncia a Jani Gibert « Al travalh fenhantàs ! » per parlar dels calandrins.
- Segonda referéncia a Jani « Quant n'as de bestiòlas dins ta classa? » per parlar dels escolans.

SHENS ALCOÒL PIÑA COLADA SHENS ALCOÒL PIÑA COLADA SHENS ALCOÒL PIÑA COLADA SHENS ALCOÒL

Mesclar un pòc eths glaçons en eth mesclader, nà hèr glaça pilada. Botar eths ingredients ath mesclader. Guardar dus tròç d'ananàs nara decoracion.

Mesclar dinc a obténguer un barrejadís escumós.

Enà giurar eth veire : trempar eth veire sia dens citron sia dens siròp puish en eth sucre.

<https://www.recettes-cocktails.fr/recettes-cocktails/886-virgin-pina-colada.html>

Manon PUJOL

QUIZ : qui ei ?

Question 1 : vadut lo 22 d'octobre de 1071, que hè partida deu linhatge deus ducs d'Aquitània. Que participa a la purmèra crotzada après la caduda de Jerusalem en 1101.

Qu'ei estat maridat dab Filipa de Tolosa qui l'a balhat quate mainats, abans de's maridar dab Dangeirosa de Châtellerault, hemna deu son vassalh, çò qui'u vau d'estar esomenjat en 1115.

Gran òmi de letras, qu'entertien l'ua de las corts mei rafinadas d'occident. Qu'ei tanben lo purmèr poèta coneishut de lenga d'òc e precursor de la *Fin'amor* o *Amor cortés...* qui ei ?

Question 2 : vadut lo 6 de deceme de 1331, que succedeish au son pair a l'atge de 12 ans. Senhor medievau deu sud de França, qu'ei un vassalh qui a dus senhors sobirans : lo rei de França e lo rei d'Anglatèrra. Que's marida en 1349 dab Ainès de Navarra dab la quau a un hilh. Que l'espudeish tres mes après la vaduda deu nenè.

Que passa la soa vita a har la guèrra contra los anglés o enquèra lo comte d'Armanhac, Vescomte de Foish e de Bearn, qu'ei ahuecat per la caça e qu'ei l'autor deu *Libe de caça*, escriptu en francés.

Que's moreish lo 15 d'agost de 1391 d'apoplaxia e qu'ei inumat au convent deus jacobins a Ortès. Qui ei ?

Question 3 : gessida d'ua familia de paisans lemosins, que vad lo 2 de seteme de 1925 a Germont. Mei tard, qu'obtien un bachelierat de filosofia e literatura. A la fin de las annadas 40 e començar de las annadas 50, que hè conéisher la soa poesia en quauques revistas.

Mes au començar de las annadas 60, la civilizacion paisana que comença un tribalh de collectatge e de reescritura de contes tradicionaus lemosins.

Que's hè vertaderament conéisher en 1974 peu mitan literari occitan dab los sons *Saumas pagans*. Poèta, contaira, romancèra e etnològa, qu'ei reconeishuda com l'un deus dètz escrivans occitans mei grans deu siècle Xxau. Que's moreish en 1998 a Germont. Qui ei ?

Question 4 : hilh de paisans aisats, que vad lo 8 de seteme de 1830 a Maiana, en Provença. En 1847, que s'obtien lo bachelierat a Nimes. Qu'ei estrambordat per la revolucion de 1848 e qu'a ua grana admiracion entau poèta francés Lamartina.

Per la seguida, qu'obtien ua licéncia de dret e que's hè lo missecanta de l'independéncia de la Provença e deu provençau.

En 1854, que crea dab d'autas poètas provençaus, ua associacion regionalista qu'apèran lo *Felibritge*. Autor deu *Tresor dòu Felibritge*, diccionari deu provençau, qu'obtien tanben lo prèmi Nobèl de Literatura dab la soa òbra *Mirèio* en 1904. Que's moreish lo 25 de mars de 1914 a Maiana, on ei inumat. Qui ei ?

Question 5 : Vadut en 1553, que passa la soa enfança en Gasconha e que passa temps dab los paisans au parat de partidas de caça.

Futur rei de França, que trantalha longtemps entre catolicisme e protestantisme, qu'acabarà per deishar en 1593, en prononciar la frasa coneishuda «París be vau ua missa».

Maridat a Margalida de Valois puish a Maria de Medicis, qu'a tanben hèra de relacions extraconjugaus. Qu'ei a l'origina de l'edicte de Nantas publicat en 1598. Lo 14 de mai de 1610, que's hè tuar a París per Ravaillac. Qui ei ?

Question 6 : Descendent de l'escrivan Honorat de Balzac per la soa mair, que vad en 1920 dens l'Avairon. Qu'ei admés a l'Escòla normau de Rodès en 1938 e que vad regent abans de partir tà har lo STO (Servici de Tribalh Obligatòri) a Breslau entre 1943 e 1945. Escrivan occitan, la soa òbra qu'ei sancerament escriuta en lenga d'òc. Qu'ei compausada de contes, de poèmas e de romans com *Lo libe dels grans jorns*, *Lo libe de Catòia* o *La senta estela del centenari*. Que's moreish en

Algeria en 1975, on ensenhava com professor en un collègi d'ensenhament generau. En 2010, la soa casa nadau de Crespin qu'ei reabilitada en centre culturau, dedicat a la cultura occitanofòna. Qui ei ?

Guilhèm IX d'Aquitània *

Joan Bodon *

Marcèla Delpastre *

Gaston Febus *

Frederic Mistral *

Remesy BOY

TALKING ABOUT REVOLUTION

TRACY CHAPMAN

Sabes que
Son a parlar de revolucion. Sona coma
coma un mormolh.
(bis)

Mentre que se tenon coma cal,
implorant l'assisténcia de las associacions
Perdent temps a esperar de trabalh
Plan pacients somiant a las promocions

Repic :

Paure mond levatz-vos
Çò lor prenètz
Paure mond levatz-vos
Çò vòstre prenètz

Çò melhor per vos es de fugir fugir fugir fugir fugir...
Vos disi fugir fugir fugir fugir fugir
A la fin las causas se botan a cambiar
Parlan de revolucion
A la fin las causas se botan a cambiar
Parlan de revolucion

MOTS MESCLATS

A J A L P I M L B A R J C E K E S K H C
S A T S B N G Q B P P R O S W J N H B T
U H H B D Ç T U A V E I Y C M Y L K E E
A X C A M P A T G E A Ç L G S E V S B R
P J R W S R V V R S P A T Z R F E A U R
E A P E R I T I U Ç N U D O H P R Ç O E
R D H T P A C O K C F F S M N B F N M B
C I C U H G B X A Q A E B M A O D A L S
A H K C A L M A N M D C W C B T S C X F
A N Q T D I O V I S A Ç U E E I Y A U Y
I W N G K S B L A P I J G S D J X V V S
W A U M O L H C E H A T A P T O H X C N
N K A R D A U T D Q A H G A I M W I E L
O R E L W L H K Z I N T I R T P M L R D
O L U I C V C Z V A K M X T S A B J V Y
H E K C Q L X A T S E H L E E J S U E U
V H S M U P T N N O E C A N V S W W S R
W J Z C E X O W K E W Ç M H Q Z Q Y A E
G L A Ç A M V Ç X S E G T A N I A M H J
A S Q A R U T A N I A D F S I C U V V B

Revirada, Adaptacion
Sebastian GONZALEZ

Bus Aprene 1 que us triga d'estar en vacanças...
Ajuda-los a trobar los mots següents dins la grasilha
ta que pòsquieran passar vacanças de las
bonas ! Bona sorta a tu !

HESTÀ
PLAJA
CERVELA
VACANÇAS
VIATGE
MOJITO
SORELH
CAPETH
CLUC
APERITIU
VESTIT DE BANH
CLUCAS DE SORELH
AMICS
MAR

MONTANHA
REPAUS
CALMA
JOCS
ESPARTENHAS
BERRET
CAMPATGE
NATURA
PATZ
FAMILHA
MAINATGES
RAUBA
BARBACUJA
GLAÇA

DE LA BODINIÈRA

Aqueste nuèit, al castèl de Milbal, un audaciós raubaire a capitat de s'apoderar la corona en aur massís dels Ducs de la Bodinièra. A neutralizat lo sistèma de securitat en far disjonctar ? lo comptador electric. Avisat per Jean-Hubert de Guerrelasse, lo darríèr Duc de la Bodinièra l'inspector Lafaïna comença son enquèsta. L'armari electric es amagat dins un dels placards de l'immensa cosina del castèl, pareis evident que lo raubaire es acostumat dels luòcs. A la demanda de l'inspector, lo Duc recampa lo personal tot dins lo salon d'onor. Lafaïna se trapa en preséncia de Valeria, la femna de cambra, Feliç lo jardinièr, Marta, la cosinièra, Firmin lo menaire e Pau, lo majordòm. L'inspector paua a cadun la meteissa question : «De qué fasiatz ièr de ser entre onze oras e mièjanuèit ?».

Valeria ditz s'èsser colcada dins lo negre per escotar la trasmission del darríèr concèrt de Céline Dion a la ràdio. Ditz que Feliç es vengut picar a sa pòrta cap a mièjanuèit per l'informar del panatòri. Es davalada a l'ofici aprèp aver atudat son pòste per gastar pas las pilas.

Feliç reconeis qu'es anat veire lo darríèr James Bond al cinema del vilatge. Quand es dintrat, lo Duc a constatat lo panatòri.

Entre onze oras e mièjanuèit, Pau a gaitat una caisseta video sul magnetoscòpi. Aprèp una jornada de travalh, li agrada de se pausar en passant un bon film vièlh de las annadas cinquantas. Li agrada particularament las comèdias musicalas

amb Fred Astaire.

Un còp sa cosina netejada e recatada, Marta es montada dins sa cambra. A escambiat quelques mots amb Feliç que s'aprestava a partir al cinema, puèi a fait una grilha de mots crosats e s'es anada colcar. A après lo panatòri sonque a son revelh a sièis oras un quart.

Coma totes los sers, Firmin a lavat la Rolls Royce del Duc puèi s'es dintrat colcar. Es lo sol emplegat d'aver un albergament dins las dependéncias del castèl, es pas estat tocat per la copadura de corrent.

Jean-Hubert de Guerrelasse confirma aver vist Feliç dins l'entrada del castèl mentre que prevenia la policia per telefòn.

L'inspector Lafaïna met pas gaire temps per descobrir la persona que mentis.

Qual es lo colpable e cossí l'inspector lo descobrís ?

Qual es lo colpable e cossí l'inspector lo descobrís ?

Kimberley BINET

Responsas

Es Pau, per que i avia pas mai d'eleccritat doncas podia pas gaitar un film dins sa cambra.

MEDITACION D'ESTIVADA

Es lo moment de se pausar, de pensar a se, e de se daissar anar! Cal trobar un endreit calm e tranquil, s'assetar pel sol, las cambas crosadas, o s'es pas possible dins un fautuèlh. Se botar fàcia al solelh quand es pas trop naut dins lo cèl. Es possible d'o far quand lo cèl es neblat, perque i a totjorn lo solelh, quitament s'es amagat. Tampar los uèlhs. Inspirar pel nas, far dintrar l'aire caud e sentir lo camin de l'aire que va dins tot lo còs: lo cap, l'esquina, los braces, lo ventre, la cambas, los pès. Puèi centratz-vos sus las sensacions que lo solelh procura a la susfàcia de la

pèl, sus tot lo còs. Cal tornar partir de naut en bas, del solelh suls pels, sus la cara, suls braces, sus las mans...

Aprèp ensajatz de respirar pels pòres de la pèl. Inspiratz en absorbir los raïsses cauds e luminoses del solelh al dintre de vòstre còs, fins als òsses, dins tot lo còs: del crani als pès, coma se lo còs èra un aspirator a raïsses!

Puèi expirar prigondament.

Far aquò pendent 5 a 10 minutxs per cargar aquesta energia solara dins lo còs, per portar de calor, de lum, de vida.

Caròla Schneider

Quauques frasas entenudas pendent la purmèra annada de formacion Aprene. Pr'amor quan s'enganam que ganhan !

Pegazos en plaça deu famós grop de musica bearnés Pagalhós

Marketiste o Maquetista

Ua istòria de princessa :

- Jo, si n'i a pas nada color n'ac hèi pas. E dab ròse subretot !
- Princessa un dia, princessa tot dia !

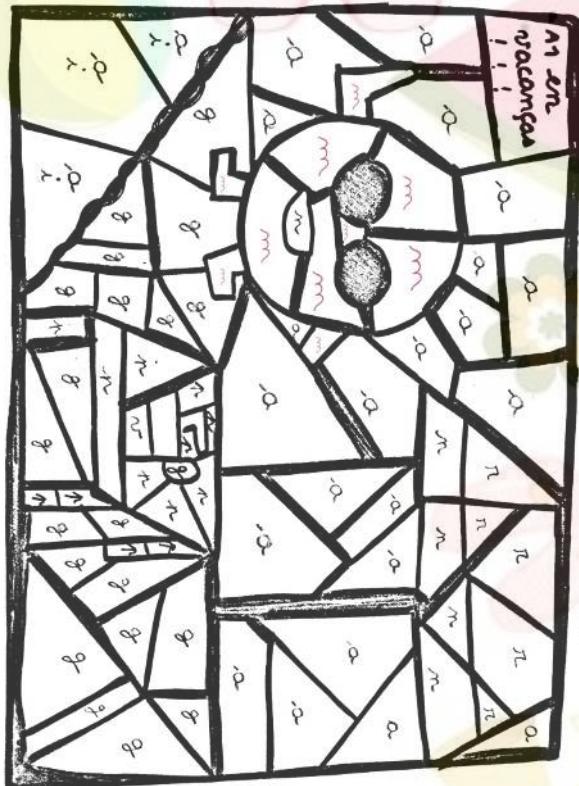
En hèit, la nòsta equipa qu'a lo nom (de batiada) d'ua bola ? !

En parlar dus trobaires (a revirar en francés entà que la rima foncione) :

- E son los poètas obrèrs ?
- Non, que son los poètas desbrombats.

« Emilinat » : es a díser eliminar per Emilia.

Que soi entrada a la classa d'ua professora agregada, qu'èra desagragada...

Vaquí las colors en occitan e en romanés per colorar :

jaune > gallen > g
orange > portocaliu > r
blau clar > albastru deschis > a
blau escur > albastru inchis > a i

roge > rogy > r
verd > verde > v
negre > negru > n
maron > maro > m

CrosLaurâ

Que'm soi auto-butat !

A la cosina :

- En díser dab lo nas boçat : E voletz minjar ua moleta ?
- Que ? Ua boleta ?
- Non, ua moleta.
- D'accòrdi, anam preparar las boletas.

Que pensavi qu'avè desaparegut au siècle 17au ... Mes, au paréisher, l'occitan burlesc qu'existeish enquera.

Pendent un estagi de seguretat rotèra : "petons" en plaça de prononciar "pedons"

Aquò es lo pompon sus Garònà !

En batalar de Portugau :

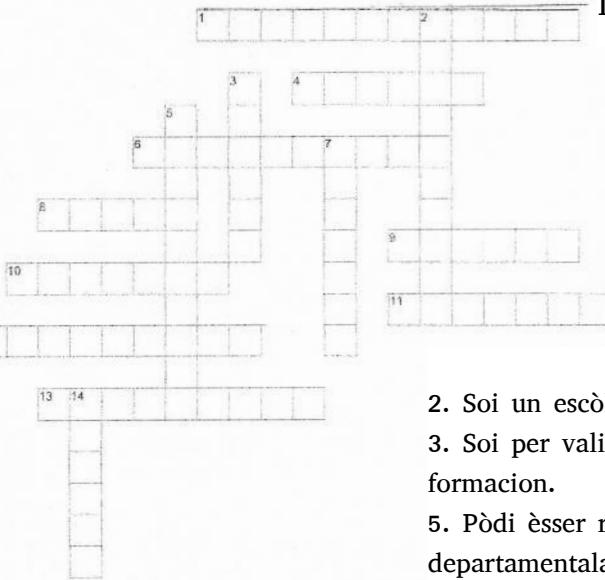
- Qu'es aquò la Bacalau [vaca-a-lau] ?
- Ua vaca de lèit ?

MarinaTEXIER

Annada acabada, vacanças plan ganhadas...

Amb pauc o pro de trabalh
 Per pauc qu'ensajas
 Regent plan urós vendràs
 Ensenharàs, partejaràs
 Naturalament portaràs
 Endacòm la nòstra lenga.

ANNADA ACABADA

Orizontal

1. Sèm incontornables en PI
4. Soi lo luòc de recampament d'escolans e de regents.
6. Torni dos còps dins una jornada de classa.
8. Nos vesètz en moduls.
9. Fau de classa.
10. Me vesètz de totas colors.
11. N'as dos ! Un es ajudaire.
12. Soi a l'estanci mai naut de la piramide.
13. Soi un escolan de Calandreta.

C L A S S A G K K W I P C I U R X
C P C E A I U Q N S N E A E P E G
B A A F D P L V M T S D L C E C Z
U Y L I X D R W A K T A A O I R E
H E E A S H U E X A I G N O H E B
W N I K N S M O N J T O D P K A M
U U Z B A D È B Q E U G R E Z C A
C Ò L A J C R L E U C I O R Z I O
R Q C I L E O I M A I A N A V O A
E E O L W E Y M N N O E U C E N U
R N N E B Y E M P E N P W I K J F
T A S J T Z X C L A S U Y O M E D
Z X È E E S E M X E N N C N A O R
O B L N N X X C J H U H D D I I L
U E H Y U H G V J N J Y A Q I F N
L L W X X X A C A L A N D R E T A
A F U X S Q P R W F T E S U T O C

Classa	Calandreta	Baile
Recreacion	Pedagogia	Calandron
Aprene	Cooperacion	Conselh
Acompanhar	Còla	Ensenhar
Institucions	Calandrin	Paissèl

Vertical

2. Soi un escòla immersiva.
3. Soi per validar la dintrada en formacion.
5. Pòdi èsser regionala o departamentalala.
7. Soi lo luòc de decisions.
12. Soi en Aprene 1.
14. Soi lo centre de formacion dels aprenents.

Maria-Peira Sacaffre

VACANÇAS PLAN GANHADAS !

BRICOLATGE

Bricolatge : Fargar un trapa solelh

Material necite:

- siètas en carton o de carton rедge
- film transparent autopegant o papièr linde de cosina + pega
- fuèlhs de totas las colors e de totas las formes, flors, sable...
- lana o fial
- cinta adesiva linda o fantasiá
- parelh de cisèls
- una perforadoira

Debanament

D'en primièr, fargar un quadre:

- siá en escòre lo centre de la sièta. Sufís de metre lo primièr còp de cisèl e l'enfant pòt contunhar de descopar en seguir lo redond de la sièta.
- siá en descopar un cairat o una forma quin que siá dins un carton.

Puèi, pintrar las formas en carton. Daissar secar.

Descopar un rectangle pro bèl dins lo film transparent per cobrir lo trauc de la sièta o del carton.

- S'avètz de papièr autopegant, de pegar lo cairat sus "l'esquina" de la sièta e descopar çò que despassa.
- S'avètz de papièr cosina linde, de pegar lo cairat sul carton e d'espandir de pega sus la superficia linda.

Ara, pausar las fuèlhas, las flors o la sable... en daissar d'espacis voides.

Cal recobrir d'un autre cairat de film linde en piejar fòrt per permetre de plan pegar. Per lo penjar, cal traucar sul bòrd del carton e passar un tròç de lana amb la perforadoira.

Valeria TEOULET

<https://www.cabaneaidees.com/capteur-de-soleil-a-partir-dune-assiette-en-carton/>
<http://de-tout-et-de rien-caroline.blogspot.com/2012/05/attrape-soleil-sucre-et-colore.html>
<https://www.lacourdespetits.com/activite-automne-feuilles/>

LOGICA !

Un pauc de logica !

Un chifra es escrich elh revèrs d'aquetas cartas.
Vaquí qualques informacions per devinar :

Proposèm las chifras :

9 1 2 7

Sonque una chifra es dins aquesta lista,
es sobre la carta verda.

4 6 9 2

Sonque una chifra es dins aquesta lista,
es sobre la carta bleva.

9 1 3 7

Doas chifras son dins aquesta lista,
la chifra es sobre la carta jaune.

8 2 7 1

Doas chifras son dins aquesta lista.

9 4 5 1

I a pas de chifra dins aquesta lista.

3 8 2 6

Tres chifras van plan.

Ara, podètz d'aise trapar las quatre chifras !

Emilia BOUCHET

